

T. C.

Yıl : 13

Şubat 1936

Sayı : 126

Askerî tıbbî baytarî mecmuası

Askerî Baytar Tathikat Mektebi ve Hastanesi
Tıbbî Baytarî Akademisi tarafından
üç ayda bir çıkarılır.

Tesis tarihi 1922

Askerî Tıbbiye Matbaası
İSTANBUL
1936

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ
SÜRELİ YAYINLAR

KAYIT NO. 5008804
SÜRELİ YAYIN ADI Askerî Tıbbî Belgeleri
CİLT Mecmuası
SAYI 126
YIL 1936

ASKERİ TIBBİ BAYTARİ MECMUASI

Askeri Baytar Tatbikat Mektebi ve Hastanesi
Tıbbi Baytari Akademisi tarafından
üç ayda bir çıkarılır.

Tesis Tarihi 1922

Yıl XIII

1 Şubat 1936

Sayı 126

İÇİNDEKİLER

Kısa bilgiler

Sayfa
231

Ali Karadeniz	: Ayak hastalıkları kliniğine sekiz yıl içinde gelen Furbür vak'alarına dair.	233
Necib Zobu	: Dört atda yapılan gizli husye ameliyesi.	243
Turgut Argun	: Anaplazmozda kan levhasının değişmesi ve "Acaprin" ile tedavi üzerinde bir görüş.	252
S Ersoy, S. Gören	: Tetanoz toksini, antitoksini, anatoksini.	259
Hikmet Sezer	: İlmî, süel ve ekonomi bakımlarından Romanya baytarlığı.	268
Şerafettin Özker	: Beygirde bir Hydronephrose vak'ası üzerinde.	283
Sezai Doralp	: Kuş difteri ve Çiçeği.	291
Hulâsalar.		305
Yeni neşriyat.		315
Meslek haberleri.		317
Salgın hastalıklar hulâsası		322
Pratik bilgiler.		324

Askeri Tıbbiye Basım evi

Baytarî tababette de

bu en iyi ilâcın kefilidir.

OMNADINE büyük ve ufak hayvanların bütün hâd intanî hastalıklarında muafiyet tedavisi için

ODYLEN büyük hayvanlarda uyuza ve tufeyllere karşı mücadele için

VACCIN-YATRENE E 104 m ü z m i n hastalıklarda tenbih tedavisi için aşı

ENTOZON sığırlarda meme guddesi iltihabına (mastitis) karşı

TRYP AFLAVINE pyroplasmose tedavisi için

NÉOSALVARSAN baytarî sahada kullanılmak üzere

NÉMURAL taenia ve botriocephalus mücadelesi için

» *Behringwerke* «

LEVERKUSEN (ALMANYA)

KISA BİLGİLER

Yapılan araştırmalar sonunda, Tüberkülozun irsî olarak, gerek mikroplar ile sağlam meşimeden ve gerek se yavruya hastalığa tutulmak için bir istidat vermek suretile geçmediği anlaşılmıştır. Tüberküloz, anadan ancak hasta bir meşime vasıtası ile veyahut doğduktan sonra temasla bulaşarak yavruya geçer. Bu sonuçların aksi, bu güne kadar meydana konup isbat edilememiştir.

**

Tüberkülozun bir bölge hayvanları arasında yayılması ile orada bulunan hayvan nesillerinde tüberküloza karşı nisbî bir dayanıklılık hasıl olduğu ve bu dayanıklılığın irsî olarak intikal ettiği kabul edilmektedir.

**

Böbreklerden istihsal edilen Hormon maddesinin vücuda zerkinde, kan tazyikinin düştüğü ve kandaki tuz miktarının azaldığı görülmüştür.

**

Şimdiye kadar kanserin hemen hemen yalnız yaşlılarda olduğu zan ediliyordu. Son görümler bu hastalığın gerek insan ve gerekse hayvanlarda genç yaşlarda meydana geldiğini göstermiştir. Kanser hastalığı, medenî insanlara nisbetle ibtidai insanlarda daha az sanılıyordu. İncelemeler bunun da aksini isbat etmiştir. Kanser, insan ve hayvanların vahim bir hastalığı olup irsî, bulaşıcı ve mikrobik olup olmadığı meseleleri henüz aydınlatılamamış bir haldedir.

**

5008804
4936, 426

Beygirlerin İntanî Anemisi üzerinde şimdiye kadar yapılan araştırmalar, bu hastalığın kesin bir teşhis yolu ile meydana çıkarılmasında güçlük olduğunu ortaya koymuştur. İntanî Aneminin gizli şekli daha önemlidir, çünkü böyle hasta olan beygirler portördürler. İntanî aneminin teşhisi için bir çok teamüller ileriye sürülmüşse de bunların her zaman doğru sonuç vermedikleri anlaşılmıştır.

Et yemekten asıl gaye, vücuda albumin vermektir. Et şeklinde yüz gram albumin alabilmek için yağlı etten 690 gram ve yağsız etten 457 gram almak mecburiyeti vardır. Bu itibarla yağla mahmul et değil, yağla münteşir olan et makbuldür.

Kanser hücreleri, kültürde üretilebildiği gibi kanserli bir hastadan alınan bir parça, kendi nevinden sağlam bir hayvana da aşılanarak onda kanser meydana getirilebilmektedir. Yalnız bu ikinci mevzuda üreyen hücreler sırf aşılana parçadaki hücrelere inhisar etmekte olup aşılana mevzuun kendi hücreleri sağlam kalmaktadır. İkinci uzviyet burada bir vasat vazifesi görmektedir.

Kanatlı hayvanların difteri-çicek hastalığının, tek mil öteki hayvanların çiçek hastalığı ile ilgili ve bu hastalık grubuna bağlı olduğu, yapılan incelemelerle meydana konmuştur. Bu hastalığa artık yalnız, çiçek (Variöle) adı verilmektedir.

Askeri baytar tatbikat mektebi ayak hastalıkları kliniği çalışmalarından.

Ayak hastalıkları kliniğine sekiz yıl içinde gelen Furbür vak'alarına dair.

Acht jaehrige Beobachtungen über die Hufrehe in unserer Klinik.

Ayak hast. Muallimi Albay Ali Karadeniz

Arpalama (Fourbure) memleketimizde çok görülen ve herkesçe malûm bulunan bir hastalıktır.

Furbür halk dilinde arpalama diye kullanılır ve fennî görüşmede işe iltihabı nesci vüreykii kadem (Die Entzündung der Huflederhaut) denilen bu hastalığa Fransızlar (Fourbure) Furbürderler. Arpalama yerine gelen Furbür (Fourbure) kelimesile o kadar alışkanlığımız vardır ki adeta baytarî tıbda türkçe kelime gibi kullanılmaktadır. Ve halktan birisi arpalama derse Furbür (Fourbure) demek olduğunu derhal anlarız. Bununla beraber yabancı dillere ait eserlerde Furbüre (Fourbure) ait malumat geniş, ve uzun boylu incelemeler mevcuttur. İşte bu incelemeleri göz önünde bulundurarak epeyce bir zaman Furbürlü hayvanlar üzerinde çalışmamız devam etmiştir. Bu uzun zamana ait tatbiki sahalardaki görüşler bir makale halinde yazılmak istenildi, fakat yabancı eserlerde bu hastalık hakkında dikkate değer faydeli bilgiler çok olduğundan evvela aşağıda kısaca bunlardan bahis edilmesi münasip görüldü. Almanca eserlerde arpalama yani Furbür (Fourbure) ün karşılığı (Die Rehe yahutda der Verschlag)dir, bunun aslı eski Almancada Raech ve yahutta Raech dir. Raech veya Raech inde manası tutuk, sert demek olmasına rağmen bu kelime ilede ifadenin doğru olmadığı yazılmakta isede halen bu isim baki kalmıştır.

Arpalama eski zamanlarda Hordeum yahutta Hordeatio ilede söylenmiştir; şu muhakkaktırki bu hastalık pek eskidir, hatta Roma ve Yunan müelliflerinden Xénophon'un eserlerinde bu hastalığa ait isimlere rastlandığı zikredilmektedir.

Fransızca eserlerde Furbür hakkında epeyce incelemeler vardır, hatta Huzard arpaya karşılık Horedeum u ele alarak bu hastalığı bununla ifade etmiştir ve başlıca müelliflerde çok içmek manasına gelen Forboire kelimelerinden çıkarıldığına kanaat getirmişlerdir. Çünkü Furbürlü hayvanların suya olan istekleri hakikaten pek ziyade artmaktadır. İşte buna benzeyen hallerden kinaye olarak bu ismi vermişlerdir. Kezalik 1858 yılında yine Fransız müelliflerinden Martiye, Furbür hakkında oldukça derin incelemeler yapmış, baytarî mecmualarda aşağıda olduğu gibi yazılar yazmıştır

Four kuvvet, şiddet, but = bu yuda mahrumiyet manasına alarak bu iki kelimeyi birleştirmiş ve neticede kuvvetini gâip etmiş manasına gelen Furbür ismini almıştır; bu zatın böyle deyişine karşı Kadyo ve Almi namındaki zatlarda Furbürün ayak tırnaklarında yaygın bir edimme iltihabı olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Almancada : Die Rehe nin asıl fenni ifade ile manası tırnağın vüreykatı ricliyesile nesci kadifisinin hassaten sünbükte hasıl olan bir iltihabıdır. Hastalığın devamlı olmasile tırnak şeklini değiştirir yahutta edimmenin aseptik bir iltihabıdır (Diffuse, aseptische Pododermatitis) ki buda bir kaç günde geçerse had Furbür = Akute Rehe (Fourbure Aigue), uzun sürerse müzmin Furbür (Fourbure Chronique) (Chronische Rehe) denilir. Biz şimdilik had Fourbure den yani Akute Reheden bahis edeceğiz :

Had Furbür = Die akute Rehe : ekseriyetle beygirlerde ve seyrek olarakta sığırlarda görülen ve ansızın yüksek bir ağrı ve sızı arazile pek çabuk ilerleyen ve şiddetli topallıklarla meydana çıkan bir edimmei kadem (Diffuse aseptische Entzündung der Huflederhaut) iltihabıdır. Evvela fazla bir kan

hücumile başlarki; işte had Fourbure (Fourbure aigue) yahutta (akute Rehe) derler. Ve bundan sonraki ilerlemeyede (afatlar görülerek fark olunur) müzmin Furbür (Fourbure Chronique yani Chronische Rehe) denir. Hat Furbure (Fourbure) yakalananlarda yukarda söylenenlerden gayrı beden hararetinin artması (39-41 dereceye kadar) nefes çabukluğu; titremeler, ter boşanmaları, adelat titremeleri görülür.

Furbür yalnız ön ayaklarda yahutta ard ayaklarda olabilir. Furbür ön ayaklarda olduğu vakit iki ön ayağını ileri tutar ve bu esnada iki ard ayaklarını karnı altına sürer, yürüyüş iğne üzerinde yürüyor gibi tutuk, adımlar kısa, baş düşüktür.

Yürüyüşte basış sünbükten olmayıp terbi ve ökçelerdendir. Furbür pek şiddetli olduğu vakit hayvan katiyen yürüyemez..

Tırnak muayenelerinde : tırnak hararetinin arttığı ve çekiçle vurulduğu takdirde hayvanın fazla ağrı ye sızı duyduğu pek aşikâr görülür ve kadem muştunda nabız dolgun olur. Umumî hallerde az veya çok ağrı sızı görüldüğü gibi arasıra sancı arazıda görülür. Yeme içme isteği azdır, daha şiddetli hallerde işbu istek tamamilen kesilir, yürüyüş değişir.

Tedavinin başlangıcından 4,8,14 günde iyilik, sağlık görülürse de bazan bazanda (işbu hâd furbür) 3,5 gün zarfında ilerleme artarak tırnak kemiğinin dikine (Senkung und Rotation) döndüğü görülür.

Esbab : Hâd furbürü meydana getiren sebepler değişik eserlerin çoğunda bir birine yakın gösterilmekte olup başlıcaları şunlardır. Sert şosalarda devamlı çalışmalar, manevralar ve uzun boylu yürüyüşler dolayısıyla taban eziklerinden Furbür Traumatisme Rehe, yemlerden, olgun bulunmayan taze danelerin yedirilmesinden hasıl olan furbür sıcak tavlada ot, sap, yatak üzerinde uzun zaman iyi bakılan hayvanlarda tavlada furbürü (Stall-Rehe) bir ayağı topal hayvanlarda gövdenin ağırlığı diğer üç ayak üzerinde devamlı kalacak olursa yükten mütevellit furbür gудde ve intani hastalıklardan

meydana gelen furbüre (Symptomatische yahutta Metastatische Rehe) metastazi furbür soğuk algınlığından meydana gelen Romatizmai furbür (Rheumatische Rehe) tedavi maksadile verilen ilâçlardan dolayı meydana gelen furbüre semmi furbür (Toxische Rehe) denildiği gibi düzgün olmayan tırnakların düzeltilmesinden, yeni nal çakılmasından, tren, vapurla nakilleri yapılan hayvanların uzun müddet ayakta kalmalarında furbür meydana getirmeğe birer sebep olabildiği gibi doğumlardan meydana gelen furbür dahi vardırki (Geburts-rehe) doğum furbürü ve koşu, sancılardan mütevellit furbür ve daha çok sebeplerde yazılabilir.

Kendi hastalarımızdaki görüşler.

928 yılında Okul seririyatına ayak hastalığından 37 baş hayvan geldi, bunlardan 5 başı katır, 19 başı yerli, 13 başı ağır beygirdir. Bunlardan 4 başı had furbür (Fourbure aigue) idi, işbu 4 başın 2 başı yerli, 2 başıda ağır beygir olup dikkatli tedavi ile en çok 10 günde iyi edilerek yerlerine gönderildi.

929 yılında Okul seririyatına ayak hastalığından 31 baş hayvan geldi, bunlardan 9 başı katır, 14 başı yerli, 8 başı ağır beygirdir. Bunlardan 4 başı hâd furbür (Fourbure aiguë) olup 2 başı ağır, 2 başı yerli beygir idi; her dördüde dikkatli tedavi ile (iyi halde) bir haftada yerlerine gönderildi.

930 yılında Okul seririyatına ayak hastalığından 26 baş hayvan getirildi. Bunlardan 2 başı katır, 17 başı yerli, 7 başıda ağır beygirdir ve bunlar arasından 2 baş beygirde hâd furbür (Fourbure aigue) görülmüş bunlarında biri yerli diğeri ağır beygir idi, en çok 10 günde tedavi edilerek kıtalarına gönderildi.

931 yılında Okul seririyatına ayak hastalığından 27 baş hayvan getirildi. Bunlardan 10 başı hafif, 10 başı ağır beygir ve 7 başıda katır idi. 3 baş ağır, 1 baş hafif beygirde hâd furbür görüldü, dikkatli tedavi ile bir hafta zarfında iyi edilerek yerlerine gönderildi.

932 yılında Okul seririyatına ayak hastalıklarından 45 baş hayvan getirildi, 5 başı katır, 21 başı yerli 19 başı ise ağır beygir idi, bunlardan 4 baş ağır, 5 baş yerli beygirde hâd furbür görüldü. Dikkatli tedavi ile kurtarılarak kıtalarına gönderildi.

933 yılında Okul seririyatına ayak hastalıklarından 48 baş hayvan getirildi. Bunlardan 5 başı katır, 20 başı yerli, 23 başı ağır beygir idi. 4 başında hâd furbür görüldü, bir başı katır diğer üç başı beygir idi. Katırın hastalığı müzmin olduğundan tedavisi kabil olamadı ve çürüğe çıkarıldı, diğerleri iyi edilerek kıtalarına gönderildi.

934 yılında Okul seririyatına ayak hastalıklarından 40 baş hayvan getirildi. 17 başı ağır, 27 başı yerli beygir 7 başıda katır idi, işbu 51 baş hayvandan 5 başında hâd furbür görüldü, bunlardan bir ağır, bir hafif beygir ve üç başı katır idi. Beygirler dikkatli tedavi ile on günde iyi edildi, katırlarda ise evvelce geçirdikleri furbüre ait afat görülüyodu hâd tedavi yapıldıktan sonra marazi (Furbür) nalları çaktırı olarak kıtalarına gönderildi isede bilâhare bu hal ile kullanılmayanlar çürüğe çıkarıldı. 1935 yılında okul seririyatına ayak hastalıklarından 40 baş hayvan getirildi, bunlardan 33 başı ağır, 5 başı hafif beygir 2 başı katır idi, bunlar arasından 13 baş ağır, 4 baş yerli beygirde ve 1 baş katırda had furbür görüldü hepsi dikkatli tedaviye alındı, beygirler zararsız iyi edildi, katır evvelce geçirdiği furbürden dolayı tırnakta teşrihi bozukluk var idi marazi nal ile kıtasına gönderildi.

Buraya kadar sekiz yıllık statistik kaydimıza bakılırsa ayak hastalıkları tutarı 305 baş hayvandır ve bu tutardan 49 baş hayvanda furbür (Fourbure) görülmüştür, bununda yüzde nisbeti %16 dır ve bu hususa ait bir cetvel yapılarak aşağıya geçirildi.

8 Yıllık okul seririyatına getirilen ayak hastalıklarını gösterir cetveldir.

Yıllar	Ayak hastalıkları				Furbür.			Tutarı.
	Ağır.	Yerli.	Katır.	Tutarı.	Ağır.	Yerli.	Katır.	
1928	13	19	5	37	2	2		4
1929	8	14	9	31	2	2		4
1930	7	17	2	26	1	1		2
1931	10	10	7	27	2	1		3
1932	19	21	5	45	4	5		9
1933	23	20	5	48	2	2		4
1934	17	27	7	51	1	1	3	5
1935	33	5	2	40	13	4	1	18
Tutarı :	130	133	42	305	27	18	4	49

Şimdi üst cetvelde ayrı, ayrı gösterilen Furbürliler umumiyetle ağır hasta olarak getirilmiş olanlardır. Çünkü hafif Furbüre tutulanların bir kısmı kıta revirlerinde tedavi edilebilmektedir. Bu sebepten seririyata getirilen Furbürlü hayvanların tutarı pek kesin değildir. Bununla beraber 49 baş Furbür vakası üzerinde dikkata değer hususat ayrıca aşağıya eklendi.

1—Üstteki cetvelde hasta tutarı 305 olduğuna göre (ayak hastalığından) yerli beygirlerde tutar fazla görülüyorsa da bu kabarıklık yerli hayvan mevcudunun yabancı ırklara nazaran pek çokluğundan ileri gelmektedir. Bundan ötürü yabancı kandaki ağır hayvanlarda ayak hastalığının daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

2—Yine cetvele göz gezdirilecek olursa katırların ayak hastalıkları en azdır. Esasen katırların askerî hizmetlerde kullanılması pek yerindedir ve kıymet önem almış olduğu herkesce bilinen bir şey isede bu değer elan düşmediği ve daimada arttığına şahit olacak haberler alınmaktadır. Bu hususa ait gündelik gazetelere geçen bir hikâyeyi yazmadan geçilemedi (Cumhuriyet gazetesinde okunmuştur) Bir İngiliz aytarı habesistana ait bir harp mektubunda diyorki : Burada otomobil bulmak mümkündür, fakat bu vasıta yol ister.

Deve vardır ancak çölde çalışır. Dağlarda kayalardan ürker. Beygir ise uçurumlarda (geçerken) dizleri titrer. Katıra gelince : Her nerede olursa olsun maksada göre yürüyüşe devam eder ve tırnağını degdirdiği yerden sahibini hedefine mutlak eristirir. Bu hayvan hakkında methiyelerine önem vererek şimdiye kadar bilinen değere bir kat daha dikkat nazari çekmiştir. Katırların furbüre de az tutuldukları görülmektedir ve tutulanlarında dikkat nazarına alınacak tarafları vardır. Seririyatımıza getirilen katırlarda had furbür arazi görülmekte isede tırnakları yontularak muayene olunduklarında müzmin furbür afatı da görülmektedir. Bu husus meslekdaşların dikkat nazarlarına sunulmağa değer görülür.

Şimdiye kadar gördüğümüz Top, mekkârî, makineli tüfekde çalıştırılan katırlardır. Yani yedekte çalıştırılanlardır. Bu husus hakkında yabancı eserlerde daha açık bilgilere raslanmamaktadır.

3—Üstte yazıldığı üzere değişik eserlerden toplanan bilgilerde trenle yapılan nakliyatın furbür husulüne sebep olabileceği yazılıdır. Halbuki 3 yılda takriben 4 bin beş yüz baş ağır beygirin en az 6 ve en çok 11 gün tren yolculuğu yaptırıldıktan sonra muayene ve teslim alınmasında bulunuldu ve bütün tutarda 9 baş beygirde had furbür görüldü. Şu denemeye göre tren yolculuğunun furbür husulinde mühim bir sebep olmadığına kanaat hasıl oldu. Okunan eserlerde eski büyük muharebelere ait misallerde tren, vapur sevkiyatının pek fazla Furbür yaptığı yazılı isede o zaman ahval ve şeraitinin belki başka olduğu hatıra gelebilir.

4—Yine bunun gibi, İspanyadan vapurla (Deniz üzerinde şiddetli dalgalar geçirerek) 10 günde getirilen 400 katırın muayene ve teslim alınmasında bulunuldu bir tek furbürlüye raslanmadı. Yine şu denemeye göre de deniz nakliyatının katırlarda furbür yapmadığı görüldü, yalnız işbu yolculuklar da yara, gurm (Gourme) ve iç hastalıkları dikkate değer görülmüştür.

5—Deri hastalığından (alakadar şubece) tedaviye alınmış doru donda ağır bir kısraak furbür arazi göstermiş, kliniğimize getirildi, radikal tedaviyle hayvan kurtarıldı, 4 gün sonra aynı furbür arazile tekrar getirildi bu defada yine aynı usul üzere tedavi edildi, yerine gönderildi, bir hafta sonra hastalık tekrar görüldü. Tedavi aynen tatbik edildi ve kurtarıldı. Hulâsa : Bu hayvan bir ayda 3 defa kendi tavlasında furbüre yakalandı. Sebep : Deri hastalığı dolayısıyla umumî ilaç tatbikinden semmi furbür ve yahutta deri hastalığı dolayısıyla yataksız bırakılmış olmasından tavla furbürü hatıra gelmiştir.

ÖZET.

Mektebimiz ayak hastalıkları kliniğinde son sekiz yıl içinde 305 hasta hayvan (130 ağır, 133 yerli beygir ve 42 katır) tedavi edilmiş olup bunlardan 49 hayvan (27 ağır, 18 yerli beygir, 4 katır) Furbürden gelmişlerdir. Şu halde ayak hastalıklarının %16 sını Furbür teşkil etmiştir.

Ağır koşum beygirlerinde Furbür, daha çok vukua gelmektedir. Katırlarda Furbüre tutulma, daha az nisbette olup Furbürlü olarak gelen katırların tırnakları muayene edilerek araştırılınca hepsinde müzmin furbür alâmetleri görülmüştür. Bundan anlaşıldığına göre katırlar, had furbürün ârazını meydana koymamakta ve hastalık ancak ilerleyüp de teşrihi bozukluk meydana geldikten sonra hastalıklarını belli etmektedirler. Furbürün sebepleri arasında bildirilen tren ve vapur yolculukları bizim görümlerimizle teyit edilememiştir. Orta Avrupadan yurdumuza sokulan 3500 beygirin 6-11 gün süren trenle taşınmasından sonra 9 Furbür vakası tesbit edildiği gibi İspanyadan 10 günlük vapur yolculuğundan sonra getirilen 400 katırda hiç bir Furbürlüye raslanmamıştır.

Memleketimizde Furbür vakalarının en ziyade görüldüğü zamanlar Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylûl aylarıdır. İleri gelen sebepler arasında yol bozukluğundan tardidat, uzun çalışmalar, fazla yorgunluk vardır.

Yabancı ırktan ağır bir koşum beygiri, deri hastalığından tedavi edilirken ve bir ay içerisinde üç kere had Furbür ârazı ile hastalanmış ve her defasında tedavi ile iyi edilmiştir.

Zusammenfassung.

In den letzten acht Jahren (1928-1935) wurden in unserer klinik für Hufkrankheiten insgesamt 305 Tiere (130 fremdrassige, 133 heimische Pferde und 42 Maultiere) behandelt von denen 49 Tiere (26 fremdrass. 18 heimische Pferde und 4 Maultiere), welche 16 % der gesamten Patienten bildeten, waren an Hufrehe erkrankt. Nach unseren Feststellungen kommt die Hufrehe am häufigsten bei den schweren Zugpferden vor, dagegen erkrankten die Maultiere viel seltener daran. Bei den hufrehekranken Maultieren wurden fast immer bei einer durchgehenden Untersuchung, die Erscheinungen einer chronischen Hufrehe festgestellt. Es ist daher anzunehmen, dass das Maultier diese Krankheit nur erst dann feststellen lässt, wenn der Prozess weit fortgeschritten ist.

Wie bisher als wichtigste Ursache Zug- und Schiffstransporte angenommen wurden, können wir nicht bestäetigen. Bei einem Transport von 3500 Pferden, der 6-11 Tage dauerte, wurde nur 9 Faelle von Hufrehe nach dem Transport beobachtet, und bei einem anderen 10 taegigen Schiffstransport von 400 Maultieren erkrankte keines.

Bei uns kommt die Hufrehe am häufigsten in den Monaten Juni, July, August, September vor. Die Ursachen sind meistens Traumen, ermüdende und anstrengende Arbeiten. Ein schweres Zugpferd wurde waehrend der Behandlung einer Hautkrankheit und innerhalb eines Monates drei mal an Hufrehe erkrankt und behandelt.

Literatür.

Bournay, J. et Sendrail : Chirurgie du Pied des animaux domestiques.
J. (1903) S. 342-386.

Librairie Baillié et Fils, Paris.

Fischer, A. (1927) : Der Fuss des Pferdes,
13 üncü tabı, S.560-571.
Verlag Schaper, Hannover.

Fischer, A. (1928) : Der Lehrmeister im Hufbeschlag.
21 inci tabı, S. 130-133.
Verlag Schaper, Hannover.

Fröhner, E. u. Eberlein, R. (1915) : Kompendium der Speziellen Chirurgie
für Tieraerzte.
5 inci tabı, S. 345-348.
Verlag F. Enke, Stuttgart.

Habacher, F. (1923) : Der Huf-und Klauenbeschlag.
5 inci tabı, S. 206-211
Verlag W. Brannmüller, wien-Leipzig.

Hayrettin Arif (1924) : Emrazı riclyei hayvanatı ehliye.
İkinci cilt, S. 260-294.
tıbbiyei şahsne matbaası, İstanbul.

Moser, E. (1918) : Die Lehre vom Hufbeschlag.
12 inci tabı, S. 191-193.
Verlag Schickhardt u. Ekner, Stuttgart.

Siener, E. (1931) : Die Formveraenderungen des Hufbeins
beim Flach-, Voll-und Rehhuf und ihre
Bedeutung für den Beschlag.
T.R. Nr. S. 793-797 (Ref. Ellenberger
-Schütz, Jahresbericht, Jg. 1931, S. 727.

Askerî Baytar Tatbikat Mektebi Cerrahi Şubesinden.

Dört atda yapılan gizli husye ameliyesi.

Kryptorchidenkastration bei Pferden.

Cerrahi Muallimi By. Yb. Dr. Necib Zohur

Bir veya iki husye safene inmezde ya mağben kana-
blında veya karında kalırsa böyle hayvanlar nomal
halde bulunanlar ile kıyaslanınca erkeklik hususluğu daha
ziyade gözüküyor. Bu sebeble hem ödevinde kusur ve hem-
de yanındakilerin hayatını tehlikeye koyuyor. Bundan dolayı
gizli husyeli hayvanlarda kastration yapmak yükümü hasil
oluyor. Gizli husyeli hayvanlarda ihşa yapmadan kullanılacak
gibi uslu olanı azdır. Halbuki husyeli atların ihşa edilmeden
uslu olarak kullanılanları pek çoktur.

Karında gizli husye ameliyesi mutlak karnı açmakla yapılır.
Buradan baytar elini karna sokacak ve husyeyi dışarı çıkara-
caktır. Bunun için hayvanın yağlı ve şişman olması ameliyeyi
zorlaştırır. Gizli husyeli hayvanda ameliyenin kolaylıkla ya-
pılması için hayvanın zayıf olması lâzımdır.

Ameliye yapılırken hayvanın yere yatırılmış bulunması
şarttır. Frick gibi tanınmış bir operatör hissi ibtale katı
mecburiyet yoktur diyorsada doğrusu hissi ibtal edilmeden
bu ameliye yapılabilirsede tavsiyeye yaraşmaz. Hattâ hissin
ibtalinin derin olması ameliyenin daha kolaylıkla yapılmasına
sebeb olur.

Mağbeni olan kryptorchismusda ameliye için yapılacak
muamele karında bulunana göre gayet basittir. Bunda hay-
van sırtı üzerine ve bazı operatörler yana yatırılarak (ihşada
olduğu gibi) ve ameliye yapılacak tarafın ayağında yine ih-
şada olduğu gibi yukarı bağlarlar. Sonra safende yarık ya-
parak mağben kanalının dış deliğini parmak ile bulur ve küt
bistüri ile bu deliği büyüterek husyeyi dışarı alır ve keserler.

Husye karında ise ameliyeden önce Rektal muayene yaparak husyeyi ve yerini bulmak tavsiye edilirse pratikte önemli bir şey değildir. Çünkü husye küçük ise bulunmaz ve bulunsa bile hayvan ameliye için yatırıldığı zaman husye yine yerini değiştirir. Bu suretle evvelce yapılan yoklamanın önemi kalmaz. Birde küçük hayvanlarda meselâ köpekte gizli husyeyi bulmak için Rektal muayenenin de imkânı yoktur.

Karında gizli husyeli bir hayvanda ameliye yaparak husyeyi dışarı çıkarmak için yapılacak karın açma ameliyesinde usulen üç seçim noktası olduğu malumdur :

- 1 — Boşböyürden (hasıradan),
- 2 — Mağben kanalından,
- 3 — Karnın alt kenarından gulfe deliğinin yukarisından.

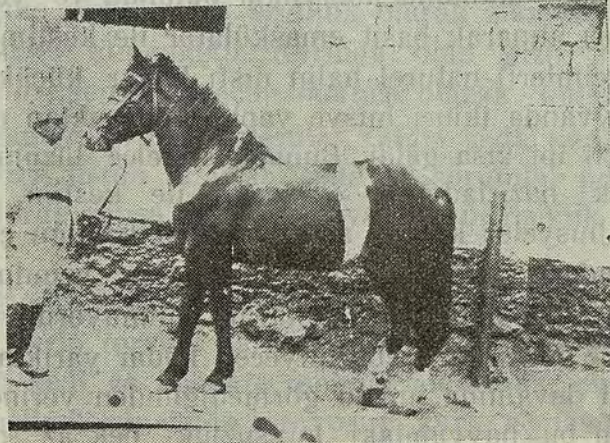
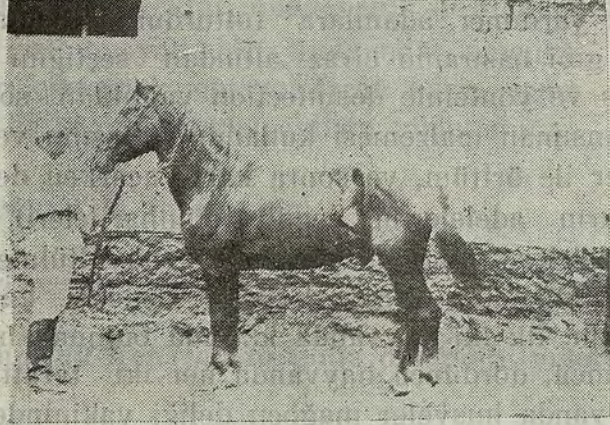
Trenker şercin yanından havsala nesci munzamını açarak karnın içine girmeyi bir özgülük olarak zikr etmiş isede kimse bunu kabul etmemiştir. Karında olan gizli husyenin çıkarılması için hasıranın seçim noktası olarak kullanılması da bazı yazanlar terk etmişlerdir. Yalnız kedi, köpek, hincirde bu noktayı üstün tutarlar isede bu sorumlular pratik yapan operatörlerde şahsa göre az veya çok değişiklik göstermektedir.

Ben kliniğimde gizli husye ameliyesinde karın açmak için tamamen bu fikrin tersine hareket etmekte ve faide görmekteyim. Meselâ kedi ve köpekte mebyaz çıkarmak için yaptığım bütün ameliyelerde üstün tutuyorum karın açmasını beyaz çizgi (hattı ebyaz) üzerinden yapmayı. Bu suretle bir yarıktan iki mebyazın rahatca çıkarılması mümkün oluyor. Büyük hayvanlarda ise tamamen tersine hasırayı üstün tutuyorum. (Bu hususta evvelce yarım Bnb. Orhan'a yaptırdığım mel-yaz çıkarmalarında gördüğüm faide vaktile mecmuamızda basılmıştır. Yıl. 12 Sayı 116. Sene 1933.)

Bu gizli husyeli 4 hayvandada aynı suretle hareket ettim. Evvelâ hayvanları ayakta iken Entravon ve lonju usul daire-sinde koyarak Chloral erilini veridi vidaci içine zerk ederek hayvanı uyuttum ve bu esnada ihşa ameliyesinde olduğu gibi hayvanı yatırdım. Ameliye yapılacak tarafın arka ayağını Entravondan çıkararak biraz arkaya aldım ve lonj ile bağlayarak yardımcı adamlara tutturdum. Sonra resimde görüldüğü gibi hasıranın biraz altından seçtiğim noktadan kolları tıraş ve yöntemle desinfection yaptıktan sonra steril el, alât, pansıman malzemesi kullandım. Başımı ve ağzımda steril bezler ile örttüm, ve sonra karnı açarken deri ve altındaki karın adelelerini kendi (münharifeleri) yönetiminde yardım. Adelelere yaptığım yarmaların büyültülmesinde parmaklarımı kullandım. Sonra Peritonu delerek karnın içine elimi soktum. İlk iki hayvanda karında bulunan husye solda ve tek üçüncü, dördüncü hayvanda her iki tarafta çift idi. İlk üç hayvanda husyeler mağben deliği yakınında olduklarından bir kaç dakikada kolaylıkla bulundu ve yapılan yarıktan dışarı alınarak basit emaskulatör ile kestim. Bunların etizleri (hacimleri) naturel halin nısfı kadar küçüktü. Yalnız üçüncü hayvanda ikinci husye yaptığım yarıktan dışarı çıkmadı. Çünkü ipi kısa geldi. Bunuda evvelce lüzumu olacağını tasarlıyarak hazırladığım ekraseur ile kestim. Dördüncü hayvanda husyeler katana asılı ve yeşil kabuğu çıkmış, sert kabuklu badem kadar ve ipleri 10-12 sm. uzunluğunda ve birisi diğerinden daha küçük olarak bulunuyordu. Bulundukları mahalle Ekraseur yetişemeyecek kadar yarıktan uzak idi. Ameliyenin devamına imkân görmediğimden yerinde terk ettim (esasen bu hayvandaki huysuzluk pek az olduğundan ameliyesini sona bırakmışım.)

Ameliye yaptığım bu dört hayvanda karnı tekrar yöntemli olarak diktim. Yalnız bu dikişlerin hiç birinde peritona dikiş koymadım. Çünkü yaptığım yarıklar küçüktü ve ancak elim girecek kadardı. Buradan Peritona dikiş koymak için yarığı daha büyötmek icab ederdi. Bu nahiye den evvelce

yaptığım bir çok ameliyelerdede böyle hareket ettiğim için bir korku duymadım. Peritona dikiş konmaz ise çekinilecek şey barsakların buraya yapışması, birde fitik olmasıdır. Ben ameliyelerimde hayvanları bir ve iki hafta yatırmadığım için bu mahzura tesadüf etmemekteyim. Kestiğim adelata ve deriye

steril dikişi ipek iplik ile koydum. Sonra üzerine airol-paste sürdüm ve yedi metre uzunluğunda ve 25 sm genişliğinde evvelce hazırladığım amerikan bezinden sargıları steril olarak sardım (resimde var). Bu sargıyı koyarken sargının birinci dolanışında katan üzerine sıkı bir düğüm yaptım (bu

suretle hareket edilirse sargı yerinden kaymaz). Sonra sargıyı tekrar sarmakta devam ettim ve son ucunu güvenlik (emniyet) iğnesi ile tutturdum. Bunun üzerine tekrar bir sargı daha koydum. Sargı safen civarından geçerken buranın sargı dışında kalmasına özen vererek hayvanın işemesine engel olmadım.

Ameliyeden sonra hayvanlarda iştihâ kesilmedi, sıcaklık 38-39 derece arasında dolaştı. Yalnız iki husyesini çıkardığım hayvanda ikinci günün 40 derece sıcaklık oldu. Fakat hepsinde muhafız (ağşiyeyi muhatiye) gulgûni, nabızda önemli bir tagayyür yok ve ameliyeden sonra dördüncü günde ise bütün hayvanların genel halleri nomale (normal) dönmüştü. Bu sıcaklık her ameliyede tesadüf edilen normal bir cerha nöbeti idi. Septisemi ile ilişkisi yoktu. Ameliyeden sonra yedinci günlerinde sargıları ilk defa değiştirdim ve cerha yerini Eau-oxygénée ile sildikten sonra Airol merhemini tekrar sürdüm ve eskisi gibi tekrar gaz, pamuk, sargı koydum. İki günde bir bu sargıları değiştirdim. Onuncu günleri deride olan dikişleri aldım ve iki hayvanda ameliyeden sonra 14 cü günü sargıları tamamen kaldırdım.

Bunlar birinci derecede iltiyam ile (iltiyamula) ve hiç bir cerha akıntısı olmadan kapandılar. Diğer iki hayvanda dikiş yerlerinde biraz muhatı akıntı vardı. Buradan göz alâtı içinde bulunan küçük küret ile küretaj yaptım ve herbirerlerinden birer ipek iplik dışarı aldım. Bunlar içerde bulunan ve ankiste olmıyan iplikler idi. Burada katkı kullanmadığımın sebebi tâze, steril, mukavemetli katkı bulmanın müşkül olmasıdır. Mamafih şimdiye kadar yaptığım bütün karın açma ameliyelerinde hep steril ipek iplik kullanıyorum. Bunlar büyük bir kısımda mahzursuz olarak hayvanın bütün hayatınca kalıyorlar. Bazıları ise ameliyen sonra 1-4 ay içinde hafif muhatı bir akıntı ile dışarı atılmaktadır. Esasen bu hayvanlar bir müddet için sürekli gözetmem altında olduklarından yaptığım ufak bir müdahale ile, yerinde duramıyacak olan iplikleri küret ile dışarı almaktayım.

Gizli husyeli hayvanlarda karın açılırken seçilen noktaları yukarıda yazmıştım. Ben bu üç noktadan hasırayı seçti isem de bunda ufak bir değişiklik yaptım. Hasırayı yöntemli (usul dairesinde) seçilen noktasının 10 sm altından yardım (şekilde var). Bundaki üstün bulduğum nokta husyeyi daha çabuk bulmak ve her iki husyeyi bir noktadan çıkarmak imkânını hazırlamaktı. Nitekimde öyle oldu, husyeleri 2-3 dakikada buldum ve bir noktadan dışarı çıkardım ve kesdim.

Görüşümü yukarıya yazdıktan sonra dikkate değer bazı noktalarıda ilâve edeceğim:

Gizli husyeli hayvan nasıl anlaşılır : Bir aygırda esas iki husye olur ve zamanında karnından dışarı çıkarak safen içinde asılı ve karnın dışında bulunur. Hiç olmayışı (Aplasie-Anorchidie) veya çok oluşu (Polyorchidie) enderdir. Bir erkek hayvanda dışarda husye yok ise bunlar ya alınmıştır veya magben kanalında veyahutda karında kalmıştır. Alınmış ise alınan noktalarda iki yara yeri bulunur. Yara yerinin ikiside eksik ise hayvan saltık (mutlak) gizli husyeli-dir. Birisi eksik ise bulunan bir yara yerinden bir husye alınmış diğeri karında kalmıştır diye hüküm edilirse de bir yara yerinden iki husyenin alındığıda akla gelebilir. Şayet yara yerleri mevcut olduğu halde hayvanda yine erkeklik hali var ise yara yerleri evvelce yapılan yarıktan husyenin çıkarılmadığına hüküm edilmesine sebep olur. Yani yarılmış-tit fekat husye çıkarılmamıştır. Şayet husyenin ikisinin de çıkarıldığı iyice biliniyorsa ve hayvanda yine erkeklik hali devam ediyorsa bu tasınlamada hayvanın çok husyeli olduğuna hüküm edilerek yine gizli husye ameliyesini yapmak lâzım gelir. Gizli husye rektal yoklama ilde saptanırsada bu yoklamada bulunamadığı zaman çelgen (menfi) hüküm verilemez. Ancak bulunduğu zaman müsbet hüküm vermiye faydası vardır.

Karında kusyenin bulunamaması : Husye karında olduğu halde bulunamaması bazan olur. Frick cerrahî ameliyeler kitabının 297 ci sahifasında şöyle yazıyor :

Husyenin karında bulunması bazan müşkül olur. Husye ya küçük olur veya karnın her hangi bir yerine nomal olmı-yarak sokulmuş bulunur. Bu surette yeri bulunamaz. Bilecümle operatörlerde olduğu gibi benimde husyeyi bulamadığım anler olmuştur.

Husyenin yarıktan dışarı alınmasında bazan imkân olmaz. Buna sebep ya yapılan delik küçüktür veyahud husyenin ipi gayet kısadır veya husye bir yere yapışmış olur.

Gizli husye ameliyelerinde komplikasyon.

Danimarka usulünde yatırılan ve ameliye yapılan karnında gizli husyeli hayvanlarda bazan bağırsak çıkması olur. Cerha içindeki karın adelelerine konan dikişlerinde buna katı olarak mani olmayacağını *Cadiot* zikreder. Bağırsak düşmesi (Prolapsus) olursa infeksiyon muhakkak gibidir.

Ameliye cerhasının meselâ peritonin infeksiyonu tedaviye elverişli olmıyan bir hastalık yapar (Peritonit) bunun çaresi ancak olmamasını korumakladır. Oda ameliyeyi özenli ve aseptik yapmakla olur. Eğer intan vaki olursa tedavi için ek-seriya geç kalınmış bulunurlar. Ancak ameliye cerhasında üreyen ve peritoina vasil olmıyan iltihab ve cerahatlenmenin tedavisi mümkündür.

Hissi ibtal eden ilaç az verilirse ameliye esnasında tekab-buzat şiddetli olacağından karında husyenin aranması güç olur. Hatta Weischer 20 Gr. Chloral ile hissiyeti hafif olarak ibtal ettiği bir hayvanda ıkmınların şiddetinden husyeyi karında bulamadığını ve sonra 40 Gr. vererek tekrar yaptığı ameli-yede husyeyi kolayca bulduğunu zikrediyor.

Hayvan gizli husyeli olmadığı halde yanlış teşhis yapılabilir.

Ameliye esnasında kuvvetli kan gelebilir.

Husye serb veya başka bir nesce yapışmış bulunabilir.

Husyede bir verem teşekkül etmiş bulunabilir.

Tedaviden sonra fitik olabilir.

Husye bulunamıyacak kadar küçük olabilir.

Ameliyeden sonraki tedbirler.

Nomal ihsada olduğu gibidir. Yalnız arka ayakları alçak bulundurmamak, hayvanı yatırmamak (bağırsak çıkmasına engel olmak için) hacmi fazla gıda vermemek icabeder. Ameliyeden on dört gün sonra hayvanı yatmak için serbest bırakmakta çekinecek bir şey yoktur. Ameliye aseptik yapıldığı ve ameliyeden sonrada intan vakı olmadığı takdirde cerhanın kapanması iltiyamı ula (Per 1. Intention) iledir. Yara deliğinden biraz akıntı veya cerahat çıkarsa ancak burası derinin üzerinden temizlenir ve cerha içine başkaca tedavi yapılmaz.

ÖZET.

Dört deygirde kryptorchid ameliyelerini Chloral ile hayvan uyutulduktan sonra resimde görüldüğü gibi hasıranın mutad olan noktasının 10 Cm. altından yaptım. Buradan yapılması iki husyeninde bir noktadan çıkarılmasında imkân verdiği gibi karında husyelerin çabuk bulunmasında hizmet etti. Bazan ameliye yapılan tarafın karşısındaki husyenin ipi kısa olur husyeyi bu yarıktan dışarı çıkarmıya elverişli olmya bileceğinden husyeyi karın içinde kesmek icabedeceğini düşünerek evyelden Ekraseurü steril olarak hazırladım. Ameliyeden sonra peritoine dikiş koymamanın ziyanını görmedim. Adelelere ve deriye konan dikişleri yeter buldum. Sonra cerha üzerine airol merhemi sürdüm ve resimde görüldüğü gibi sargı koydum. İlk sargıyı 7 Ci günü degıştirdim 14 Cü günü sargıları tamamen kaldırdım. Ameliyeyi aseptik yaptım ve cerhanın iyi olmasını per 1. Intention nihayetlendirdim. Buna sebep de ameliyeden sonra cerha yerine aseptik sargı koymam ve sonradan olacak intana sebebiyet vermememdir.

Zusammenfassung.

Die Kryyptorchidenoperation, die ich bei den vier Pferden, in Chloralhydratnarkose, an der Flanke ungefaehr 10cm. unterhalb der üblichen Operationsstelle ausgeführt habe, verspricht einen grösseren Erfolg (s. Bild). Diese Methode hat den Vorteil, erstens das Auffinden der beiden Hoden in der Bauchhöhle sehr zu erleichtern und zweitens die Herausnahme derselben mit einem einzigen Schnitt zu ermöglichen. Manchmal bei der Operation ergibt sich, dass gegenüberliegende Hoden einen kürzeren Band hat und in der Bauchhöhle abgeschnitten werden muss. Es empfiehlt sich daher einen Ekraseur steril bereit zu halten. Da ich bisher durch das Weglassen der Bauchfellnaht nach der Operation keine Nachteile beobachtet habe, begnüge ich mich nur mit der Muskel- und Hautnaht. Nach der Aufbringen der Airolpaste wurde auf die Operationswunde einen aseptischen Verband aufgelegt (s. d. Bild). Diese Verbaende wurden zuerst 7 Tage nach der Operation erneuert und am 14. Tage weggenommen.

Die Operationen wurden möglichst aseptisch ausgeführt. Die Operationswunden wurden per primam intentionen ausgeheilt. Dies führe ich auf die Aseptik und auf die Verwendung von aseptischen Verbaende zu, die eine spätere Infektion der Wundflaeche verhüteten.

Askerî baytar tatbikat mektebi intaniye şubesi çalışmalarından.

Anaplazmozda kan levhasının değişmesi ve «Acaprin» ile tedavi üzerinde bir görüş.

Über die Veraenderung des Blutbildes sowie die Behandlung
mit «Acaprin» bei der Anaplasmosse.

Intaniye Muallimi By. Bnb. Dr. Turgut Argun

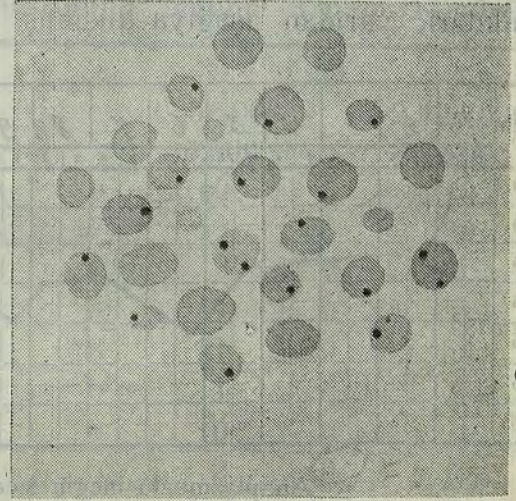
Anaplazmozun bilhassa *marginale* nevinden mütevellit olanlarında hastalığın daha vahim seyir gösterdiği ve bunda kan levhasının şiddetli surette değiştiği bildirilmiş ve hattâ hastalığa bazıları *Anémie perniciose* adını da vermişlerdir. Bu hastalık başlıca sığır, koyun gibi geviş getirenlerde görülür ve en ziyade sıcak iklimlerde yaygın olup memleketimizde de yayılmış bir halde bulunuyor.

Anaplazmozu meydana getiren parazit, kırmızı küreyvat=eritrositler içinde bulunan ve gayet ufak, adetâ koyu noktalar şeklinde tek ve bazı çift olarak ya küreyvatın ortasında (*centrale*), yahut kenarında (*marginale*) yerleşen iki neviden bulunur. Bunlardan en vahim hastalık yapanı kenarda yerleşen soyu olan *Anaplasma marginale* sayılmaktadır. Anaplazmoz, muhtelif kene nevileri ile intikâl etmektedir. Bu kene nevilerinin başlıcaları da, *Boophilus*, *Rhipicephalus*, *Ixodes* nevileridir. Bildirildiğine göre yakınımızda bulunan sıcak memleketlerde bu hastalık epey telefât verdirmektedir. Filistin mıntakasında Freund tarafından yapılan araştırmaya göre anaplazmoz pek yayılmış bir haldedir, ve çok defa *Theileriose* ile karışık olarak görülmektedir. Anaplazmozda hastalık ârâzı, diğer pirop-lazmozlarınkine çok benzer, yalnız bunda Hemoglobininuri yoktur. Bu hastalığın tedavisi için diğer belli başlı olarak pirop-lazmalara karşı kullanılan ilâçlar denenmişse de bunların

çoğunun tesiri görülmemiştir. Bazıları *Atoxyl*, *Antimosan*, *Trypaflavin* gibi edviyeden istifade edildiğini bildirmişlerdir.

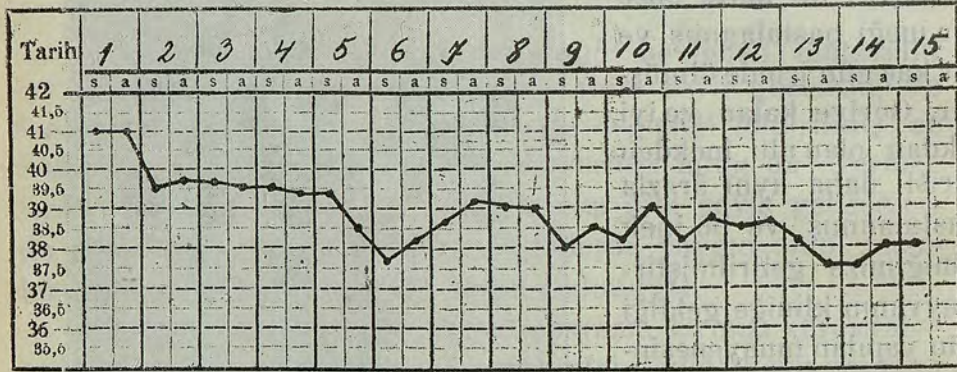
**

Kliniğimize getirilen hasta hayvan, Beylerbeyinde oturan Bay Salâhattine ait, islah edilmiş ırktan bir süt ineğidir. Mal sahibinin yedi baş ineği olup bunları kendi çayırında otlatır ve hayvanlarına çok ihtimam gösterir; mera kenelidir, hayvanların üstlerinde de sık sık kenelere rasge linmiştir. İki hafta önce bir ineği hastalanmış ve bir kaç gün içinde ölmüştür. Geriye kalan ve iyi ırktan olan altı inekden birisi daha aynı ârazla hastalanmış ve bu inek kliniğimize getirilmiştir. Hayvanın kliniğe geldiği gün yapılan muayenesinde şu âraz görülmüştür: beden sıcaklığı 41° C, muhati ve munzam ağşiye limon sarısı renginde, düşkünlük, iştihatsızlık, nabız dakikada 120, muntazam ve müsavi; teneffüs 18 kostoabdominal tipde, kalp vuruşları temiz; idrarda kan ve albumin yoktur. Gerek bugün ve gerek bunu müteakip günlerde yapılan kan muaye neleri aşağıdaki cetvelde toplu ve kolay mütalâa edilecek şekilde gösterilmiştir. Bu cetveldен anlaşılacağı üzere aynı günde yapılan kan muayenesinde eritrositler içinde %25 nisbetinde *Anaplasma marginale* parazitleri görülmüştür. Lökosit förmülünde yüksek derecede Lenfositoz ve Lenfoblastoz bulunmuş, eritrositlerde pek hafif bir Anizositi göze çarpmıştır.

İkinci gün yalnız beden sıcaklığı biraz düşmüş, fakat diğer âraz devam etmiş, idrarda yine Hemoglobin bulunmamıştır. Bu günkü kan levhasında, parazitler azalmış (%12), Lenfoblastoz daha şiddetlenmiş, Eozinofil ve Monositler kayıp olmuşlardır. Erit.lerdeki Anizositoz yükselmiş, polichromazi de görülmüş ve bilhassa pek çok trombosit kitleleri göze çarpmıştır.

Hasta inekde geldiğinin beşinci günü tam bir kan muayenesi yapılmış ve elde edilen levhada perniciose denecek şekilde bir şiddetli Anemi görülmüştür. Hemoglobin ve Erit. mikdarı yarından aşağıya düşmüş, televvün karinesi (Fi) 1,2

Anaplazmozlu ineğin sıcaklık trasesi.

derecede bulunmuştur. Lenfositöz ve Lenfoblastoz şiddetle devam ettiği gibi yine şiddetli derecede Anizositoz. Poikilositoz, Polichromazi ve pek yüksek derecede Eritroblastoz vardı. Yine fazla Trombosit kitleleri görülüyordu. Parazitler ise %10 nisbetinde vardı.

Bundan üç gün sonra, yani hastalığın sekizinci günü hayvanda ârazın hafiflenmesine rağmen yaptığımız kan muayenesinde Anemi levhası, hatta daha yüksek derecede, bulunuyordu. Hemoglobin ve Erit. daha düşmüş, fakat lenfatik taharrüşün azaldığı, Lenfoblastların gayıp olduğu ve Eozinofillerin tekrar zuhur ettiği görülüyordu Eritrositlerdeki patolojik manzara devam etmekte idi; parazitler pek az (%0,6) vardı.

Hastada 14. gün genel durumunda tam bir düzelme görülmüyordu. Bu gün tekrar tam bir kan levhası tesbit ettik ve bundan Hb. ve Erit. durumunun normal bir şekle doğru gitmiş olduğunu, lökosit sayı ve formülünün de düzeldiğini öğrendik. Eritrositlerin patolojik halleri de hemen tamamen

Anaplazmozlu ineğin kan levhalarını gösteren cetvel:

Kanda görülen	Kliniğe geldiğinin				
	1.günü	2.günü	5.günü	8.günü	14.günü
Hemoglobin (Sahli)			35°	28°	38°
Eritosit (mil.met.mik.da)			2,256,000		2,728,000
Lökosit (mmm.c'a)			36,000		7,600
Lenfoblast %	14	30	40	5	10
Lenfosit %	56	47	13	50	30
Metamyelosit %	0	0	3	0	0
Çomaknüveli Nötr (stab) %	2	5	4	0	0
Polimorfnüveli Nötr. %	22	18	37	40	56
Eozinofil %	2	0	1	5	2
Bazofil %	0	0	0	0	0
Monosit %	4	0	2	0	2
Anizositoz	+	+	++	++	—
Poikilositoz	—	—	++	++	—
Polichromasie	—	+	++	++	+
Eritroblast	—	—	++	++	—
Trombosit çokluğu	—	+	++	++	—
Anaplasma parazitleri	%25	%12	%10	%0,6	—

denecek bir derecede normal hale dönmüştü, pek az derecede polichromazi vardı. Parazitler artık hiç görülmemişlerdir. Kanın ve hayvanın bu durumlarına göre hastalığın geçtiğine kanaat getirerek ineği sahibine teslim ettik.

Kan muayenesinin gösterdiğine göre bu hastalıkta şiddetli anemi levhası asıl parazitler azaldıktan sonra meydana çıkmıştır. Bu levha aynı şiddetle bir hafta, on gün sürdükten sonra

kısa bir zaman içinde şiddetini kayıp ederek normale dönüyor. Anaplazmozda gördüğümüz anemi levhası geçici ve Regeneratif bir levhadır, yani kanı tamiri az zamanda vukua gelmektedir. Pernicieuse vasfı hususî olup bu levhada görülmemiştir. Mesela bizim kırmızı küreyvata ait kan levhasında genç yani soluk nüveli megalositler yokdu ve bilakis trombositler çoğalmış bulunuyordu. Şu halde bu vakamızda da gördüğümüz hematolojik manzara, kan elemanlarının genel regenerasyon alametleri ile sürekli bir değişmesinden ibaret olup bu da kan müvellidi olan, hematopoetik, sistemin büyük ve genel bir faaliyetle çalışmasından ve taharrüşünden ileri gelmiştir.

«Acaprin» ile tedavi.- Anaplazmoz üzerine kesin tesir gösteren ilaçlar daha bildirilmemiştir. Bir çokları kan parazitlerine ve başlıca piroplazmozlara karşı müessir ilaçları kullanmışlardır. Filistinde *Antimosan* ve *Atoxyl* zerklerinden fayda görülmüş, *Neosalvarsan* hiç tesir göstermemiştir. *Trypanblau*, *Trypaflavin*, *Ichtargan* da kesin tesir yapmamışlardır.

Biz hasta ineğimizi tedavi için *Acaprin* (Bayer-Behringwerke) kullandık. Bu müstahzar üre müştakkatından olup %5 solusyon halinde ampullerde bulunmakta, rengi sarı ve berraktır. Yapılan denemelerle sığır, beygir, koyun, köpek piroplazmalarının bir çok nevilerine karşı spesifik olarak tavsiye edilmektedir. Büyük hayvanlarda her yüz kilo başına 1,2-2 smm. hesabile deri altı ve adele için zerk edilir. *Acaprin* zerklerinden zehirlenme ihtimalleri olduğu ve bilhassa tekrar edilmesinde bunun düşünülmesi bildirilmektedir. Bunun için zerklerin arasını bir iki günden fazla uzatmamak icap etmektedir. Bir suretlede ikinci zerkte yarım doz kullanmak faydalıdır.

Biz hasta ineğe, görülen zaruret üzerine, kliniğimize geldiğinin beşinci sabahı, ârazı pek vahim vaziyette olmadığı, fakat beden sıcaklığı 39,5° C iken ve kanda şiddetli bir Anemi levhası ile beraber parazitler var olduğu bir zamanda fahiz

adaleleri içine olarak 10 smm. *Acaprin* zerk ettik. Bir kaç saat sonra ağzından biraz salya ve köpük gelmesi gördük. Akşam üstü ateş 38,5° bulundu. İki gün normal devam etti ve sonra sıcak 39° iken hayvana tekrar aynı yoldan, fakat bu defa yarım doz, 5 smm. *Acaprin* zerk ettik. Ertesi sabah sıcak 38° idi ve müteakip günlerde fazla yükselmedi, hayvanın hali iyileşdi, kan levhalarında yukarda yazıldığı gibi düzeldi, bunun için tedaviyi uzatmaya lüzum görülmeyerek hayvanı sahibine verdik.

Zusammenfassung.

Es handelt sich hier um eine an Anaplasma erkrankte, edelrassige, gut gepflegte Milchkuh, die auf einer mit Zecken infizierten Weide getrieben war. Aus dem selben Bestand war vor 2 Wochen eine andere Kuh mit gleichen Erscheinungen erkrankt und danach gestorben. Bei der Untersuchung fanden wir, 41° C Fieber, Mattigkeit, Fressunlust und citronengelbe Verfaerbung der Schleimhaute. Der puls und die Atmung waren beschleunigt. Es war keine Haemoglobinurie festzustellen. Am ersten Tage fanden wir die Anaplasma (marginale) Parasiten im Blute in 25% der Erythrozyten. Die Kuh blieb 14 Tage in unserer Klinik waehrend dessen wir 5 mal Blutuntersuchungen durchführten.

Wir haben ab ersten Tag ein anaemisches Blutbild festgestellt, das jeden Tag fortschreitete. Erst war eine Lymphozytose bzw. Lymphoblastose erschienen. (siehe Tabelle) Am 5. und 8. Tag ging die Veraenderung des weissen Blutbildes zurück, es trat dann aber eine ganz beträchtliche Veraenderung des roten Blutbildes ein. Die Zahl der Er. war auf die Hälfte gesunken und das Blutbild zeigte eine perniziösaehnliche Anaemie und zwar Aniso- und Poikilozytose, Polychromasie, basophile Tüpfelung und Erythroblastose und merkte man dabei Anhaeufungen von Blutplaettchen.

Wir haben diese Kuh mit Acaprin behandelt. Acaprin (Behringwerke) wurde von 5% Lösung erst 10 cc. und 3 Tage spaeter 5 cc, intramuskulaer injiziert. Die Temperatur ist gleich darauf bis 38 C gesunken. Es trat eine schnelle Besserung ein, sodass wir am 14. Tag ganz normales Blutbild sahen, und eine vollkommene Regeneration im Blute feststellen konnten. Das Tier wurde als geheilt entlassen.

Literatür.

- Freund, S. : Therapeut. Monatsh. f. Vet.- Medizin. Heft, 5, 6, 1929.
- Fröhner, E., Zwick, W. : Lehrb. d. spez. Pathol. u. Ther. d. Haust. 9. Aufl., 2. Bd., 1925.
- Knuth, P. : Tierhk. u. Tierzht., v. Stang u. Wirth, 1. Bd., 1926.
- Lestoquard, F., İ. Ekrem : Rev. Vét. et Journ. de Méd. et de zootech. Janvier 1931.
- Rıza İsmail : Ehlî hayvanlarda İntanî Hastahklar. 3. cilt, sayfa 128, 1928.
- Wirth, D. : Klinische Haematologie der Haustiere, 1931.

Etlik Ask. By. Serum ve Aşı evi çalışmalarından.

Tetanoz toksini, antitoksini ve anatoksini.

Untersuchungen über die Gewinnung eines starken

Tetanusloxins. 1. Tetanoz toksini

Serum Ş. şefi Dr. S. Ersoy Lab. şefi Bakt. S. Gören

Tetanoz toksini, antitoksini ve anatoksini başlıkları altında üç andıçla, sekiz yıldanberi herbirimizin ayrı ayrı yaptığı araştırmaların bir araya getirilmesi ve bunların verdiği sonuçlara göre düzene konmuş ortak çalışmalarımızı, denemelerimizi bildireceğiz.

Bir yandan trapötik değeri yüksek tetanos serumu elde etmeğe, diğer yandan son yıllar içinde gittikçe geniş ve sistematik bir şekilde pratiğe girmiş olan tetanos anatoksininin bağışıklık verici özgülüğünü daha üstün kılmak için lüzumlu olan toksisitesi yüksek ve dolayısıyla antijen değeri çok tetanos toksini hazırlamağa hasrettik.

Bunun için gerek son zamana kadar tanınan, gerekse kendimiz tarafından alana getirilen bir takım yeniliklerle türlü yollardan yürüdük. Şimdi bunları sırasile anlatacağız :

Laboratuvarda hazırlanan veya tecimde bulunan değişik markalı peptonlarla hazırlanan toksin vasatları.

Martin peptonile.— Burada anlatacağımız toksin vasatı; Pasteur enstitüsünde Louis Martin'in (şimdi direktördür) gözetleri altında güdülen metoddur. Yağları kaldırılmış 500 gram dana ve 500 gram öküz kıymasına 1 litresu katılır. Bir gece içinde buzlukda masere edilir. Ertesi gün 45 derecede bir saat karıştırılıla karıştırılıla ısıtılır. Sonra yarım saat kaynatılır. Soğuk su ile ıslatılmış pamukdan veya süzgeç kâdından süzülür. Elde edilen bu maserasyonun bir litresine yine o kadar martin peptonundan katılır. Bu peptonun hazırlanışı şöyledir :

Domuz kursağının (en az 2-3) yağları kaldırılır. Muhatîğ ve kasıl kamisile beraber eyice kıyılır. Bu kursak kıymasının 300 gramına 50 dereceye kadar ısıtılmış 1 litre su konur. Üzerine 10 gram asid kloridrik katılır. Ve bu iş içi sırlı toprak bir tencerede olmak üzere yine 50 derecede olmak üzere 12-15 saat kadar sıcak tutulur. Sonra aşırı halde bulunan pepsinleri azaltmak için 80 dereceye kadar ısıtılır. Arkasından oda derecesinde 6 gün en aşağı bırakılır. Üstündeki yağlar toplanıp atılır. Altaki su sifonajla alınır. Ve bu aktarılan kursak meserasyonu tekrar 80 dereceye kadar ısıtılır. Bu dereceye gelince koyu sud kostik erilile (mahlul) nötralize edilir. Bu esnada bir takım büyücek kolniler teşekkül eder. Ve berraklaşma husule gelir. Kâattan süzülür. Nötralize edilmiş bu kursak maserasyonu ortalama 4 % pepton eriline karşılık olur.

İşte dana ve öküz kıyması maserasyonuna bu Martin peptonu katıldıktan sonra sırlı kaplar içinde ve ateş üzerinde ısıtılarak içine 1% glikoz katılır. Eridikten sonra fenoltaleinle hamızıyet titre edilerek 10% üzerinden ayarlanır (*) Vasatın sonradan bulanmaması için 5 dakika kaynatılmak suretile tersip edilir. Kâattan süzülür. Dibi yuvarlak uzun tüplere 2/3 sine kadar ve kültür kaplarının bogum yerine kadar dağıtılır. Bu vasat 24 saat aralıkla 3 defada ve her defasında 1 saat üzerinden otoklavda duman çıkdıktan itibaren (yani 100 derecede) sterilize edilir. İkişer litrelik toksin vasatı balonları ekilmezden önce uzun tüplerde 3 defa kültür pasajı yapılır. Böylece vasatta tetanoz suşu üremeğe eyice alışdırılmış olur. Sonra uzun effilürlü pipetlerle üçüncü pasaj kültüründen alınan sömans balonların dibine gelmek üzere kaplar ekilir. Gerek her pasaj, gerekse balonlara ekmezden önce vasat ısıtılarak rejenere edilir ve el dayanacak dereceye kadar çabucak şogutularak ekilir. Sonra etüve taşınır ve burada 12 gün kadar tutulur.

(*) biz bunu klark E. H. eşelile kontrolladığımızda 8,1 üzerinde bulmuşduk.

- a) Üç defa 100 derecede ısıtılarak sterilize edilip ekilmeğe hazır olan balonlardaki vasatın P. H. derecesi 7, 1-7,2 dir.
- b) Kültürün gelişmesinde gaz teşekkülü kuvvetli değildir.
- c) Filtranın toksisitesi 350 gramlık kobaylar için 1/20,000 C.C dir.

Chapotaut peptonu .— Bu çeşit peptonla şöyle çalışmıştık.

500 gram dana eti kıyması 1 litre su içinde 22 saat soğukda masere edilir. Sonra 45 derecede 1 saat karıştırılarak karıştırılarak ısıtıldı. Arkasından yarım saat kaynatılıp soğuk su ile ıslatılmış süzgeç kâadından süzüldü. Süzülen et maserasyonu başlangıç hacmine su ile getirildi. Ve içine bir litresi için 5 gram tuz, 20 gram Chapotaut peptonu kondu. Bunlar eridikten sonra 10% sud kostik erilile P.H.8 üzerinde ayarlandı. Arkadan 10 gram glükoz katıp 5 dakika tersip için kaynatıldı. Dibi yuvarlak iki kiloluk kültür kaplarına ve uzun tüplere süzülerek dağıtıldı. Ve tıbbi bundan öncekinde olduğu gibi pasajlardan sonra ekildi. Etüve kondu. 8-15 gün bırakıldı.

- a) üç defa 100 derecede ısıtıldıktan sonra ekilecek balonlardaki vasatın P.H. derecesi 7,6 idi.
- b) kültürün gelişmesi zayıftır
- c) filtranın toksisitesi 350 gramlık kobaylar için 1/15,000 c. c ü geçmemiştir.

Vaillard peptonu.— Bu peptonla çalışma tıbbi bundan öncekinde olduğu gibidir. Değişen şey yalnız peptonun çeşididir. Bu peptonla aldığımız sonuç şudur :

- a) üç defa 100 derecede ısıtıldıktan sonra ekilmeğe hazır vasatın P.H. derecesi 7,2 idi.
- b) gerek pasaj tüplerinde ve gerekse balonlardaki kültürün gelişmesi boldur ve gaz de vardır.
- c) filtranın toksisitesi 350 gramlık kobaylar için ortalama 1/1000 c.c ü geçmemiştir.

Witte peptonu.— Bu çeşit peptonla yaptığımız denemelerde satışta bulunan iki ayrı etiketli pepton kullanılmıştır. Bunlardan birinci mal diye satılan yıldızlı etiketli peptondur. Ötekisinde ikinci mal diye tecimde bulunan ve mat mavi etiket taşıyan peptondur. Bu iki çeşit peptonla da tıbbi bundan önce anlatılan tarzda vasat hazırlandı. Değişen şey yalnız peptonu.

a) birinci mal peptonla hazırlanmış vasat ekilmezden önce P.H. 7,8 ikinci mal peptonunki ise 7,4 idi.

b) her ikisinde de kültür gelişmesi bol ve gazle müterafık.

c) birinci mal peptonla hazırlanmış kültür filtrasının toksisitesi 350 gramlık kobaylar için 1/40,000 c.c,

İkinci mal peptonla hazırlanmış kültür filtrasının ise aynı ağırlıkdaki kobaylar için 1/15,000-1/20,000 c.c dü.

Buraya kadar anlattığımız başka başka peptonlarla yaptığımız denemeler hep aynı gün ve hep aynı şartlar ve hatta aynı et maserasyonundan hareket edilerek yapılmıştır. Ve bunlar bir çok defalar tekrarlanmıştır. Buna bakarak sonuçlar incelenirse aralarından Witte peptonunun tecimde birinci mal

diye satılan çeşidi tetanos toksini hazırlamada en elverişli olanıdır. 1929 yılındanberi hep Witte peptonu kullanarak aynı usulle hazırladığımız ve sayısı yüz yetmişe kadar çıkan tetanos toksininin gerek kobaylarda gerekse fındık farelerindeki dozajlarında (ikinci malla çalıştığımızdan) kobaylarda ortalama 1/15,000 c.c öldürücü bulduk. Ve tetanos serumumuza, anatoksiniimizi bu ayar toksinle hazırlamıştık.

Ünitesi yüksek tetanos serumu ve daha az mikdarla çok bağışıklık verici anatoksin hazırlamak için lüzumlu gördüğümüz toksisitesi fazla ve dolayısıyla antijen değeri üstün bir tetanos toksini elde etmek için daha bir sıra denemeler yaptık. Bu denemelerimizde bir yandan elimizdeki tetanos suşunu (Pasteur enstitüsünde öğretmenimiz bay Weinberg den almıştık) in-vitro pasajlara tabi tutarak kuvvetlendirme, veya suşu olduğu gibi bırakarak ayarı yüksek tetanoz toksini vermeğe elverişli bir vasat aramağa koyulmuştuk.

1- Martin poptonlu ve 5/1000 jelozlu özel suş saklama vasatında idame ettiğimiz suşumuzu ya bir vasatta ve yahutta öküz beyinli vasatta her üçgünde bir pasaj ettik. Ve bunu arka arkaya düzgün olarak 10 defa yaptık. Bu on pasajdan sonra müessesede her vakitki usulle hazırlanan ve aynı büyüklükteki kaplar içinde bulunan vasatta hiç pasaj edilmemiş suş karşısında yukarıda bildirilen yeni pasaj suşlarıyla aynı şartlar altında tekrarlanan kültürlerden çıkma toksinlerin dozajlarında özel suş saklama vasatında 10 defa pasaj edilenin, edilmemiş bakarak fazla bir toksin yapma özgülük kazanmadığının; halbuki beyinli vasatta pasaj edilenin eskisine bakarak 10-12 misli daha kuvvetli toksin yapma kapasitesi (kabiliyeti) kazandığına bizde tanık olduk.

2- kuvvetli toksin çıkartmağa elverişli seçkin (müntehap) bir vasat bulma üzerindeki araştırmalarımızı en çok aşağıdaki usul üzerinde toplamıştık (*).

Kendimiz tarafından büyük bir değer verdiğimiz ve üzerinde çalışıla çalışıla az çok pratik bir hale getirilmiş olan ve müessesenin özel bir malı sayılan bu tetanos toksin vasatının yapılışı şöyledir :

10 kilo beygir eti kıymasına 20 kilo su katılarak oda sıcaklığında 18 saat bırakılır. Sonra sırlı kaplar içinde yavaş yavaş ısıtılarak yarım saat kadar kaynatılır. Bu esnada kıyma pişer gibi bir hal alır. Tecimde bulunan ve binlik dediğimiz renkli şişelerin altı kiloluklarına bu kaynatılmış kıyma ve suyu olduğu gibi konur. Otoklavda 110 derecede 45 dakika kaynatılır. Bu şekilde çalışmadaki erge (maksad) beygir etinin bilinen usulle, meselâ bezden veya kâğıddan geçirilmesinde karşılaşılan zorluktan kurtulmaktır. Otoklavdan çıkan şişeler oda dercesinde kendi haline en aşağı iki gün bekleti-

(*) bu usul müessesemizde 1926-1928 yılları arasında uzman olarak bulunan bay Ganslmayer tarafından yazılmıştır. Bizlerden birimizin (S. Ersoy) tez konusu iken be konunun sonradan değiştirilmesi yüzünden, aynı usulü burada tanımış olan bay Ganslmayer bunu Centrallblatt org. 133 sayısında neşrederken büyük bir nezaketle bizim de mesaimizin karıştığını kaydetmeği unutmamıştır.

lır. Bu esnada kıyma parçaları şişenin yanlarına veya dibine yapışmış veya çökmüştür. Duru maserasyon sifonla çekilip sırlı kaplara ölçüldükten sonra konur. Ve ısıtılmağa başlanır. İçine % 2 WITTE peptonu (ikinci mal) ve % 8 gliserin katılır. Kullandığımız gliserin nötr olup C.C. üzerinden konmuştur. Vasatın teamülüne hiç el sürülmez. Olduğu gibi bırakılır. Bu teamül franşman asiddir. Arkasından yine olduğu gibi, yâni süzmeden, kültür kaplarına dağıtılır. Kullanılan kültür kabı ne olursa olsun (üstün tutarak boğazı dar ve boyu yüksek şişeler bunun 1/3 ine kadar vasat konur. Ağzıları pamuklanır, kâğıtlanır ve otoklavda 110-115 arasında 45 dakika sterilize edilir. Otoklavdan çıkan vasat çabucak soğutulur. Önce aynı vasatta ve uzun tüplerde 3 defa pasaj edilmiş yâni bu vasatta üremeğe alışdırılmış (çünkü kalevi veya nötr özel suş saklama vasatında kalmış suşun bu vasatta ilk üretilmesinde zorluk çekilebilir) genç kültürden balon veya binliklerde bulunan vasatın dibine olmak üzere zer yapılır. Bundan sonra büyük bir dikkat güderek bir eşekden (sabahdan aç ve susuz bırakılmış) taze taze kan alarak ekilmiş olan vasatın üzerine katılır. Biz bunun için damara Nocard trokarı ile giriyor ve buna ajutajla bağlı otoklavda sterilize edilmiş lastik borudan (öteki ucunda kıvrık cam borusu vardır) kanı vasata akıtıyorduk. İlk çıkan kan et suyu balonuna konarak bunun temizlik kontrolünü yapıyorduk. Ekilmiş kültür vasatlarına kanı akıtırken kabı yavaş yavaş sallayarak vasata karışmasını kolaylıyorduk. Katılacak kan mikdarı kabdaki vasatın 1/3 i kadardır. Böylece eşek kanı katımından sonra kaplar etüve taşınır. İlk 48 saatte bir şey görülmez. İkinci günden sonra üçüncü güne doğru bir zaman arasında vasatın üstünde gaz teşekkül ettiği ve bunun gittikçe artan, bol bir köpüklenmeye kadar vardığına tanık olunur. İşte bu köpük dolayısıledirki kültür kablarının ancak yarısına kadar vasat konulmakda ve üst tarafı boş bırakılmaktadır. Bu gaz ve köpük iki gün içinde son derecesini bulur. Sonra sönmeğe, azalmağa başlar. Ve kültür etüve konulduğunun 4-5 inci günü süzülür,

Bu vasatta elimizdeki tetanoz suşumuzun yaptığı en aşağı toksisite: 350 gram ağırlıkdaki kobaylar için 96 saatte 1/1,000,000 C.C. dır.

15 gramlık fındık fareleri içinse 1/50,000,000-1/100,000,000 C.C. dır.

Bu vasatla çalışırken yaptığımız veya rastladığımız şeylerin özünü aşağıya çıkardık:

a) Eşek kanı başka hayvan kanlarından daha üstün çalışır.

b) Eşek kanı katılmadan yapılmış kültürlerin (aynı vasatta) toksisitesi çok düşüktür.

c) Taze taze eşek kanı katma yerine 6-7 gün kadar buzlukda tutulmuş eşek kanı katmada aynı güzel sonuç alınmamıştır.

ç) Eşek kanı katma esnasındaki manüpülasyon dolayısıyla veya kanda bulunabilecek bir bakterinin kültüre karışması şüphesini tahkik edici kontrollerimiz, yâni kültürün süzülmesinden önce yapılan kültür kontrolleri, tetanozdan başka bir şey vermemiştir.

d) Bu çalışmalarımızda kültürler önce ter enfüzuvarından geçirilmiş sonra E.K. süzgeç kâğıdından süzölmüştür.

e) Bu iş akla gelebileceği gibi zor değil, kolaydır.

f) Uzun araştırmalardan sonra yukarıda anlattığımız gibi pratik bir hale sokulan bu tetanoz toksin vasatının her elde benzer sonucu vereceğine, tekrarlanan denemelerimiz bizi kandırmıştır.

g) Biz bütün bu denemelerimizi Pasteur enstitüsünde öğretenimiz profesör bay Weinberg den aldığımız tetanoz suşu ile yaptık. Bu işlerimizde müessesede eski araştırmaların yapıldığı suş kullanılmamıştır. Orijini başka başka suşlarla da bir sıra denemeler yaparak bu işde değişik suşların etki derecelerini arayacak ve hem bunu ve hemde yukarıda nasıl elde edildiğini yazdığımız yüksek değerdeki tetanoz toksinile aktif ve passiv bağışıklık prensipleri içindeki araştırmalarımızın sonuçlarını bildireceğiz.

Zusammenfassung.

I. Mitteilung [*]

Das Militaerveterinaer Bakteriologisches und Serologisches Institut in Etlik bei Ankara beabsichtigt eine Zusammenstellung über Tetanustoxine, Antitoxine und Anatoxine (womit dieses Institut durch mehrere Jahre mit dem obigen befasst), zu machen:

Die Tetanustoxine welche im Laboratorium nach Martin erzeugte und mit dem im Handel bezogenen Chapoteaut, Waillard und Witte Peptone die mit gleicher Fleischbrühe gemacht, ergaben im Gesichtspunkt der Toxicität verschiedenartige Resultate, wie nachfolgende zu ersehen ist:

1 — Bei den im Pasteur-Institut unter der Kontrolle von Luis Martin mit Schweinemagen vorbereitete Peptone gemacht, ersehen wir, dass die D.L.M. 1/20,000 ccm pro Meerschweinchen im Gewicht von ca 350 gr. ergeben haben.

2 — Unter gleichen Bedingungen mit Chapoteaut Peptone gemachtes Toxine hat D.L.M. 1/15,000 ccm pro Meer. von gleichen Gewicht.

3 — Mit Waillard Peptonen gemachte Toxine ergaben D.L.M. nur 1/1,000 ccm pro Meerschweinchen.

4 — Mit Witte I.Klasse Peptone gemachten Naehrboden ergaben ein Toxine 1/40,000 ccm D.L.M. pro Meerschweinchen.

5 — Mit Witte II.Kl. (codex française) Peptone gemachten Toxine ergaben 1/15,000-1/20,000 ccm D.L.M. pro Meer.

6 — Von uns als (Etlik Tetanus-Toxine Naehrboden) benannte und mit Pferdefleischbrühe ohne Aenderung der Reaktion (Zusatz 2/100 Peptone Witte II.Kl. und 8 ccm proz. neutrales Glycerine,) wird zu 3/10 in einen langhalsigen Kolben abgefüllt und sterilisiert. Nach der Entnahme von der

(*) Diese Arbeit wurde im Jahre 1926/7 in unserer Anstalt mit Dr. Ganslmayer und Dr. Sabri Baki Ersoy gemacht und erst im Zentralblatt für Bakteriologie im Bd. 133 original, Seite 152 von Dr. Ganslmayer veröffentlicht.

Sterilisation wird sogleich gekühlt und mit einen Kulturstamm, welcher sich im oben angeführten Naehrboden zu wachsen gewohnt hat, geimpft.

In der Naehrboden wird auch ein Zusatz von direkt aus Ader genommene Eselblut in der Menge von 1/3 zu gesetzt und dann in der Brutkammer 4-5 Tage belassen, dann filtriert. D.L.M. von diesem Toxine hat mindestens 1/1,000,000 ccm pro Meerschweinchen ergeben.

Saemtliche hier angeführte Versuche wurden mit von Dr. Weinberg (Institut Pasteur) an uns abgegebenem Stamm ausgeführt. Während Ausführung obiger Versuche wurde der alte Stamm nr. XX 11 nicht im Verwendung genommen. Später wollen wir diese Versuche mit verschiedenen Staemmen wiederholen sowie die jeweiligen Ergebnisse beobachten und über die Erfolge genaueste Mitteilung machen.

A—Die Naehrboden ohne Eselblut haben nur sehr schwache Toxine ergeben.

B—Versuche mit 6-7 Tage im Eisschrank konservierten Eselblut, oder frischen Pferde, Rind oder Schaf Blut, haben nicht die gleichen Resultate wie mit frischem Eselblut gebracht.

C—Die Kontrolle betreffs Nachweises, wegen Verunreinigung der Eselblutmischung wurde als negativ befunden.

D—Während dieser Arbeit haben wir die Kulturen zu erst durch einen (Terre d'infusoire) und dann durch Zeitz E.K. Filter filtriert.

Nach unserer oftmaligen Beobachtung und Überzeugung sind wir in der Lage darauf hinweisen zu können, dass die praktische Ausführung obiger Versuche sehr leicht und von Jederhand ausgeführt, die ganz gleichen Resultat erlangt werden können. Mit diesem hochgradigem Toxine machen wir noch eine Reihe von Versuchen über die aktive und passive Immunisierung, wo wir dann über jeden einzelnen Versuch eine genaue Mitteilung geben werden und Ausserdem haben wir gleichem System eine Toxine Erzeugung mit Vibrion septik begonnen, worüber wir beständige Mitteilungen über die Erfolgsergebnisse machen beziehungsweise geben werden.

İlmî, süel ve ekonomi bakımlarından

Romanya Baytarlığı.

Über das Veterinärwesen in Rumänien.

By. Bnb. Dr. Hikmet Sezer

Almanyaya araştırma yulculuğuna giderken Romanya baytarlığını yakından öğrenebilmek için on gün kadar Bükreşte kaldım. Bilhassa cihan harbinden sonra kazandığı büyük ülke yüzünden ekono-agronomik büyük bir ehemmiyet kazanan Romanya baytarlığının memleket yükselişinde oynadığı rolü, bu varlığın yakın bir geçitteki öndemli inkılabını ana yurdum için siyantifik, süel ve ekono-agronomik noktalardan mühim gördüğümünden bu üç esas üzerindeki araştırmalarımı kısaca bildirmeği faydalı buluyorum.

İlmî yöntemden Romanya baytar meslek ve mektebinin teşkilatına kısa bir bakış.

1861 senesine kadar umumiyetle mutetabbip baytarların faaliyeti.

1856-1871 yıllarında Romanyada baytar mektebinin tesisi ve siyantifik kuruluş ve ilk çalışmalar.

1871-1887 yıllarında sivil baytarî teşkilât ve idare kuruluşu.

1887-1921 « « « « « nin yükselişi ve bilhassa baytar cemiyetlerinin kuruluş ve öndemli çalışmaları.

1921-1935 yıllarında askerî baytarlığın yükseliş vaziyeti.

Romanyada baytarlığın banisi, hekim Dr Carol Daviladır.

1856 tarihinden 1861 e kadar baytar mesleki Bükreşte cerahi küçük bir hastane halinde temsil edilirken 1861 yılından itibaren muntazam programlı yüksek bir mektep şekline

konulmuş ve ilk direktör olarak da Dr. Davila tayin olunmuştur. 13/8/1860 günlemeçli nazırlar meclisi karare ile (2) talabe beşeri tababete ve (2) talebe de baytarî tababet tahsiline PARİS e gönderilmiş ve bunları yine parlamento karare ile (4) talebe daha takibetmiştir. Mektebin yükselişinde Avusturya ve Macaristan baytarlığı şerefli bir rol oynamış ve Prokesch, Eichenbaum, Enghel gibi muktedir şahsiyetler uzun seneler Bükreş baytar mektebinde Profesörlük vazifesini yapmışlardır. Beş sınıf üzerine yapılan mektebin tahsil programı zamanın ihtiyaçlarına göre, 1883, 1909, 1921 ve 1931 yıllarında çok esaslı olarak tesbit ve kralın iradesine iktiran ettirilmiştir.

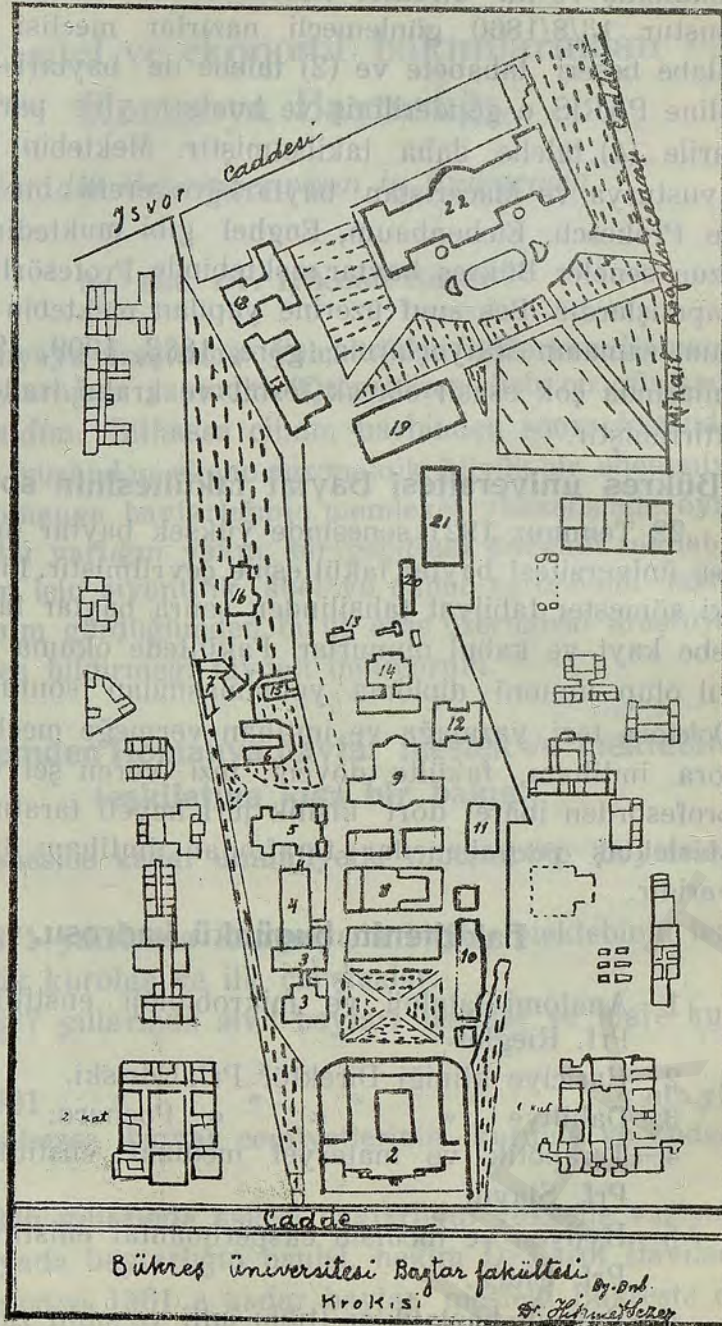
Bükreş üniversitesi Baytar fakültesinin son teşkilatı.

22 Temmuz 1921 senesinde yüksek baytar mektebi, Bükreş üniversitesi baytar fakültesine çevrilmiştir. Lise mezunları iki sömester tabiiyat tahsilinden sonra baytar fakültesine talebe kayıt ve kabul olunurlar. Fakültede okuma müddeti (5) yıl olup umumî diploma yoklamasından sonra her baytar Doktora tezi yazmağa ve imtihan vermeğe mecburdur. Doktora imtihanı, fakülte doyenî, tezi veren şef ve ayrıca iki profesörden ibaret dört kişilik jüri heyeti tarafından yapılır. Meslektaş ve yabancılar tarafından imtihanı dinlemek ihtiyaridir.

Fakültenin bugünkü kadrosu.

- 1—Anatomi-Pataloji ve mikrobioloji enstitüsü, Direktör Prf. Riegler.
- 2—Hariciye kliniği Direktör Prf. Udriski.
- 3—Dahiliye « « « Poenaru.
- 4—Terapötik ve materyel medikal enstitüsü, Direktör Prf. Slavu.
- 5—Hyjiyen ve medisin eksperimentant enstitüsü, Direktör Prf. Ciuca.
- 6—Bulaşık hastalıklar (tıbbî adli ve sıhhi zabite) Direktör Prf. Ciuca.

- 1.-Kapıcı odaları ve telefon santrali
- 2.-Müdürlük daireesi
- 3.-Teşhîh institüsü
- 4.-Sariye laboratuvarı
- 5.-Vilâde kliniği
- 6.-İntaniye "
- 7.-Sariye "
- 8.-Poliklinik
- 9.-Dahiliye kliniği
- 10.- " tavlasi
- 11.-Podoloji
- 12.-Köpek Hst. kliniği
- 13.-Köpek Hst. kovuşları
- 14.-Anatomik patoloji enstitüsü
- 15.-Farmakoloji laboratuvarı ve eczane
- 16.-Hariciye ve ameliyathane
- 17.-Enstitü pastör
- 18.-Enstitü pastör serovaccin
- 19.-Sero-vaccin ahırları
- 20.-Hasta tavlasi
- 21.- " "
- 22.-Zootečni enstitüsü

- 7-Parazitoloji, zooloji ve hayvani gıda muayenesi, Direktör Prf. Ciorea
 - 8-Hayati ve hikemi kimya enstitüsü Direktör Prf. Vladescu.
 - 9-Zootečni ve Hijyen enstitüsü Direktör Prf. Constantinescu.
 - 10-Vilade kliniği enstitüsü Direktör Prf. Falcoianu.
 - 11-Anatomi kompare enstitüsü Direktör Prf. İlescu.
 - 12-Fizyoloji, istoloji ve teratoloji Direktör Prf. Nchita.
- Profesör agrajeler ve şubeleri :
- 13-Ayak hastalıkları ve nalbandi Albay Prf. Bucica
 - 14-Dahiliye klinik ve laboratuvar muayeneleri Yarbay Prf. Panu.
 - 15-Ambriyoloji Prf. Badescu.
 - 16-Tıbbî nebatat Prf. Stanescu
 - 17-Ziraat Prf. Dumitrescu.
 - 18-Hususî zootečni Prf. Contescu.

Bunlardan başka şef dö klinik ve travo olarak (11) baytar ve (8) asistan bulunmaktadır.

Hususî Baytar zabıt mektebi.

L'école speciale sanitaire a l'officier vétérinaire.

Askerî baytar talebeleri baytar fakültesinde üç yıl okuduktan sonra asteğmen rütbesine yükseltirler ve beşinci sınıf sonuna kadar bu rütbe ve muhassasatiyle okurlar. Bu müddet zarfında fakültenin ders zamanlarının haricini hususî süel mektepte geçirmeğe ve bilhassa çalışmak, yemek ve yatmak hususunda süel disipline riayete mecburdurlar. İskân ve yemek ücretleri her ay maaşlarından kesildiği gibi her ay bin ley hükümet biriktirme sandığına vermek zaruretindedirler. Bu müessesenin idarî ve ilmî heyeti subaylardan toplanmıştır. Beşinci sene sonunda umumî yoklamada (imti-handa) kazanan ve Doktorasını yapan baytar asteğmenler teğmenliğe yükseltilerek orduya sitaj için gönderilirler. Teğmenler bir senelik ordu sitajından sonra Bükreşteki süel hayvan

hastanesine (memleketimizdeki baytar. tatbikat mektebinin mukabili) gönderilerek bir sene içinde orduya yarayacak surette yetiştirilirler.

Bükreş süel hayvan hastanesi.

Müessese şehrin cenubu garbisinde ve bir topçu kışlasının yanındadır. Direktörü baytar albay Dr. Bucica olup hastanenin hariciye, ayak hastalıkları ve nalbandiye muallimliğini de yapmaktadır. (Mumaileyh aynı zamanda baytar fakültesinde Prf. Agrejedir.) Müdür muavini baytar yarbay Dr. V. Georgescu olup hastanenin iç ve bulaşık hastalıklarının mütehasşısıdır. Kadrosunda ayrıca onbir asistan, bir eczacı teğmen ve bir nalbantbaşı vardır. Hastane binası bir katlı, küçük ve fakat muntazamdır. Siyantifik kuruluş itibarile İstanbuldaki süel baytar tatbikat mektebinden biraz geridir. Baytar stajiyer subayların çalışmaları ve dinlenmeleri için muntazam odaları, küçük bir kütüphanesi ve konferans salonu ve oldukça iyi bir ameliyathanesi vardır. Bu bina (28) sene kadar evvel tatbikat mektebinden daha ziyade hayvan hastanesi için yapıldığından bugünün ihtiyacını ancak küçük bir ölçüde karşılamaktadır. Süel hayvanlardan başka ahali hayvanları da para karşılığında tedavi edilmekte ve nallanmaktadır. Bilhassa nalbathanesi çok muntazamdır. (40) hasta hayvan alabilecek kadar ahır olup ayrıca köpek ve kedi gibi küçük hayvanlara mahsus kafesleri de vardır. Hastanenin havagazı, elektrik ve su tesisatı değerli olarak yapılmıştır. Ayda bir çıkarılan Romen süel baytar mecmuası bu müessesenin varlığıyla meydana gelmektedir. Bundan başka hastane erkânı tarafından şimdiye kadar bir çok kitap ve broşürler çıkarılmıştır.

Romanya süel baytarlığı.

Süel baytarların kıyafetleri diğer harp subayları gibi olup apoletleriyle kasket kokartlarının rengi mor kadife ve yakalarının üzerinde mor salıp işareti vardır. Cihan harbinden evvel

romanyada süel baytar teşkilatı oldukça geri ve rütbeleri de albaylığa (dahil) kadardı.

1914-1918 yıllarında Romanyanın büyük bir kısmı ittifak devletleri tarafından işgal edildiğinden bu yıllar içinde de baytarlık kadro itibarile diğer devletlerdeki olduğu kadar genişleyememiştir. Fakat harpten galip çıkan Romanya hükûmeti civar devletlerden aldığı büyük ölçüdeki arazisi dolayısıyla ordusunu çoğaltmaya ve bu arada da baytarı kuruluşunu genişletmeğe mecburiyet duymuştur. 1919 yılına kadar baytar generali bulunmadığı halde bu tarihte baytar albay Petre Stavrescu Romanya meslek tarihinde ilk defa olarak generallığe yükseltilmiştir.

Romanya askeri baytarlığının hayatı tetkik edilirse 3 devreye göze çarpar. 1871-1935 yılları arasındaki bu üç muhtelif devreye ait rütbe ve makam kuruluşu aşağıdaki gibidir.

1871-1900 yılları arasında:

Eskadron stajiyer baytar Asteğmeni : Esc. stagiar sub Locotenenti

« muvazzaf	« «	: Vet. Esc. Aktif	«
Alay baytarı	teğmen	: « de Regiment	«
Fırka «	Yüzbaşı	: « « divise	Capitan
Kolordu «	Binbaşı	: « « corp de armata maior	
Baytar dairesi şefi	Yarbay	: « şef Lt.	Colonel

1900-1918 yılları arasında:

Muavin baytar	: Veterinar ajutor
baytar asteğmen	: « sub Locotenenti
« Teğmen	: « Locotenenti
« Yüzbaşı	: « Câ pitan
« Binbaşı	: « Maior
« Yarbay	: « Lt, Colonel
« Albay	: « Colonel
« general	: « general

1919-1935 seneleri arasında muavin baytar rütbesi kaldırılmış ve 1919 yılındanberi baytarlar generallığa terfi ettirilmeğe başlanmıştır.

1910 senesine kadar süel baytarlık kadrosu çok dardı. Bu tarihe kadar sayıları yüzü bulmayan süel baytarlar arasında ancak üç baytar Yarbayı mevcuttu. Büyük harp başlangıcında baytar kadrosu genişletilmiş ise de Romanyanın büyük bir kısmının işgal altında kalması ihtiyaç nisbetinde askerî baytar yetiştirilmesine mani olmuştur. İşgal kuvvetlerinin Romanyadan çıkmalarından sonra ordu baytari kadrosu derhal genişletilmiştir. Bu genişlemenin derecesini göstermek için 1919-1931 yılları arasındaki kadroları aşağıya yazıyorum.

1919 senesi Nisanında Romen ordusunun baytari kadrosu : 1 liva general, 9 albay, 10 yarbay, 18 binbaşı, 15 yüzbaşı, 13 teğmen, 11 asteğmen olarak 77 aktif baytar zabitinden ibaretti.

1931 senesindeki ordu baytari kadrosu ise : 1 general, 11 albay, 5 yarbay, 14 binbaşı, 38 yüzbaşı, 68 teğmen, 57 asteğmen olarak toplusu 194 dür.

Son 4 sene içinde ise süel baytari kadro daha ziyade tekemmül ettirilmiş ve 2 generalle beraber ordu baytar mevcudu (235) e çıkarılmıştır.

Romanyada süel baytarlık, bilhassa baytar fakültesinin kıymetli hocalarile bu hususta baytar subaylarına mektepte verilen ihtisas ve çalışma fırsatları ve aynı zamanda merkez süel hayvan hastanesi ile enstitü saniter militerin değerli şahsiyetleri yüzünden günden güne yükselmektedir. Baytar subayların bir çokları avrupada ihtisas yolunda çalıştırılmışlar ve memleketlerine döndükleri vakit ihtisaslarından yüksek istifade temin etmişlerdir. Bu arada baytar albay Pavulescu, baytar albay Bucica ve Stioicescu, baytar yarbay Panu (kırılın saray baytari), binbaşı Maneliu fakültenin esas kadrosunda senelerce baş asistan ve doçent olarak bulunmaktadır. Bunlardan başka halen fakültede sayıları onu geçen yüzbaşı ve teğmen asistanlar mevcuttur.

Romanyada hayvanların çoğaltılması ve iyileştirilmesi (teksir ve ıslah) tamamen baytarların idaresi altındadır. Ordu

bütün hayvan ihtiyacını süel haralardan temin etmektedir. Esaslı olarak ordunun (5) büyük harası olup bunlar baytar dairesi reisinin emir ve idaresi altındadır. Bilhassa harpten sonra Macaristandan alınan büyük bir arazi sahası Romanyaya hayvan yetiştirme ve ıslahı için geniş bir kaynak olmuştur.

Romanyada harp zehirleri kurumu ve hayvanların korunması meselesi.

Son yıllarda ilerlemiş milletlerin tayyarelerle harp zehirlerine verdikleri kıymet, Romenlerin de dikkat gözlerinden kaçmamış ve bu yolda çalışmalarını mucip olmuştur. Halen Bükreşteki baytar fakültesinin dahiliye asistanı bulunan ve harp zehirleri üzerinde kendisine orduda vazife verilen Dr. Schöbesch'den edindiğim bilgiye göre halen Bükreşte mükemmel teşkilatlı bir harp zehri ve kurunması müessesesi mevcut olup kumandanı bir topçu Albayıdır. Müessese iki kısımdan ibaret olup bunun bir şubesinde yalnız harp zehirlerinin kimyevi evsaf ve tatbikatı (gaz tabiyesi) tecrübeleri yapılmakta bu husus için de harp subaylarile kimyagerlerden toplanmış bir heyet çalışmaktadır, ikinci kısımda ise ; (8) hekim ve (2) baytar bulunmaktadır ; bunlar da harp zehirlerinin uzviyet üzerindeki patolojik tesirlerle tedavi ve gazlardan korunma hususlarile meşgul olmaktadır. Dr. Schöbesch baytari sahada harp zehirlerle en ziyade meşgul olanıdır. Almanca, Fransızca, İngilizce ve Ruscaya vakıf olan mumaiyleh bu hususta çıkan neşriyatı takip etmekte ve müessesede bu işler üzerinde hekimlerle birlikte tatbikatta bulunmaktadır. Mumaiylehin anlattığına göre Romanya ordusu gelecek savaşlarda Dichlorethylsulfid'in fazla teksif edilmiş ve kokusu tamamen bertaraf olunmuş bir şekilde elde edilmesine veya bu gruba giren harp zehirlerine daha ziyade bel bağlamaktadır. Hekim ve baytarlardan müteşekkil heyetin bu gazla küçük tecrübe hayvanlarında yaptıkları muhtelif tecrübeler diğer zehirlere nazaran daha ziyade ümit verici neticeler vermiştir. Büyük harpte kullanılan bu zehrin diğer dünya devletleri tarafından

da halen daha müessir şekle konmak üzere çalışılmakta olduğuna Romanyada tanıştığım ilmi mahafilde kanaat vardır.

Romanya süel baytarları beygir gaz maskeleri üzerinde bir çok tecrübeler yapmaktadırlar. Büyük harpte bir çok devletlerin kullandıkları ıslak maske tipi bugünkü Romen ordusunda kâfi görülmemekte ve bunun yerine Almanların 1934 filtireli beygir maskesi tipi tercih edilmektedir. Fransızların; Lanuss, Deceaux, Griveaux ve saire gibi harpte kullandıkları her iki çeneyi kapayan maske numuneleri ile Rusların Gontarew, Lawrinowtzh gibi modellerini bugünkü tekniye nazaran çok hatalı ve eksik bulduklarını söylemektedirler.

Almanların 1934 beygir maskesi numunesinin de bilhassa ağır süvari ve topçu hareketlerinde hayvana kâfi miktarda hava süzemediği ve burun üzerinde bulunan tek bir filtirenin yanlardan da iki ayrı değiştirilebilen filtre ile takviyesi tecrübe edilmekte ve muvafık görülmektedir. Bu maske beygirin yalnız üst çenesine geçirilip burun üzeri ile kubbe hanege tamamen uyacak şekilde iki şeritle (deri) tesbit edilmektedir.

Alt ve üst dişler arasına gelen kısma ise madeni iki süfeyha konarak dişlerin maskeyi çabuk parçalamaması temin edilmiştir. Maskenin burun delikleri karşısına gelen kısımda inspirasyon ile kapanan ve ekspirasyon (zefir) ile dışarıya açılan supap tertibatı, maske içinde teneffüs edilen havanın (karbon dioksidin) birikmesine mani olmaktadır. Burun üzerinde oldukça geniş ve sabit bir filtre mevcut olup hayvanın teneffüsü için lâzımgelen hava buradan maske içine süzülmemektedir. Romenler bu tek filtireli maske ile yaptıkları ağır süvari ve topçu hareketlerinde hayvanın teneffüsüne güçlük çektiğini görerek maske yanlarına da iki filtirenin ilavesini muvafık görmüşlerdir. Maskenin başa iyice tesbiti için başlık yan kayışlarıyla alın kayışına bağlanmak üzere ayrıca tokaları vardır. Her ne kadar alman 1934 beygir maskesi tipinde gözlük tertibatı yoksa da gelecek harplerde zehirlerin daha konsantre kullanılacağına göre almanların keşfettikleri

buğulanmayan ve kırılmayan gözlük camlarıyla beygir maskelerinin de teçhizi zarurî görülmektedir.

Büyük harpte kullanılan ratip maskelerin gelecek savaşlarda kullanılamıyacağı fikri romanya ordusunda kâfidir. Ratip maskelerin koruyucu müddetlerinin az olması ve hangi mahlulle ıslatılmış ise ancak o gaza karşı koruyabilmesi, yani kuru filtrelerde olduğu gibi polivalan olmaması en büyük mahzur teşkil etmektedir. Aynı zamanda maskenin ıslatıldığı mahlul de nesiçten yüzlerce litrelik havanın süzülmesinde bir mukavemet rolü oynamaktadır. Bu gibi maskelerin yazın çabuk kuruması ve kışın da rutubet derecesinin artması ve hattâ nescin buz tutması bir çok zamanlarda maskeden istenilen istifadeyi azaltmakta ve hattâ imkânsız kılmaktadır. Bu gibi sebeplerden ötürü romanya ordusu beygir maskelerini şimdiden filtireli olarak kabul etmektedir. Filtrelerin muhtelif harp zehirlerine karşı değiştirilebilir şekilde yapılması ve şehik (inspiration), zefir, (expiration) yollarının ayrı bulunması maskenin esas teknik ana hattını teşkil etmektedir. Bir süvari beygirinin tahminen istirahatte 40 60, hafif süratlide 90-150, ağır süratlide 220-250, hafif dörtnalda 300-400, hızlı dörtnalda ise dakikada 500 litre kadar hava teneffüs etmesi mecburiyeti beygir maskelerinde filtireli esasın en büyük zorluk noktasını teşkil etmektedir. Romanya sanayinin almanya ve benzerleri kadar yüksek olmaması, gaz ve korunma çalışmalarının nisbeten yeni olması düşünülürse romenlerin bizzat yapacakları beygir maskelerinin de nazariyatı nisbetinde mükemmül olamayacağı hatıra getirilebilir. Yine kendrlerinden işittiğime göre beygir siai teneffüsünü ölçmek için Romanya hükûmetinin almanyadan istediği aleti (Apparatur zur Bestimmung der Lungenventilation des Pferdes) getirtememiştir.

Bu tipteki beygir maskeleri yalnız üst çeneyi muhafaza ettiğinden alt çene kâmilten serbest kalmakta ve harp zehiri tehlikesine maruz bulunmaktadır. Bilhassa konsantre zehirlerde alt dudak, dil ve ağız içinin korunması Richters tarafından tavsiye olunmaktadır. Beygirler ağızlarıyla teneffüs

etmediklerinden dizgin hareketlerine tesir etmeyecek bir şekilde üst çene maskesine bir lâhika gibi gaz geçirmeycek bir kumaş kapağın alt çeneye de konulması romenlerce de düşünülmektedir.

Beygir gaz örtü ve çizmelerinin de umumi harpte kullanılan şekilde yapılması maksada kâfi görülmektedir.

Romen ordusunda halen sıhhiye ve haber köpekleriyle muhabere güvercinlerinin harp zehirlerinden korunmaları hususunda esaslı bir tertibat bulunmadığı kanaatindeyim.

Ekono-agronomik noktadan Romanya baytarlığı.

Romanyada baytarlık ilmi; teşkilât, kazanç ve refahla birlikte yürümektedir. Bükreşe gelen her şahsın senato ve nafia vekâleti yanında baytarlar umum cemiyetinin 45000000 kûsur Leye yaptırdığı ve bu gün adliye vekâletinin kiraladığı sekiz katlı Baytarlar Sarayı bütün dikkat gözünü baytarların üzerine çevirir. Kısa bir tarihe malik olan Romanya baytarlığının bu derecede yükseliş ve kazancının sebebini anlamak için de, Bükreş baytar fakültesindeki zootečni enstitüsünü ve baytarların hayvan ıslah ve çoğaltılması için ne derece çalıştıklarını bir gözden geçirivermek kifayet eder.

Romanya esas itibarile eskidenberi ziraat ve hayvancılık memleketidir. Umumi harpten sonra civar hükûmetlerden aldıkları büyük bir arazi sahasiyle hudutları genişleyen romanya, teksir, ıslah ve ziraatçiliğe lüzumu derecesinde ehemmiyet vermiş ve bu işlerin yolunda gidebilmesi için bütçesinden ehemmiyetli fedakârlıklarla baytari varlığı yükseltmiştir. Bu cümleden olarak 1926 ikinci kânununda bir kanun çıkararak ehli hayvanların yetiştirilmesi, ıslahı ve sağlıklarının korunması için icabeden tertibatı almış ve bu işlerin tetkik ve yolunda gidebilmesini temin için de (70,000,000) yetmiş milyon Leye Zootečni enstitüsünü kurmuştur.

Zootečni enstitüsü (2,000) metre kare sahada, dört katlı (ayrıca tavan arası da bir kat halindedir.) Muazzam bir bina

olup tesisat ve teşkilâtı 1926 dan 1930 a kadar sürmüştür. Müessesenin idare hey'eti:

1. — Baytar fakülesi Doyeni
2. — Vekâletin bir delegesi
3. — Baytar fakültesinin zootečni profesörü
4. — Yüksek ziraat akademisi zootečni profesörü
5. — Baytar umum müdürlüğünden zootečni mütehassısı

bir delegeden ibaret olmak üzere (5) kişiden ibarettir. Baytar fakültesinin zootečni profesörü aynı zamanda zootečni enstitüsünün müdürü ve maiyetindeki eşhas üzerinde hakkı hükme mâliktir. Müessese ziraat vekâletine aittir. Bir umum direktörü, bir direktör muavini ve 34 seksiyon şefi, asistan ve müstahzarı mevcuttur. Bunlardan başka Basarabya mintakası için Kişnov da, Dobruca mintakası için Köstence de, Moldavya mintakası için de Yaş şehirlerinde olmak üzere üç vilâyet ıslah merkezleri olup bunlarda ilmi çalışma sahasında Bükreş zootečni enstitüsüne bağlıdırlar.

Enstitüsünün (3) tecrübe çiftliği mevcut olup bunlardan biri (15) hektar; diğeri (150) hektar, üçüncüsü de -220-hektar büyüklüğündedir. Bu çiftliklerden Bükreşe en uzağı (56) kilometredir. Bunlardan başka Avikültür için de mektebin bahçesinde bir teksir ve ıslah istasyonu vardır.

Romanya milli Zootečni enstitüsü teşkilâtı aşağıdaki gibidir:

1.— service central.

Direktör
Sous-Direkteur
Neşriyat şefi
Kâtip
Consultation bürosu şefi
Müze şefi

2.— biyoloji seksiyonu.

Seksiyon şefi
2 asistan
2 Aviculteur
3 müstahzır

3.— hijiyen seksiyonu

Seksiyon şefi

1 asistan

4.— gıdai fizyoloji seksiyonu

Seksiyon şefi

1 müstahzır

5.— mer'a ve çayırılık seksiyonu

Seksiyon şefi

2 asistan

6.— sütçülük seksiyonu

Seksiyon şefi

Laboratuvar şefi

Kimyager asistan

1 asistan

1 müstahzır

7.— pisikültür seksiyonu

Seksiyon şefi

Laboratuvar şefi

Asistan

2 müstahzır

8.— apikültür seksiyonu

Seksiyon şefi

9.— ıslah seksiyonu

Seksiyon şefi

asistan

10.— ekonomi seksiyonu

Seksiyon şefi (baytar müfettiş)

2 asistan

Enstitüye bağlı olan tecrübe çiftliklerinde ise :

Parahova çiftliğinde

1 çiftlik müdürü (baytar)

1 asistan

1 Ziraatçı

İlfov çiftliğinde

1 çiftlik müdürü (baytar)

1 ziraat mühendisi Madam

Buzau çiftliğinde

1 çiftlik müdürü (baytar)

1 ziraatçı

Enstitünün biyoloji ve hijiyen kısımlarını, umum direktör Prf. Dr. Constantinesco gezdirmiş ve izahat vermiştir. Müessese bugüne kadar Avrupada gördüğüm Zootečni enstitülerinin en mükemmelidir. Çok değerli seçilen Prf. laboratuvar şef ve asistanlarının büyük bir kısmı Almanya ve Fransada tahsil görmüş, bir kaç lisan bilir eşhastan topludur. Her bir seksiyonunda pek az kalmak suretinde müesseseyi ancak (5) saat zarfında gezmek ve sathi malûmat alabilmek imkânı hasıl olmuştur. 12,000,000 dan fazla koyuna malik olan Romanyada yüncülüğe de büyük bir ehemmiyet verilmekte ve bu iş üzerinde değerli çalışmalar başarılmaktadır. Enstitünün diğer seksiyonlarını gezdiren Direktör muavini Prf. Contesco beş yıllık yeni bir hayata malik olan enstitünün her yılda gösterdiği ilerlemeği etüdler ve rakamlarla çok istifadeli bir şekilde göstermiştir. Müessesenin seleksiyon kısmında ayrıca Propaganda için iki asistan çalıştırılmaktadır. Neşriyat kısmı çok kuvvetli olup aşağıdaki mevkut ve gayri mevkut eserleri çıkarmaktadır.

Mevkut olanlar

- 1.— compt rendu anuel
- 2.— annales de l'institut nanional Zootechnique
- 3.— revue «Avicultura»
- 4.— collection de conseils pratique

Gayri mevkut neşriyat

- 1.— gündelik gazetelerle ahaliye neşriyat
- 2.— Romen ilmi mecmualariyle orijinal tetkikat neşriyatı
- 3.— ecnebi ilmi mecmualariyle muhtelif neşriyat

Müessesenin Zoo-ekonomi, istatistik ve teşkilat için de ayrı bir seksiyonu vardır. Bu şube bilhassa sendika ve cemiyet teşkilatıyla fazla meşguldur. Hanvancılığa ait neşriyat ve sinamalarla ahalinin bu husustaki eksik veya yanlış fikirleri düzeltilmekte ve sendika, cemiyet hayatı kuvvetlendirilmektedir. 1931 senesi sonunda Romanyada bakariye teksir ve

İslahı için (7), beygir için (1), karakol koyunu için (1) ve kasaplık domuz için (1) sendika-toplusu 10 sendika-mevcut iken 1935 yılında bu yekûn (41)e çıkmıştır. Bunlarda :

18	sendika	bakariye	için
6	«	beygir	«
4	«	koyun	«
3	«	domuz	«
10	«	kuşlar	« dir.

Bu muhtelif hayvan sendikaları bu sene sonlarında birleşerek bir federation halini alacaklardır. Son yıllar zarfında bütün dünyada kendini gösteren ekonomik buhran Romen halkı üzerinde de tesirini belirtmiştir. Bükreş civarında Buciumeni ve Ferma Pantillium gibi çiftlikleri gezerken ahali-de yaşama zaruretinin bizim köylerdeki gibi olduğunu gördüm. Halk bu dünya ekonomi buhranına karşı koyabilmek için normal çalışma sisteminin üstünde çalışmaktadır. Romanya ekonomi buhranının en ağır sıklet merkezini ise baytarlarla ziraatçılar el ele tutarak kaldırmakta ve halkı yükseltmeğe çalışmaktadırlar.

Askerî Baytar Tatbikat Mektebi Marazî Teşrih Şubesinde :

Muallim : By. Bnb. Dr. Üveis Maskar

Beygirde bir Hydronephrose vak'ası üzerinde.

Über einen Fall von Hydronephrose beim Pferd.

Asistan By. Yzb. Şerafettin Özker.

Böbrek huveyzasında ve aşağı kısımlarda mevcut bir engelden ötürü idrarın akamayarak huveyza ve halipde toplanması neticesi husule gelen **Hydronephrose** (= Sulu böbrek) Joest un bildirdiğine göre beygirlerde az görülen bir hadisedir. En çok domuzlarda, sonra sığırlarda ve daha sonra da koyun ve keçilerde görülmekte olup köpeklerde tek tük vak'alar bildirilmiş ve kedi de yalnız bir görüm yazılmıştır.

Beygirlerde literatüre geçen görümler ise çok azdır ; şöyle ki : Basset bir beygirde bir taraf halibinin mesaneye girmenden üç santimetre öncesinde bulunan bir taşla tamamen tıkanması sonucu olarak böbrek parankiminin temamiyle atrofisi ile milimetre kalınlığında bir zara inkilâp ettiğini ve 6 santimetre genişleyen haliple beraber bu böbrek kesesinin yağ, haemosiderin, epitel ihtiva eden bir kütle ile dolu olduğunu görmüştür.

Nielsen bir kısırakda mevcut yumurtalık tümörünün halibe tazyik etmesinden ileri gelen bir Hydronephrose vak'asına raslamıştır.

Mauri ile Deupser de mesane tümörü ve mesane felci ile ilgili olan birer vak'a gördüklerini bildirmektedirler.

Genel olarak Hydronephroseler huveyzaya süzülen idrarın her hangi bir engel dolayısıyla dışarı çıkarılamaması sonucu husule gelirler. Bu yol tıkanıklığına sebep olan etkilerin birincisi idrar taşlarıdır. Huveyzada husule gelen taşlar ya huveyzada kalarak yolu tıkarlar veyahud da buradan idrarla

sürüklenerek halibin bir noktasında takılıp kalmakla halip yolunu kaparlar. Esasında halip taşları başlangıçta huveyzada husule gelirler ve sonra idrarla halibe sürüklenirler. Eğer mesane ve ihlilde teşekkül eden taşlar da idrarın dışarıya çıkarılmasına engel olacak derecede yolu kaparlarsa yine Hydronephrose sebep olurlar.

Huveyzada, halip ve mesanede teşekkül eden tümörler ve bulunabilen parazitler eğer idrarın geçmesine engel olabiliyorlarsa Hydronephrose husule getirebilirler. Aynı suretle mesanenin iltihabî afatı, felci ve idrar yollarını kapayabilen gışayı muhatı iltihapları ve nedbeleri, iltihabı takip eden mecra daralmaları sebepler arasındadır.

Huveyzadan ihlil nihayetine kadar devam eden idrar yolu içinde bulunabilen bu saydığımız sebeplerden başka bir de dıştan tesir edenleri vardır. Halibin seyri üzerine isabet eden her hangi bir tümörün dıştan yapacağı baskı tesiri idrarın mesaneye geçmesine mani olarak huveyzada toplanmasına ve dolayısıyla Hydronephrose sebep olabileceği gibi fazla büyüyen prostatın mesane boynuna tazyik ederek idrarın ihlile geçmesine engel olması mesanede ve her iki haliple huveyzalarda durgunluğuna sebep olarak aynı neticeyi doğurabilirler. İşte yavru ile dolgun olan rahim, rahim ve mebiz tümörleri, prostat tümörleri ve Hypertrophisi v. s. böyle dıştan tesir eden sebeplerdendir.

Bir de *Breuer* beygirlerde halip başlangıcında huveyza gışayı muhatisinin yaptığı katmerin idrar akması için bir engel teşkil edebileceğini de ileri sürmektedir.

Hydronephrose böylece içten ve dıştan tesir eden sebeplerle kisbî olarak vukua geldiği gibi vilâdî olarak mevcut teşekkül bozukluklarıyla ilgili olarak da husule gelmektedir.

Eğer idrarın dışarı akmasına engel olan sebep mesanede veya ahlilde bulunuyorsa bazaman Hydronephrose iki taraflı olur; halip ve huveyzada bulunan engeller ise yalnız bulunduğu tarafın böbreğinde afeti husule getirir. Toplanan idrarın tesirile huveyza genişler ve buradan böbrek parankimine

tazyik yapmağa başlar. Böylece yavaş yavaş Atrophie husule gelir. Bu tesir uzun zaman devam edecek olursa bazan böbreğin bütün parankimi kaybolur ve onun yerinde içerisi sulu, koyu kıvamda bir kütle ile dolu ince cidarlı bir kese kalır (Torba böbrek). Bu sırada sağlam olan diğer böbrek bunun da işini üzerine alarak çok çalışmağa başlar ve büyür, fartı nümüvve uğrar (Hypertrophie compensatrice).

Mühim olan diğer bir nokta da yavaş yavaş artan sebeplerin Hydronephrosun husulünde en ziyade rol oynamalarıdır; çünkü böyle gittikçe artan bir sebep o böbreğin faaliyetini birdenbire durdurmaz, bir yandan idrarın akmasına engel olan âmil mecrai tıkayabilecek dereceye gelinceye kadar böbrek de diğer yandan kendi süzme işini görür ve bunun sonucu olarak mecranın temamiyle kapanmasından sonra böbreğin faaliyette bulunmasıdır ki huveyzada idrar toplanmasını ve Hydronephrosu doğurur; oysaki huveyza ve halibin tıkanması birdenbire olacak olursa böbrek te süzme işini öylece bırakır ve küçülür, Atrophie olur ve Hydronephrose teşekkül edemez.

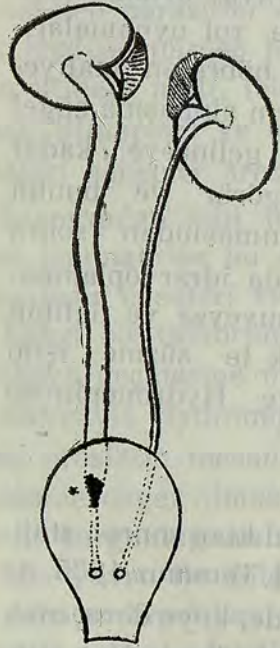
Olgumuz.

Evvelce üzerinde cerrahî tatbikatı yapıldıktan sonra stajyerlere otopsi tatbikatı yaptırılmak üzere 1/Temmuz/1935 de öldürülen, 1922 doğumlu, 1,40 yüksekliğinde, koyu doru, ufak çelimli, yerli bir beygirde bulunmuştur. Pazardan satın alındığı günden öldürülünceye kadar okulda tecrübe hayvanı olarak geçirdiği 47 gün içinde bir hastalık hali göstermemiş ve Hydronephrose otopside meydana çıkmıştır. Hayvanın daha evvelki zamanına ait bir anamnes elde etmek imkânı olmamıştır.

İdrar cihazında görülen teşrihî değişiklik :

Sağ halip mesaneye girmeden 4 santimetre üstünden başlayarak yukarıya doğru gittikçe artmak üzere bütün boyunca iki parmak kalınlığında genişlemiş ve dolgun bulunuyordu.

(Şekil 1). Açıldığı zaman genişlemenin başladığı noktada sarı esmer renkte ve parmak arasında güçce ufalanan, biçimsiz şekilde, ufak parçalardan biraraya gelmiş 3,5 gram ağırlığındaki bir taş yığınıyla halip yolunun kapanmış olduğu görüldü. Genişleyen halip içini de koyu sarı renkte, esmer tortulu ve fazlaca muhatî idrar doldurmuş bulunuyordu. Halibin cidarı taşın bulunduğu noktanın üstünde 2,5 santimetre geniş olup yukarıya doğru çıktıkça genişlik artmakta ve huveyzaya yak-

Şekil 1 : Vakamızda idrar cihazının ventral görünüş şeması.
(c) Taşın bulunduğu yer.

Sol taraf böbreğinde ve halibinde hiç bir değişiklik görülmedi. Böbrek 500 gram ağırlığında olup şekil ve nesci bir değişiklik göstermiyordu; halibi de boş olup cidarının genişliği 1,5—1,8 santimetre ve kalınlığı 1,5 milimetre idi.

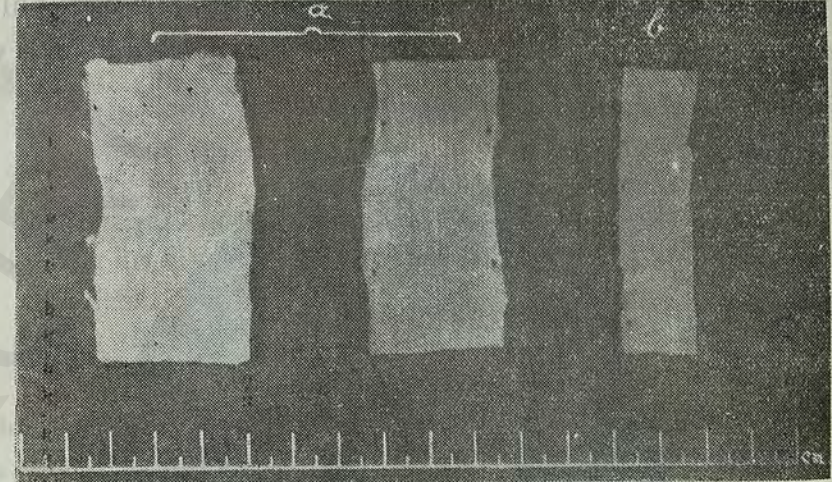
Mesane de bir değişiklik görülmedi.

Sağ halipde bulunan ve yolu kapayarak Hydronephrose sebep olmuş bulunan taşın kimyevî katımının da çoğu Calcium carbonat olmak üzere az miktarda Calcium oxalat ve

laştığı zaman 4,5 santimetreyi bulmaktadır (Şekil 2) (normal genişlik vasatı 1,5 santimetredir). Aynı zamanda cidar 3-3,5 milimetre kalınlaşmış (normal kalınlık vasatı 1,5 milimetre) ve salabeti artmıştı.

Sağ böbrek dıştan bakışta hiç bir değişiklik göstermiyor ve 550 gram ağırlığında bulunuyordu. Kesildiği zaman bunun huveyzasının da genişlemiş ve koyu sarı esmerimtrak renkte, tortulu, fazla muhatî bir idrar kütlesiyle dolu olduğu görüldü. Hüveyzaya doğru belirgin olması lâzımgelen papiller bu muhtevanın tazyik edici tesiri altında Atrofiye uğrayarak kaybolmuşlar ve böbreğin mihî tabakasındaki ehramlar mantakası da silinmiş ve yerinde at nalı şeklinde, zemini bal peteğine benzeyen pek küçük gözlerden ibaret bir boşluk husule gelmişti (Şekil 3) ve içerisi idrarla dolu idi.

eserî miktarda Magnesium carbonat dan ibaret olduğu kimya muallimi By. Bnb. Sabri Yener in lutufkârlığı ile öğrenildi.

Şekil 2 : Haliplerin açıldıktan sonraki genişliklerini gösteren fotoğraf.

- a) Hydronephroseli tarafa ait halibin orta ve üst kısımları,
b) Normal olan sol taraf halibi.

Histologiyaca incelemede :

Böbrek de hüveyza civarında müzmin hilalî iltihapla ilgili fazla derecede nesci munzam çoğalması ve epitellerde Atrophie mevcut olup kıvrı ve mihî tabakadaki tulanî ve muavveç enbubeler genişlemişti. Bu enbubelerin bazı epitellerinde istihale ve Atrophie görülmekte, bazı epiteller de yassılanmış bulunmakta idiler. Fazlaca genişleyen enbubelerin arasında kalan diğerlerinde bir sıkışma ve dararlma görülüyordu.

Bowman kapsülleri heman genel olarak fazla genişlemiş ve glomeruller bu boşlukların ortalarında kalmışlardı. Glomerullerin kendileri bir değişiklik göstermiyorlardı. Hilalî nesic genel bir çoğalma gösteriyor ve Bowman kapsülleri etrafında, enbubeler arasında ve bütün böbrekte fazlalaşmış bulunuyordu; bu çoğalma eviye muhitinde pek fazla olup adeta kalın çevreler husule gelmişti. Aynı zamanda hilalî nesic bazı

yerlerinde, hususile eviye civarında, lenfosit ve plasma hücrelerinden ibaret infiltrasyonlar vardı. Mihî tabakadaki enbubelerden bazıları da kırmızı küreyveler yığını ile dolu bulunuyorlardı. Böbreğin lifi kapsülü de üç misli kalınlaşmış ve nesçi munzam çoğalması gösteriyordu (Tablo I).

Şekil 3 : Hydronephroseli sağ böbreğin kesit fotoğrafı.

Halipde ise gışayı muhatînin bazı kısımlarında epitel tefellüsü mevcut, tahtı muhatî nesçi kalınlaşmış ve fazla nesçi munzam tekessürü vardı. Adeli tabakası da kalınlaşmış ve hilalî nesçi çoğalmışdı.

Hülasa : böbrekte görülen Histologiyaca değişiklikler rüküde uğrayan idrarın tesiriyle ilgili olup Hydronephrose delalet ediyordu.

Netice :

- 1 - Tatbikat için öldürülen bir tecrübe beygirinde tesadüfi olarak sağ tarafta bulunan Hydronephrose, halibin idrar taşıyla tıkanmasından ileri gelmiştir.
- 2 - Bu vak'a mekteb marazî teşrih şubesinin mesai kayıtlarına göre 13 yıl içinde (1923-1925) otopsileri yapılmış bulunan askerî, ahali ve tecrübe hayvanlarından 257 beygir, 51 katır, 4 eşek ve 10 taydan ibaret 322 tektırnaklıda raslanmış ilk ve tek vak'adır.
- 3 - Bu da Hydronephrosun tektırnaklı hayvanlarda nadir görüldüğünü ileri sürenlerin kanaatını teyit etmekte ve bu suretle literatüre bir yeni vak'a ilave edilmiş bulunmaktadır.

Bu materyalin yazma hakkını bana bırakan ve bana ilmi rehberlik eden şefim Baytar Binbaşı Dr. Üveis Maskar a burada teşekkürü borç bilirim.

Zusammenfassung.

In vorliegendem Falle handelt es sich um eine rechtsseitige Hydronephrose, ein Zufallsfund bei der Sektion eines zu Übungszwecken erstandenen 13 jährigen Pferdes, das bis zur Tötung (47 Tage) keine Krankheitserscheinungen zeigte.

Der rechte Harnleiter war in seiner ganzen Laenge zu einem 2 fingerdicken Strang erweitert; 4 cm. vor der Einmündung in die Blase befand sich ein 3,5 gr. schwerer, gelbbrauner, aus mehreren Stücken zusammengesetzter Hanstein, der das Lumen vollstaendig verstopft hatte. Der Harnleiter war mit dunkelgelbem, schleimigem, trübem Harn gefüllt; die Wand war 2,5-4,5 cm breit und von 3-3,5 mm Dicke.

Beim Durchschneiden der aeusserlich keine Abweichungen zeigenden, 550 gr wiegenden Niere konnte eine Nierenbecken-erweiterung festgestellt werden, gefüllt mit demselben Inhalt wie der Harnleiter, demzufolge die Papillen plattgedrückt waren. Von den Markpyramiden war nichts mehr zu sehen, in der Marksubstanz war eine hufeisenaehnliche mit Harn gefüllte Aushöhlung gebildet, deren Wand wabenartiges Aussehen hatte.

Histologisch wurde in der Niere eine chronisch interstielle Entzündung, besonders stark ausgeprägt um Nierenbecken und Gefaesse herum, eine starke Erweiterung der Bowmanschen Kapseln und Harnkanälchen festgestellt, sowie Atrophie und Abplattung mancher dieser Epithelzellen. Die Glomeruli selbst zeigten keine Veraenderungen, waren nur in stark erweiterten Kapseln etwas bei Seite gedraengt; im Interstitium waren stellenweis Infiltrationen von Lymphocyten und Plasmazellen zu sehen; die Nierenkapsel hatte sich dreifach verdickt. Das Bindegewebe des Harnleiters zeigte in der Submukosa und Muskelschicht eine starke Vermehrung.

Die linke Niere, die 500 gr wog und der Harnleiter (1,8 cm breit) zeigten keinerlei Veraenderungen.

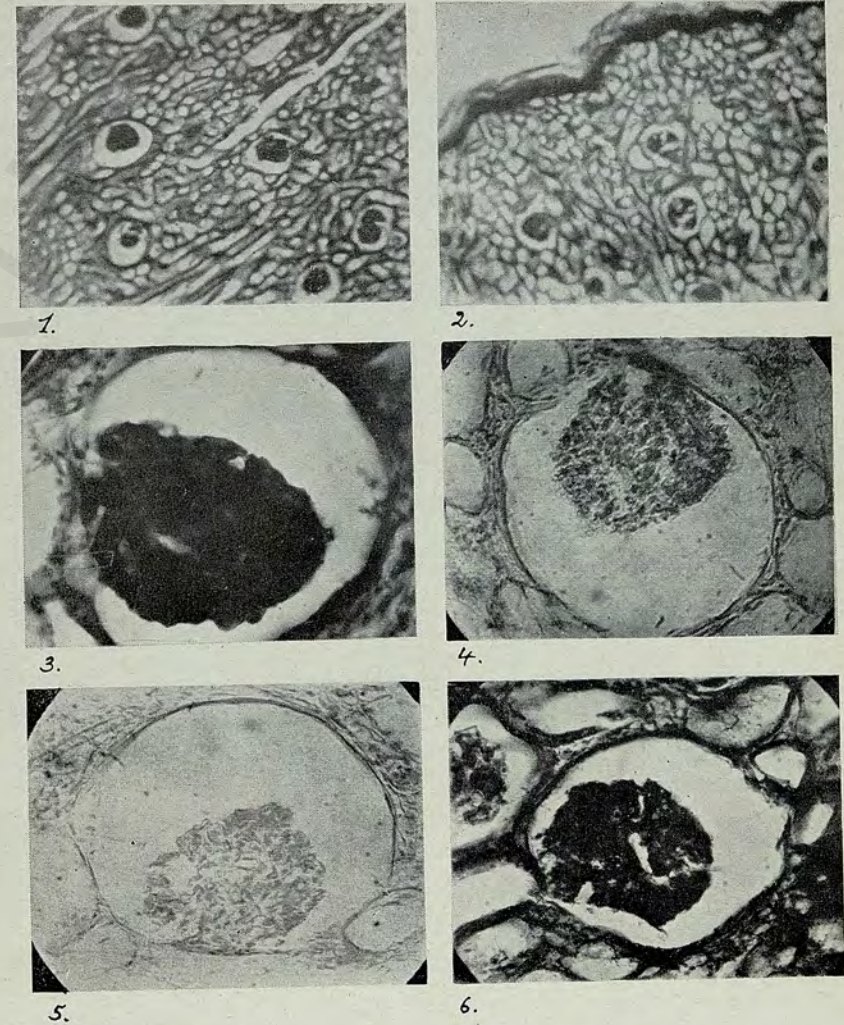
Der vorgefundene Harnstein setzte sich aus grossem Quantum Calcium carbonat, geringerer Menge Calcium oxalat und wenig Magnesium carbonat zusammen.

Unter den bisher hier seziierten 322 Einhufern ist dies der erste Fall von Hydronephrose, was das seltene Vorkommen bei Equiden bestaetigt.

Literatur.

- Aschoff, L. (1923) : Pathologische Anatomie. 2.Bd.6.Auflage, S.481-483, Verlag G. Fischer Jena.
- Cadiot, Lesbouyies et Ries (1925) : Traité de médecine des animaux domestiques. S.279-280. Librairie Vigot Frères, Paris.
- Joest, E. (1924) : Spezielle Pathologische Anatomie der Haustiere. 3.Bd.S.362-369, Verlag R. Schötz, Berlin.
- Kitt, Th. (1931) : Grundriss der Pathologischen Anatomie. S.276, Verlag F.Enke Stuttgart.
- Lund, L. (1931) : Grundriss der Pathologischen Histologie der Haustiere. S.281-283, Verlag M.H.Schaper, Hannover.
- Nieberle, K.u Cohrs, P. (1931) : Lehrbuch der Speziellen Pathologischen Anatomie der Haustiere. S.525-527, Verlag G. Fischer Jena.

ŞERAFETTİN ÖZKER, BEYGİRDE BİR HYDRONEPHROSE VAK'ASI ÜZERİNDE.

Hydronephroseli böbreğin bazı kısımlarına ait Mikrofotograflar. (Macca 1/2 ×, Leitz).

1. Kışır tabakaya ait umumî görünüş; Ok. 8 ×, Obj. 3, van Gieson.
2. Kışır tabaka ile bir kısım böbrek kapsülü; Ok. 8 ×, Obj. 3, van Gieson.
- 3, 4, 5, 6. Muhtelif böbrek eüeymleri; Ok. 2, Obj. 7, (3 ve 6 van Gieson, 4 ve 5 Haematoxylin-Eosin).

Etlik Askeri By. serum ve aşı evi çalışmalarından.

Laboratuvar şefi : S. Gören.

Kuş Difteri ve Çiçeği.

Une expérience sur la vaccination contre la Diphtérie Aviaire.

Stajyer Teğmen Sezai Doralp

Son zamanlara kadar (Diphtheria Avium) namile : tavuk, hindi, tavus, sülün, gibi evcil ve kısmen de suda yaşayan kuşların bulaşıcı, çoğu baş muhatîğ gıçası üzerinde (Cruposa) veya (fibrinosa) tarzında (S.PH. Pseudo-Membranosa) teşekkülile mevsuf bir hastalık ile ayrıca da : (Epithelioma Contagiosum) namı altında bulaşıcı Epizootik ve hususî ile ibik ve sakal üzerinde Epitelyom teşekkülile ve bunun baş muhatîğ gıçasına da yayılması ile Diphteroïd şeklinde âfat yapan bir hastalık bildirildi.

Son seneler içinde ise bu iki hastalığın süzgeçleri geçene benzer bir virüs tarafından husule getirilmekte olduğu ispat edilmiş ve ikisi de aynı başlık altında etüde başlanmıştır.

Hastalığı yapan : Rivolta-Silvestrin (1878) difteride (Cercomonas) çiçekte ise (Gregarinia) gibi protozoerlerin hastalığı yaptığını kabul etmişler ve o senelerde bu hastalık (Gegari-niose) namile anılmıştı.

Löffler (1834) de bir batoneyi amili maraz olarak ittiham etmiş, ayırdığı bu bakteriye (Diphtheria Columbarum) demişti.

Schreit : Amerikada tavuklarda (Roup) denilen difteriden (Roupbacillus) u ayırmıştır. (Müller) insan difterisi basiline benzeyen (Corynebaccillus) nev'inden bir mikrobu hastalığı yapıcı diye göstermiş ve adına (B.Dph.des poles) demiştir. (Hasser) kolibasili tefrit ve hastalığı tevlit edebilmiştir.

(1902) de (Mas) ve (Sticher) hastalığı yapanın süzgeçleri geçen bir virüs olduğunu ispat etmişler ve buda o vakitten

beri birçok deneyiciler ve yazganlar tarafından kabul ve tasdik olunmuştur.

(1904) de Juliüsberg : Maraziğ mahsulat emülsiyonunu süzerek deri altında şırınga ile 5-6 gün sonra papiyom tabiatında tümörler tevlit ederek bu keşfin hakikatını meydana koydu. (1908) de (Carnwath) difterililerden toplanan maddenin ibiklere telkihi ile çiçek ukdeciklerini, ağız nihayetine telkih ile de difteroid âfat husule getirmekle virüsün birliğini ispat edici ilk araştırmağı yapmağa muvaffak oldu. (Hutyra-Marek) de bu iki hastalığın virüsünün birliğini kabul ve böyle mütalaa etmektedirler.

Bir çok araştırmacıların tavazzuat içinde rastladıkları (Diph. Columbarum) (Roupbacillus) koli, B. Piyosiyanik, Streptokoklar, tavuk kolerası bakterileri nekroz basilleri ve sairenin hastalıkta hiç bir hususiyetleri, yoktur. hastalığı yapan filtran virüs; hastalığın ilk ve tipik âfatını husule getirtikten sonra yokarda saydığımız bir çok mikropların ikinci derecede olan karışmalarile klinik levhasında ve gerekse teşrihi âfatında değıştirici roller oynadığı son araştırmalarla anlaşılmıştır.

Virüs :

(Chlamydozoon) ve yahut (Strongyloplasma) denilen gayet küçük mikroplar olduğu zannedilmektedir. Eptelyom ukeydatında veya bunun süzölmüş mahsulatından yapılan emülsiyonlar içinde 1/4 mikron büyüklüğünde yuvarlak hareketsiz cüseymat görülür. Bunlar gimza ile veya löflerin ehlap boyama usulile ve sulandırılmış füksin ile boyanılır.

(Bordet) nin dikkate şayan bir denemesini heman burada söylemek isterim : Bordet, az mülevves marazig mahsulattan hususî mikrobu ayırmak için tavuğun üçüncü göz kapağına fos mambrani telkih ediyor, tevlit ettiği âfattan, tavşan kanı katılmış patatesin gliserinli hülasasında separe ediyor ve bir müddet sonra jelozun yüzünde neşvünema vok gibi görünen kısımlarda hususî bir mikrobun üredığı anlaşıyor, çünkü bu kısımlara ansla dokonup alınarak başka bir hayvana telkih ile hastalık tevlit edilebildiği gibi yeniden de bu kısımlardan ansemanse edilebiliyor, vasata adapte ettirilen bu mikrop

gittikçe aşıkâr ufak mavimtrak koloniler verir vasat siyah bir renk almağa başlar, mikroplar pek ufak ve hareketsizdirler, nokta, batone, veya anormal şekiller gösterirler, sulandırılmış giemsa veya blö dö toloyidin ile boyanırlar, kültür üç ay sonra dahi patogendir.

Virüsün mukavemeti :

Sıcaklık antiseptik güneş ışığına karşı, oldukça dayanıklılık gösterir, eptelyom kabukları kurutulduktan sonra bir kaç hafta aydınlık yerde bırakılsa harap olmaz, donmakla ve gliserin içinde buzlukta haftalarca saklanır. Kabuklar kurutulur ve toz haline getirilirse 60 derecede 8 dakikada, %1 potas, %1 asit asetik. 1/1000 süblimede 5 dakikada ölür.

Âraz :

Enfeksiyon ne şekilde olursa olsun tefrih devri 4-6-10 gündür.

Çiçek şekli : (Ectodermeneurotrop) olan ve (Dermotropisme) sınıfından bulunan bu virüs husule getirdiği âfat en çok başın derisinde görülür; ibik, sakal, ve kulaklarla normal delikler etrafında ve tüylerin kısa olduğu yerlerde evvela kepek tarzında bir tila husule gelir, derakap bunların yerinde ukeydat peyda olur, ilkin esmer kırmızı iken sadafi iltimalar gösterir, sonra esmer-sarı bir renk alarak şahmî veya karnî bir kıvam alır, ukeydat büyür bezelya tanesi kadar olur, içerisi sarı ve şahmidir, sayıları çok olursa birleşirler, göz ve burun kenarlarını kalınlaştırır, gözler kapanır iltihaptan dolayı konjonktivit başlar cerrahat göz pınarında birikir yavaş yavaş kürreyi ayna tazik eder keratit ve atrofi başlar, panoftalmi ile nihayet bulur. Baş derisindeki bu âfata benzeyen beden başka yerlerinde de kâriz ve kanatların altında, boyunda dahi ukeydata rastlanır. Tavazzuat deride mahdut kaldıkca umumî ahvalde değışiklik görülmez, fakat münteşir olur ağız burun muhatî gışalarına da yayılırsa son derece zafiyet görülür.

Bazı ülkelerde habis şeklinin bildirilmektedir, 4-5 günde ölümle biten bu şekilde ukeydatın teşekkülünden evvel yassı

hatatevi plaklar husule gelir sonra yerlerinde ukeydat teşekkül ederek kurur ve büsrelerin sönmesi ile hayvan ya kurtulur veya ölür.

Difteri şekli : hayvanın genel hallerinde dikkate değer değişiklik husule getirmeksizin baş muhati gışasında lokal bir iltihap başlar bazı vakalarda ; kızarmış muhati gışa üzerinde yuvarlak, beyaz-sarımtırak benekler görülür bunlar büyüyüp birbirleriyle birleşerek yaygın gışalar alana getirirler, bazı vakalarda ; koyu kızarmış muhati gışa üzerinde esmer bir tıla husule gelir bu tıla derinleşerek depo halinde kaybolur, ilkin esmer-sarıdır sonra esmer-sincabi olur, fos membranlar altındaki nesce sıkıca yapışık dir, kaldırılırsa altından kızarmış ve kolayca kanayan bir yüz meydana çıkar, bu itikâlatı göstermeyen ve depo halinde tavazzuat husule getiren bir difteri şeklinin gövercinlerde görüldüğünü de söyleyorlar. Hayvan eğer hayatta kalacaksa fos membranlar düşer ve nesicteki kayiplar derhal tamir olunur. Bu tavsif olunan difteroit âfat ağız boşluğunda ve tavanında, dil kenarlarında dudak bilişimlerinde bel'um ve hançere muhati gışalarında görülür, bazen de sıryanı şezenden kasabata ve bel'umdanda kanseye kadar ilerleyüp yayılması az olmayup bunlar nefes alma ve yutma güçlüğü ile belli olurlar.

Bilindiği üzere kanatlarda ağız boşluğu burun boşluğu ile birleşiktir ; ağızdaki bu iltihak burun boşluğuna da yayılır, gagadan ilkin mışlı sonra muhati, muhatii kihi bir akıntı gelir, sonraları kirli esmer olur, gagaya ufak bir tazyikle bolca akar, bu ifrazat kuru arak burun deliğini tıkar ve nefes almada güçlük başlar, teneffüs safiri olur. Diğer taraftan iltihap ceybi-medarii süfliye intişar eder, bu ceyp kılı ile dolarak gözün iç zaviyesinin altında bir verem tazından tabaruz eder. Gaganın hareketine mâni olduğu gibi başın şeklini de değiştirir, yarılırsa ; cupni, beyaz-sarımtırak, kuru bir madde dışı çıkar. İltihap kanatıdemiye de intişarda güçlük çekmez, konjonktivit başlar munzam gışa ozimavî bir şişlik gösterir, muhatii kihi

ifrazat göz kapaklarını yapıştırır, bazen munzam gışada difteroit âfata dahi rastlanır. Barsaklardaki değişiklikler ishal ile anlaşılır, gaita yumşak ve kılı ile karışıktır.

Başlangıçta genel hallerde bir şey yokken sonraları iştahasızlık, nefes almada zorluk, derin durgunluk, tüyler kabarmış kanatlar düşüktür, derece ilkin yükselirse de ölüme yakın normalin altına düşer, yutkummadaki zorluktan, iştahasızlıktan, ishalden son derece zayıfdir. Bazı hat vak'alarda dötr ile sekiz günde ölürler. Değişiklikler hem deride hem de muhati gışada olursa (karışık şekil) denir.

Hastalığın gidiş ve bitişi :

Çiçek şekli selim olup ukeydatın kuruması ile 3-5 hafta da hayvanlar iyi olabilir, pek az taannüt eder, difteri de ise kokunç olup selim geçen vak'alar varsa da çoğu kasabata ve hazım yollarına yayılması ile iki hafta ile iki ayda ölüm nadir değildir (Friedberger) e göre mortalite yüzde yetmişdir.

Teşrihi değişiklikler :

Ârazı anlatırken deri ve muhati gışalarındaki değişiklikleri söylemiştik, bazı hat vak'alarda tahalin şişmesi karaciğerde ince sarı noktalar, ciğerlerde hat ozima, mışlı gışalar da ve oynaklarda fibrini ve mışlı nethat vardır.

Teşhis :

Tavukların bulaşıcı zükkâmı (Corysa contagieuse) de hırıltı duyulursa da ağızdaki fos membranlar muhati gışaya derince yapışık olmayup genel haller o kadar kokunç olmaz. (Asperjillus) lerden ileri gelen tavazzuatta mikroskopda füturu görmek mümkündür. (Avitaminos) da ağızda görülen ufak ufak beyaz noktacıklar difteroit şekilde olmayup bu hastalık paralizi ile sonuç bulur.

Virüsün hastalık yapma kabiliyeti :

İnce ezilmiş epitelyom kitleleri ibik, sakal, derisine veya munzam gışaya sürülürse 5-6 günde ukeydat teşekkül eder. Marazi mahsulat Berkfelt bujilerinden de süzülüp sürülse tefrih devri iki gün uzarsa da gene ukeydat teşekkül eder.

Çiçekten mütedarik bu mahsulat ağız gıçasına sahçe ile sürülse veya şırınga edilse tipik difteri görülür.

Gene çiçekten mütedarik bu mahsulat damar içine verirse deride çiçek, muhatı gışada difteri tavazzuatı görülür. Derideki âfatta, muhatı gışadaki fos mambran da daima virüs mevcut olup hastalığın başlangıcında kan da virüsüdür.

Çiçek şekli gösteren hayvanlar şifadan dört hafta sonra da karaciğer ve böbrekleri virüsü bulunmuştur.

Diğer çiçeklerle olan münasebatı:

Tavuk çiçeği ile sığır çiçeği arasında benzerlik mevcut olduğu ve intikâl de kabil olduğu iddia edilmişse de gerçekleştirilememiştir.

İnsanların bulaşıcı epitelyoması (Ep.Cont.H.) filtran ve (Strongplasma H.) adile anılan ayrı bir virüs olduğu malumdur. Bu insan çiçeği virüsü ile tavuklarda çiçek yapabildiğini (Bollinger) söylemiş isede tasdik edilmemiştir.

Son zamanlarda yapılan araştırmalarla: Bütün çiçek şekillerinin aslında bir nevi oldukları ve kuvvetle sanıldığına göre insan çiçeği (Variola) ştamının muhtelif varyeteleri olduğu kabul edilmektedir. Çünkü, (Heelsbergen) kuş çiçeği virüsü ile dana, tavşan, çiçeklerini ve beygirin büsrevi ağız iltihabını yaptığı gibi, tavuklarda da; beygirin büsrevi ağız iltihabı ve dana çiçeği virüsleriyle çiçek yapmağa muvaffak olmuştur. İnsanda da kuş çiçeği virüsü ile tıpkı çiçek indifaatı gibi indifaat tevhit edilebilmiştir. Japonlar insan ve kuş çiçekleri virüslerinin aynı hastalığı tevhit ettiğini ve iki hastalığın sebebinin aynı olduğunu bildirmişlerdir.

Normal bulaşma:

Çiçek ukeydatından dökülüp etrafa saçılan eptelyom parçacıkları, difteride ise aksırma ve öksürmelerle etrafa saçılan nah-rivi kitleler, virüsü olup bulaşma vasıtasıdır. Gaita ve ölenlerin ahşasında bulaşmaya yardım eder. Sirayet gözün münzam gıçasına virüsün değmesiyle olup bu da tavuklar ayak-larile bizzat kaşırken kendi kendilerine telkih ederler. Tavuk

ticareti, kafesler, kümesler, serçeler, güvercinler, hep bulaştırıcı sebeptir. Sineklerin bazı envaıda sirayette ittiham edilmiştir; (Stegomya fasciata) sarı hummayı, kuş plasmodiyomunu, tripanozoma gambienseyi birinden ötekine geçirdiği gibi, (Culex pipiens) (âdi sivri sinek) de malta hummasını, güvercinlerin plasmodiyomunu nakl ettiâi gibi, bulaşık kümeslerden gıda tedariki maksadile virüsü alıp diğer tavukları sokması ile hastalığı geçirdiği iddia edilmektedir, hattâ sinekler mihaniki olarak hastalığı intikâle vasıta olmayup daha başka hususiyetleri olduğu zannedilmektedir.

Tedavi:

Arazi tedavi olarak: derinin ukeydatı, antiseptik pomatlar veya yağlarla ve bikarbonatlı sularla yumuşatılır, tentür diyot, lügol, gliserin iyode sürülerek veya sülfat dö küivr, esans dö terebantın, tılasile, inhilâl ve teşfiyesine çalışılır. Fos mambran; pamuk ve pensle temizlenir, sütuh % 1 nitrat darjan, 1/1,000 süblime, asit laktik, % 2 kreolin ve saire ile fırçalanır, gözlere antiseptik kollirler ve tümörler açılır, nefes almadaki zorluğa terebantın veya katran tethinatı, is-hale tanen, demir mürekkebatı verilir, yumuşak gıda yedirilir, yerleri iyice havalandırılır.

Vaki tedbir; hastalar ayrılır; ölenler yakılır, kümesler temizlenir, yeni alınanlar karantinaya konur.

Sağlık zabıtası:

Hastalık vukuunda derhal baytar haberli kılınır ve hastalık cıvara ilân olunur sonra kümesler kapatılır, hayvanlar serbest bırakılmaz, hasta ve sağlamlar ayrılır, hastalar ölünce yakılır, sıkı bir kordon tatbik olunur, son şifadan veya ölümden iki hafta sonra dezenfeksiyon yapılarak kordon kaldırılır.

Aşılama usulleri:

(Loir-Ducloux) difteride iştirâkleri iddia olunan basillere karşı aşı usulleri düşünerek hastalığı yapan gibi kabul ettikleri basillerin kültürünü elli beş derecede yarım saat ısıtma ile aşı yapmışlardır.

Birinci aşı = Bundan deri altına bir c.c.

(On gün sonra) İkinci aşı = (İki aylık kültürden) deri altına bir c.c.

(Basset) usulü: Öldürülmüş virüsle muafiyet temini mümkün olamayacağını iddia ve canlı, tadilata uğramamış virüsün münasip dilüsyonlarla deri altı veya kası arasına şırınga etmeği esas koymuştur. Muafiyet 10 günde teessüs eder, bir sene sürer fakat virüs sabit olmadığından ölüm yapar, sağlam gruplara tatbik edilemez. Hastalık çıkmışlar arasından ayrılanlara tatbik olunur, miktar hayvan başına 0,5 c.c. dir.

(Panisset-Verge) usulü: Besredkanın mevzii muafiyet esası üzerine kurulan bu usul virüsün 1/200 fenikeli mahlulünün zerki ile evvelâ mevzii sonra umumi ve dayanıklı üç haftada teessüs eden bir muafiyet husule gelirken hem vaki ve hem de şafidir. Miktar: sakala, kanat altına entraderm 0,1-1 c.c. bu aşıda (Bierbaum) ve (Eberbek) e göre şayanı kayt bir muafiyet görülmemiştir.

Amerikalı (Hadley) ve (Beach) ısıtma suretile aşı yapmak tadırlar, fakat şayan kayt görülmemiştir. Formollü aşılar dahi bir çok müellif ve deneyiciler tarafından tenkit olunmuştur. Tavşan safrasında 24 saat bırakma suretile bir aşı yapmak düşünülmüşse de muvaffak olunamamıştır.

(Manteufel): Epitelyom emülsiyonunu damar içine veya deri altına bir iki c.c. şırınga etmeği tavsiye ediyor.

Antidiphterine: Evvelâ (Pr. Heelsbergen) tarafından Holandada bu isimde bir aşı muvaffakiyetle kullanılmıştır, bu aşığı yapanlara göre, virüs ne şimik nede fiziki usullerle tahfif edilmemiştir, tatbik tarzı aynı insan çiçeği gibidir ve jeneralizasyon yapmaz, mucitleri aşının mahiyetini bu güne kadar söylememişlerdir. Fakat bu aşının mahiyeti üzerinde çalışan (Dr. Baumann) bu aşadaki müessir kısmın (Güvercin çiçeği) olduğunu tesbite muvaffak olmuştur. (Pr. Bierbaum) a göre bu aşıda fazla olarak (Tavuk çiçeği) virüsü de bulunduğu anlaşılmıştır.

Pr.Zwick.Seifrid.Schaaf: Tavuk çiçeği virüsünü güvercinlerden pasaj yaparak tavuklar için patogen havassını temame gidermeğe muvaffak olup ve fakat kuvvetli muafiyet verici bir aşı elde etmişlerdir.

(Pr. Bierbaum) ve arkadaşları: Orijinal güvercin çiçeği virüsle tavuk çiçeği virüsü mahlutunu güvercinlerden pasaj yaparak tabuk difteri ve çiçeğine karşı kuvvetli muafiyet verici mahlut bir aşı yapmışlardır.

Yakın zemana kadar denenen doğrudan doğruya difteri virüsünü veya kimyevi fizik usullerle tahfif veya öldürülmüş virüslerle yapılan aşılar iyi neticeler vermemişlerdir. Yalnız son senelerde bu saydığım (Canlı ve muhaffef) aşılar her tarafta rağbet görmüş ve iyi not almıştır. Memleketimizde de pek sık görülen kuş difteri ve çiçeğine karşı aşı ihtiyacı lüzumu gün geçtikçe anlaşılmıştı. İki sene evvel Askerî Baytar Tatbikat Mektebinde Yzb. By. Cenab'ın tez olarak (Antidifterinin memleketimizdeki vaki ve şafi tesirleri) üzerindeki kıymetli araştırmasını yaparken Mödling den getirilen bu aşidan çok iyi sonuçlar almıştı. Canlı ve muhaffef aşılardan bu kadar güzel sonuçlar vermesi göz önünde tutularak bu aşının memleketimizde de denenmesine 1931 de başlanmış, Ankara-Etlük Merkez laboratuvarında yerli ve legorn tavukları üzerinde kıvançlı sonuçlar alındığından o senenin Eylülünde aşı mevkii tatbika konulmuşdu, bu aşı Ankara ve İzmitte tatbik edilmiş ve çok güzel sonuçlar alınmıştır. Geçen sene askerî baytar tatbikat mektebinde Yzb. By. Sitkının (Manteufel) aşısını tadilen daha pratik (Autovaccination) şeklinde yapmanın kabil olacağı hakkındaki tezini dinlemişdim. iddiasına göre hastalık yerinden toplanan tavazuat steril şeraitte tuzlu su ile karıştırıp deri altına şırınga edilmelidir ve iddiasını müdafaa için 160 muhabere güvercini üzerindeki tecrübelerini zikretmektedir.

Kendi araştırmalarımız.

Bundan iki buçuk ay evvel S. Görenin kesmek üzere pazardan satın aldığı Hindiler arasında birinin düşkünlük ve

sessizlik hali göstermesi dikkat nazarını celbetmiş ve tarafından muayenesinde difteri âfatını ağız muhatı gışasında açıkça görerek hayvanı derhal kesip başını lâboratuvarımıza getirmişti, kendi tavuklarile aynı kümeste bir kaç gün birlikte kalması hastalığı derhal bulaştırmağa kâfi geleceğini bildiğimiz için hemen elimizdeki virüsten istifadeyi düşünerek (Pr.Zwick) ve arkadaşlarının tavuk çiçeği virüsünü güvercinlerden pasajla hastalık yapma hassalarını giderip bir kuvvetli muafiyet maddesi elde ettikleri gibi bizde lâboratuvarımızda bu yolda bir muafiyet maddesi hazırlayıp er geç kümesten çıkmasını beklemekte olduğumuz hastalıkla savaş yapmak istedik, aseptik bir şekilde bu başın ağız muhatı gışasında bol kirli, sarı-esmerimtrak teşekkül etmiş olan fos mambrandan alıp muakkam bir havanda ufacık parçacıklara ayırdıktan sonra bir bölümünü gliserin içinde buzluğa terk ve diğer bölümünüde hemen bir miktar havan içinde tuzlu su ile emülsiyon yaparak iki sağlam güvercinin ağız muhatı gışalarını fazla kanatmadan steril bir enjektör iğnesi ile çizerek telkih ettik.

Her hangi tavuk difterisinin böylece telkihi pek kolay olamadığını ve bu aşı ile uğraşmak isteyen müesseselerin bu virüsü güvercinlere telkide tutturabilmeleri için sureti mahsusada bu aşıle uğraşan müesseselere müracaatla tedarik ettikleri malumumuzdu, fakat güvercinlerin ikinci günü koyu-kırmıymtrak bir renk alan ağız muhatı gışalarını üçüncü günü muayene ettiğimizde beyaz benekler halinde yeni teşekkül etmeğe başlayan fos mambran noktaları göze çarpıyordu. Dördüncü-Beşinci günü bu âfat ağız muhatı gışasının hemen bir çok kısmını sarmış ve bol bir şekilde teşekkül etmişti, hayvanda ara sıra taharrüşden mütevellit aksırmalar ve baş sallamaları görülüyordu. 10 gün içinde ağızdaki fos mambran daha çoğalmış nefes alma zor ve ıslık sedası halinde idi, 10 gün sonunda güvercinlerden güvercinlere pasaj yaptık, aynı hindiden marazı mahsul aldığımız gibi güvercinlerin ağzını açtık ve steril penslerle tavazzuatı kaldırıp mu-

akkam havana koyduk ve bir miktar tuzlu su ile emülsiyon yaparak diğer iki güvercine aynı surette telkih ettik ve bundan sonraki günlerde benzer seri arazın husulünü gördük.

Birde, bu teşekkülâtın acaba alel'ade sahçelerden mütevellit iltihaplar neticesi her zaman teşekkül edebilmesi kabil fos mambran tabiatinde olup olmadığını kontrol etmek istedik ve iki sağlam güvercinin ağız muhatı gışasına virüs telkih eder gibi steril şartlarla tuzlu su telkih ettik, ikinci günü ağızda beyaz ve sathı huyut halinde teşekkül eden depo üçüncü günü kaybolmuş ve hafifce kızaran muhatı gışa normal rengini almıştır.

20 gün sonra bu kümeste beklediğimiz difteri vak'ası hâten tipik bir şekilde başlamış ve on beş tavuktan beş tanesinin ağızlarında ve gözlerinde difteriye mahsus değişiklikler görülmüştür, bu sırada elimizde virüsün ikinci pasajı bulunuyordu, çünkü pasajlarımızı her 10 günde bir iki güvercine yapıp artanını buzlukta saklayorduk, kümesteki bu hastalıkta ikinci pasajın vaki ve şafi kudreti ile pasajların kıymetini ölçmek maksadile derhal denemelere başladık.

15 tavuk, 2 ördekten, 5 tavuk hasta idi, dört sağlam tavuk ve bir ördek kontrol bırakarak diğerlerine dörder gün aralıkla 3 def'ad; birincide 0,1, sonra 0,2 daha sonra 0,3 c.c. olmak üzere (Bir ans miktarı fos mambran 5 c.c. tuzlu su ile havanda iyice ezildikten sonra) deri altına şırınga ettik, aşı yapılırken 4 sağlam kontrolden 3 tanesi hastalığa tutulmuşlardı.

Bu kümeste aşı yaparken civardaki kümeslerde de hastalık salgın bir şekilde başlamıştı, yine civarda tecimden Bay Cemal'in 33 tavuk ve 3 hindiden ibaret kümesinde 7 tavuk ve bir hindi şiddetli difteri gösteriyorlardı, bu sırada elimizde (üçüncü pasaj) vardı, bundan dörder gün aralıkla 3 kontrol sağlam tavuktan geri kalanına birincide 0,2 sonra 0,3 C.C. şırınga ettik.

Yine bu sıralarda civarımızda oturan By. Yarbay Cemal'in kümesinde difteri ve çiçek başlamıştı; beş hindi, 9 tavuk,

bir kazdan : iki hindi ve beş tavukta pek şiddetli difteri arazi görülüyordu, bu sefer elimizde (dördüncü passaj) mevcuttu, 10 gün aralıkla kaz ve hindilere 0,3, tavuklara 0,2 c.c. olmak üzere iki def'ada şırınga ettik. Fakat evvelce aşıladığım iki kümeden bazı hayvanlarda şiddetli topallık vukuatı vardır diye haber geldi, muayene ettiğim zaman fahzın dış yüzündeki şırınga noktası etrafı geniş bir surette ağrılı, yangılı, sarımtırak bir renk gösteriyordu, birinci kümeste 2,2 inci kümeste de 8 tane topal vardı. hattâ bir hindide gangrene doğru yürüyen bir karha görülüyordu, bu da bize : virüsümüzün passajının daha bütünleşmemiş olduğu kanaatini verdi, çünkü 3 üncü kümese (IV passaj) dan aynı miktarda yaptığım halde hiç bir topallık vak'ası görülmemişti.

40 gün sonra sonuç almak için kümeslere gittiğim zaman :

Birinci kümeste : Aralarında beşi hasta geri kalanları sağlam olan vaksinelerden yalnız bir tanesi elan hasta olup, başlangıçta sağlam bırakılan fakat sonradan üçü hastalanmış dört kontrollar (biri düşkünlüğü yüzünden feda edilmiştir) sağlam bulunmuştur.

İkinci kümeste : aralarından 8 tanesi difteriye yakalanan 33 tavuk ve 3 hindiden bu müdahalemizden sonra 30 vaksineden üçünde pek hafif, ve kontrolların (ki sağlam ayırmışdım) ikisinde yine hafif tavazzuat görüldü.

9 tavuk, 5 hindi ve bir kazdan, 7 difteri vak'ası gösteren üçüncü kümeste ise : yaptığımız müdahaleden 40 gün sonra vaksinelerden yalnız ikisinde (burada kontrol bırakmadım) pek az tavazzuat görülüyordu.

Aşının vikayevi kudretini kontrol için civarımızda bulaşacağını kuvvetle tahmin ettiğimiz fakat difteri vak'ası çıkmamış olan By.Ön.Yzb. Refik'in 30 tavuklu kümesinde de aşıımızı denedik (IV passaj) dan 0,1 c.c. olmak üzere bir sefer aşı tatbik olundu ve şimdiye kadar hiç bir hastalık vukuatı olmadı.

Güvercinlerden dördüncü passaja kadar virüsün lâzım geldiği derecede attenüe olmadığını yaptığı aksidanlardan

sanıyorum ve değerli araştırmacıların da işaret ettiği gibi en az 5 passaj yapılması lâzım geldiği kanaatindeyim, ve biz de (V passaj) ımızı daha bol yaptık ve uzun zaman saklamak maksadile 40/100 gliserinli 18/1,000 tuzlu su içinde ufak ampullere dağıtıp sakladık.

Birde, bu hastalığın ve aşının uzviyette hususi bir sanzibilizatriş tevhit edip etmediği hakkında bir kanaat edinmek istedik ve bu maksatla :

Hastalığı geçirmiş fakat aşı tatbik olunmamış

Hasta olmamış ve fakat aşılanmış

Sun'î intana tabî tutulmuş

Ve sağlam, kuşlardan ibaret 4 değişik kuş kanı üzerinde (Deviasiyon dü kompleman) teamülü yaptık, hepsinde de menfî sonuç aldık.

Bu araştırmalarımı tam olarak yapamadım ve sonuna erdiremedim, bakteriyoloji hanedeki bulunmamın son zamanlarına rastlayan bu süreyi böyle kısa bir zamanda zaten tülemeye imkân yoktu, bu yüzden pratikte rastlayacağım vak'alar üzerinde denemelerime devam edecek ve aldığım sonuçları yine bildireceğim, böyle orijinal araştırmalara beni sevk ederek araştırma ve yazma hevesini bana aşılayan ve bu araştırmada da bana pek çok yardımlar etmiş olan kıymetli ve saygı değer hocam Bay Sadık Görene sonsuz saygılarımı sunar ve tezime nihayet veririm.

Conclusion.

Nous avons fait quelques expériences sur la vaccination contre la diphtérie aviaire avec le virus atténué par le passage sur les pigeons, selon la technique présentée par Zwick, Seifrid et ses collaborateurs. Nous avons préparé notre vaccin avec le virus passé quatre fois sur les pigeons par dix jours d'intervall. Ce virus avait l'origine d'un dindon gravement atteint à la diphtérie.

La vaccination que nous avons essayé est faite par la voie sous cutanée, en deux injections à 7-10 jours d'intervalle pour les poules déjà infectées à la dose 0,2-0,3 C.C et pour les exposées à la contagion à la dose de 0,1 (d'une emulsion de 100 m. g. de fausse membrane + 5 C.C eau salée).

On a réussi à vacciner les poules appartenant aux exploitations connues infectées ou exposées à la contagion.

Les résultats sont encourageants malgré quelques accidents que nous avons rencontrés dans nos expériences. Nous avons pu éliminer la maladie et protéger les animaux de l'infection.

Nous pensons d'augmenter les nombres de passage sur les pigeons pour réduire ou supprimer complètement les accidents vaccinaux.

Nous n'avons pas pu déceler la sensibilisatrice dans les sérums des poules ou des pigeons vaccinés ou guéris de la maladie avec une antigène spécifique non complémentaire, malgré la pouvoir curative et préventive de ce vaccin.

Literatür.

Albert Besson — Technique de microbiologie et Sérothérapie.

Cenap Kâzım — Askerî tıbbî baytarî mecmuası, sayı 117 sayfa 1045.

Dopter ve Sacquépée — Bakteriyoloji kitabı.

Latif — Türk baytarlar birliği mecmuası, 1934.

H. Mollereau — Vade-Mecum Veterinaire 1931.

Rıza İsmail — Ehli hayvanlarda emrazı intaniye 1928.

Refik Yetkin — Ders notları 1933.

Sıtkı — Askerî tıbbî baytarî mecmuası, sayı 117, sayfa 1079.

Şevki — Anatomi Patoloji notları. 1932-1933.

Yerli ve yabancı neşriyattan

Hulâsalar.

Almeyerff, H. — Kedilerde şarbon. D.T.W. Jg. 43. Nr. S. 820-821. 1935.

Müellif hayvanat bahçesinden ölü olarak gönderilen iki kediye yaptığı otopside şarbon afatını görmüş ve mikroskopik olarak da teyid etmiştir. Hayvanat bahçesi baytarının verdiği malumata göre bu kedilere pazardan alınmış et verildiğinin ertesi sabahı erkek kedi ölü olarak bulunmuş ve dişisi ise daha ertesi sabah ölmüştür. Müellif her iki kedi de gördüğü afatın tamamen birbirinin eşi olduğunu ve bu afatın da diğer nevi hayvanlardaki şarbon afatına benzediğini ve hâd septisemik tezahürat yaptığını bildirerek gördüğü teşrihi afat üzerinde izahatta bulunmaktadır.

Ü. Maskar

Becker, E. — Beygirde Eter üfleme ile narkoz. D.T.W. Jg. 43, Nr. 50, S. 785-788. 1935.

Müellif Berge ve Völker tarafından 1932 de neşr edilen "Beygirlerde eterle tam narkoz", mesaisinden ve bunların beygir için en müreccah Narkoticum'un eter olduğunu söylemelerinden ilham alarak kendi icad ettiği bir aletle eteri muaddel şekilde kullanmış ve 46 beygirde yaptığı narkozlarda hiç bir fena netice almamıştır. Becker bu mesaisinde narkoz için kullanılan maddenin tam narkoz yapmak kudretinde olması, tesirinin çabuk başlaması, kabili idare olması, dozajının geniş bulunması, narkozun hitamından sonra çabuk uyanma ve zararsız olması gibi vasıfları haiz bulunması lâzımgeldiğini ileri sürerek chloralhydrat ve chloroform'un buncan dolayı beygir için temamiyle muvafık gelmediğini ilâve etmektedir. Bu arada Chloralhydrat'ın kabili istimal olduğu dozlarda yalnız bir uyku vermekte ve reflexi bertaraf edememekte olduğunu ve reflexi ortadan kaldıracak dozların da ekseriya ölümle neticelendirdiğini veyahud da hastanın ancak saatler geçtikten sonra uyandığını, Chloroform'un ise iyi bir narcotikum olduğunu; çünkü eterle istendiği kadar uzun ve reflexsiz bir narkoz yapılabildiğini ve aynı zamanda iş bittikten sonra hayvanın çabuk ayıldığını bildirmektedir. Becker aynı zamanda eterin gaz haline geçerken -4° soğukluk yaptığı için teneffüs cihazının ağır hastalıklarını mucib olabileceğini düşünerek kendi tertip ettiği hususî aletile eteri müvellidülhumuza ile karıştırdıktan sonra bir teshin borusundan

geçirmekte ve böylece eter müvellidülhumuza buharına 30 derecelik bir hararet vermektedir. Bidayette hayvanı yere yatırmak ve narkozu tatbik etmek için dahili verid küçük dazda (10-25 gram) Chloralhydrat verilmesini ve hayvan yatıktan sonra eter buharı sıryanı şezene sokulan 30 m.m kalınlığındaki lastik boru vasıtasile ya bizzat hayvan tarafından inşak edilerek veyahutta müvellidülhumuza ile karıştırıldıktan sonra bir teshin borusu yolile enf-meri son'ası vasıtasile sıryanı şezene üfürülerek tesir ettirilir. Bu hususta etraflı malumat için orijinal makalesine müracaat edilmelidir.

Ü.Maskar

Detlefsen — Tetanozun serum ve Bicarbonate de soude ile tedavisi. Berl. t. Vochschr. Jg. 51, Nr. 33, 1935.

Müellif, evvelce Nyiri nin muvaffakiyetle kullandığı tedavi usulünü kullanarak, tetanozlu hayvanlara evvelâ 25-40 gram Kloral klizması yaptıktan sonra verid içine % 7 nisbetinde Bicarbonate de soude mahlûlünden 500-2000 smm. zerk etmiştir. Ağır tetanozlu bir sığırın bu tedavi ile az zamanda iyi olduğunu ve fakat ağır tetanozlu bir beygirde fayda vermediğini görmüştür.

T.Argun

Dobberstein, J. — Beygirde cümlei asabiyei merkeziye-nin patolojisine ait ilaveler. II. Beygirde Encephalitis malleosa. B.T.W. 51. Jg. Nr. 35, S. 545-546. 1935.

Müellif bir beygirde kan yolunu takiben husule gelen münteşir bir dimağ ruamı vak'ası gördüğünü ve tegayyürün de iltihabî kırmızı teleyün levhası altında zahir olduğunu bildirmektedir.

Ü.Maskar

Doyle, M. — Kanadlıların çiçeği (Çiçek-Difteri). 1934 Arstulusal baytarî kongre raporlarından.

Filtran virüslerin yaptıkları bazı hastalıklarda, höcreler içinde cüsey-mat teşekkülü üzerinde bir çok çalışmalar varsa da bunların menşeleri hakkında başka başka düşünceler vardır. Yeni araştırmalara göre kanadlıların Çiçek-Difterisi ile Psittacose da bulunan uzviyat, gerçekten hastalığın yapanlarıdır. Bazı sinek nevilleri'nin nakil işini gördükleri belli ise de doğrudan doğruya bulaşma da vardır. Çiçeğin yayılması da öteki bulaşıcı hastalıklarda olduğu gibi değişiktir. Ansızın zuhur ve şiddetli yayılmalar olduğu gibi yavaş yayılma ve az telefata da görülür. Yayılmada tesiri olan, virüsiyet ve intan dereceleriyle bakım şartlarıdır. Fakat

çiçeğin çok bulaşıcı olduğu, vasıtasız bulaşmanın önemliliği meydana konmuştur. Virüslü madde ile aşılama usulü öteki yurdlarda olduğu gibi Amerikada da çok yapılmaktadır. Bu usulün tehlikesi varsa da iktisadî faydası daha büyüktür. Canlı virüs ile aşılama emin bir muafiyet verir ve hemen tavuk yaşadıkça sürer. Cıvcıvlerde bu tehlikeli olup intanın jeneralize olmak ihtimali vardır. Yumurtlayan tavuklara da tavsiye edilmez. Güvercin virüsü ile aşılamada muafiyet'in devam ve kuvveti azdır. Lâboratuvar denemelerinin gösterdiği ne göre güvercin virüsü ile aşılama, tavuk virüsü ile şiddetli bir sun'i intana karşı tam muafiyet vermeyip kuvvetli tabii intanlardan korur. Muafiyetin gerçek devamı 4-6 aydır. Güvercin virüsü ile aşılanan tavuklar'da yumurtlama azalmaz ve intanın jeneralize olmak tehlikesi yoktur.

Tavuk Çiçek-Difterisi'nin şiddet ve yayılmasının önüne geçmek için genç tavukların her yıl güvercin virüsü ile aşılanması gereklidir.

T.Argun

Du Toit — Anaplazmoz. 1934 Arstulusal Baytarî Kongre raporlarından

Raporda önce hastalık üzerinde ilk görüş ve tarihî kısım vardır. Bundan sonra Anaplasma marginale ve centrale nevileri tavsif edilerek A. centrale, A. marginale nin bir varyetesi olarak kabul ediliyor. Büyük hayvanlar'da bildirilen başka Anaplazmaların hep marginalenin aynı olduğu kabul ve A. marginalen'in, Piroplasma bigeminum un bir neşvünüma devresi olduğu teorisi red edilmektedir. Müellif, Anaplasma parazitlerinin kandaki patolojik mevaddan olduğu düşüncesini de haksız bularak, Anaplazmozun yaparı Theiler tarafından isbat edilmiş olduğu üzere yalnız Anaplazmalar olup bunların gerçek bir Protozoon, kan paraziti, olduğunu kabul etmektedir. Keneler normal şartlarda biricik nakildir. Yapılan denemelerden sineklerin intikalde rol oynamadıkları anlaşılmıştır. Koyun ve keçilerin hassas oldukları bildirilmekte ve bunlar, hasta sığır kanı ile telkih edilince bir müddet barazitleri kendilerinde saklayabilmektedirler. Bazı vahşi hayvanların telkiki ile kanlarında Anaplazmalar bulunabilir.

Tedavi için başlıca Krom-cıva tavsiye edilmektedir. Muafiyet için üç usul bildiriliyor : 1— Hafif virüs, A. centrale ştamları kullanmak,

2 — Virüs ştamını koyundan geçirip kullanmak, 3 — Sergent in „virus d'incubation„ usulü.

T. Argun

Ebner — Beygirde Atipik bir Brucellose vak'ası. Deutsch. T. Wochschr., Jg. 43, Nr. 35, 1935.

Dört yaşında bir kısırağın dört bacağında değişikli topallık görülmüş, kesin bir teşhis konamamış, hayvan çayıra çıkarıldıktan bir zaman

sonra cıdagosunda çocuk başı büyüklüğünde mütemevviç bir şiş meydana gelmiştir. Hayvan cerrahî olarak tedaviye alınmış, irin ve kanı da muayeneye gönderilmiştir. Laboratuvar'da yapılan muayeneler sonunda hayvanda Brucella Abortus Bang mikropları ile bir bulaşma olduğu meydana konmuştur.

Tedavi fayda vermemiş ve hastalık iki sené sürerek hayvanda bütün topuk ve ikkil oynaklarının kalınlaşmasını mucip olmuştur.

T. Argun

Fukushima, Toshuyuki.— Sığır Vebasının patolojisi üzerinde tetkikler. 1. Karaciğerin nesci tegayyüratı. *Journal of the Japanese Society of Veterinary Science (Tokio)*. Cild 13, S. 118-138, 1934.

Müellif makroskopik olarak umumiyetle nazarı dikkatli celb edecek bir tagayyür görülmediği halde mikroskopik olarak kebet hüceratında istihale ile beraber caversi ukeydatın mevcudiyetini haber vermekte ve bu ukeydatın insanlardaki tifus ukeydatını ve yahut danalardaki paratifus ukeydatını hatırlatmakta olduğunu birdirmektedir.

Ü. Maskar

Grzycki, S.— Beygir hemoglobinürisinin tabiatı ve tedavisi. *Berl. T. Woch. No. 1934.*

Carlström tarafından asit laktik zerkleri ile Hemoglobinüri tipik ârazından hiç birisinin hasıl edilememesi bu hastalık hakkındaki „asit laktik ile tesemmüm nazariyesi,“ ni çürütmüştür. Adale takallüsleri üzerindeki yeni çalışmalar göstermiştir ki bu takallüslerde ilk önce acide créatine-phosphorique (veya phosphagène) in, sonra acide adenylpyrophosphorique'in tezaufu ve nihayet acide lactique teşekkülü vukubulur.

Salim bir hayvanda adalı mesaide kanda ve adalede asit laktik teraküm eder. Kanda mahsus fosfor ve kreatinin terakümü yoktur. Halbuki Hemoglobinüride adalede ehemmiyetli bir asit laktik tezayüdü hasıl olmaz. Kanda asit laktik mikdarı artarsa da bu fazla bir derecede değildir. Buna mukabil kanda kreatinin ve fosfor kuvvetli bir surette çoğalmıştır. Bundan başka kanda glikoz mikdarı da yükselmiştir ki bu, glycolyse'da bir tagayyür vukuuna delalet eder. Adalede fosfajen mikdarı azalmıştır. Şuhalde emoglobinüri teşevvüşatını asit laktike değil, kusurlu bir glycolyse keyfiyetine ve fosfajenin yeniden sentetik olarak teşekkül edememesine atfetmek lâzımdır. Müellif semmî tezahuratı kanda kreatinin ve diğer maddelerin terakümüne atfediyor.

Müellif bu neticelere ve mülahazalara istinaden marazî glikolitik hadiselerde tesiri malum bulunan insuline tedavisini tecrübe etmiş ve tedavi ettiği iki beygirden aldığı neticeler nokta nazarını teyit etmiştir. 200 ünite lik insülin zerkinden 24 saat sonra tam şifa husule gelmiş ve kanda şeker mikdarı 100 de 0,23 den 0,085 e, asit laktik 32 den 12,5 a, madenî fosfor mürekkebatı 6,6 dan 2,3 e, kreatinin 8,18 den 2,86 ya düşmüş ve kanın ihtiyat kaleviyeti (C O₂ hacmi üzerinden) 36 dan 51 e çıkmıştır. Bundan başka emoglobinemî, emoglobünüri ve kanın anormal tahassürü bertaraf olmuştur.

Şuhale göre beygir emoglobinürisi fazla şeker vürudundan ve adalı istirahattan ileri gelme bir glikoliz teşevvüşüne bağlıdır.

S. Yener

Inoue, Takuzu.— Sığır-Vebası virüsünün tavşanlara pasajı üzerinde. *Journal of the Japanese Society of Veterinary Science (Tokio)*. Cild, S. 314-336, 1934.

Müellif yaptığı tecrübi tetkikata göre sığır vebası virüsünün tavşan vücudunda yaşadığı ve tekessür ettiğini kabul etmektedir. İntana maruz olan tavşanlar yalnız humma göstermekte ve fakat hiç bir marazî tezahur görünmemektedir. Kobaylarda ise menfi netice aldığını bildirmektedir.

Ü. Maskar

Johnson — Kanadlıların çiçeği. (Çiçek-Difleri). 1934 Arstulusal Baytarî Kongre raporlarından.

Tavuklarda çiçeğin bulaşması, birbirlerini gagalama ile ve sineklerle olur. Muafiyet için en kuvvetli usul, tavuk çiçeği virüsü ile aşılama değildir. Yumurtlayanlara yapılmaz. Aşılama usulü, ayakta hacamat yapıp virüsün üzerine sürmektir. Aşı için kullanılan virüsün kuvvetli ve iyi hazırlanmış olması gereklidir. Gliserinle karıştırmak, kuvvetini azaltır. Aşı soğukta saklanır. Tavuk virüsü ile aşılandıktan telefata olmaz. Cıvıclara yapılmaz. Muafiyet, aşından en geç bir ay sonra teessüs eder. Aşılanan tavuk ve hindiler de portörlük isbat edilememiştir.

Güvercinden pasaj virusu denenmişse de bundan Amerikada iyi netice alınmamıştır. Bu usul, çiçekle mücadelede biricik vasıta sayılamaz.

(Kongrenin bu kısmında ve raporların sonunda yapılan münakaşada De Blicke tarafından, tavuk çiçeği virusunun güvercinden pasaj ile hafifletilerek tavuklar için muafiyet verdiği ve aşılananların sonradan tabii intana maruz olsalar da sağlam kaldıkları bildirilmiş ve bu yolda zayıflatılan virüsün tavuk için kuvetlenemeyeceği ileri sürülmüştür.

Aynı suretle Prof. Zwick, güvercin pasaj virusunun gayet tesirli bir koruma vasıtası olduğunu bildirmiştir.

Beach ise güvercin virusunun kıymetini indirmeyerek, tavukları aşılama için tavuk difteri-çiçek virusunun güvercinden pasajlar yaparak zayıflatılmasına lüzum olmadığı fikrinde olduğunu söylemiştir.)

T. Argun

Junggeburth — Az tesadüf edilen bir kryptorchismus vak'ası. Tierärztliche Rundschau. N. 44, 1935.

Yazan şimdiye kadar yaptığı yüzlerce bu ameliyeden 1935 Mayıs'da tesadüf ettiği bir vakadan bahsediyor.

Üç yaşındaki gizli husyeli bir Atta narkose vererek yöntemi dairesinde karna elini soktığı zaman husye ipinin kol kalınlığında ve 2 metre uzunluğunda ve husyenin iki çocuk başı kadar büyüklüğünde olduğu, bu Tümörlenen husyeyi dışarı almak için ameliye deliğini genişletmek mecburiyetinde kaldığını ve bu esnada husyenin yırtılıp içinden sencabimtrak bir mayın akıldığını ve husyeyi dışarı çıkardığı zaman bile büyüklüğünün bir insan başı kadar olduğunu ve husye içinde gudruflar ve bıçak gibi keskin teşekkülatı azmiye ve içinde yele kılları bulunduğu ve ameliyeden sonra hayvan kalkınca emanın sukut ettiğini sonra yine ret iderek cerhayı diktiğini ve hayvanın dört haftada şifayap olduğunu ve elan yaşadığını zikretmektedir.

R. Maral

Kral — Beygirlerin İntani Anemisi. 1934 Arsiulusal Baytari Kongre raporlarından.

Beygirlerin intani anemisi, bütün dünyaya yayılmış bir hastalıktır. Hastalığın yaparı, filtran, özel ve hemotrop (kanla ilgisi olan) bir virüstür. Denemelerimize göre, virüs, albuminlere bağlıdır. Virüsün hayattar olup olmadığı, çoğalması ve başka vasıfları belli değildir. Virüsiyeti değişir, dezenfektanlara fazla dayanır. İntani anemi, tektırnaklıların özel bir hastalığıdır; domuz, tavşan, kobay, kanatlılar, insan az derecede hassas olup diğer hayvanlar tutulmazlar. En iyi virüs kaynağı, kan ve albuminli idrardır. İntan, büyük ihtimalle yalnız deri ve yaralı iç zarları vasıtası ile olur. Temasla bulaşma, kabil isede güç ve az olur. Kan emen iç ve dış parazitleri virüsü mihaniki olarak nakil ederler.

Tefrih müddeti ortalama 16 gündür. Klinik ârazdan başlıcası tipik ateşidir. Bu ateş, 3-5 gün sürer, fakat ateş nöbetleri, fazla ve araları

senelerce sürecektir kadarda uzun olabilir. Cörülen muhatı ağşıye, esmer kırmızı ve neziflidir. Kalp zayıf, hazım azası, septisemi gösterir. İdrarda çok kere albumin bulunmaz, bazı uzvî anasır fazlaca bulunur. Gebe kısıraklar yavrularını atarlar. Had ve seri vekayide felç tezahuratı görülür.

Bir çok vak'aların başında kan teamülleri menfi çıkar. Bazan tahassür geç ve sedimantasyon karakteristiktir. Eritrosit sayısı az bir zaman için pek azalır, kısa bir zamanda bunlar tamir olunur. Kanda ekseriya anizositoz vardır, pek nadir olarak hemoglobin azalması, poikilositoz, eritroblastoz vardır, çok kere Jolly cüseymatı ve hemen daima lenfositoz vardır. Lökositoz hiç görülmemiştir. Guttadiaphot usulü iyi işe yarar. İhtilatlar, Piyelonefrit, bronkopnömoni, B. viscosum dan mütevellit sepsimler, artrit ve göz iltihaplarıdır. Had vekayide seyir daha çabuk ve enzar ağırdır, telefata %60 şa çıkar, müzmin ve yavaş seyirde telefata %20 kadardır. Otopside ekseriya bir şey bulunmaz. Bir çok vekayide Ret. End. cümleinin müdevver hücerat ile infiltrasyonu ve Hemosiderin bulunur. Bu değişmeler daima bulunmaz ve spesifik değildir. Büyümüş tahalde çok lenfai höcrelere mukabil sıbagatın olmaması mühimdir. Uzun kemiklerin mihında höcre yığınları da hususî değildir.

İntani Aneminin teşhisi, başlıca klinik araza, kan muayenesine, beygirde deneme telkihine dayanır. Kan aglütinasyonu, presipitasyon, Meinicke teamülü, kompleman tesbiti, K-H teamülü, Saponin ile hemoliz, sabunla hemoliz, süblime teamülü ve diğer bütün teamüller ve telkihler ancak şüphe tesbit edebilirler. Allerji teamülleri, tenbih usulleri, kebed bezli fazla bir kıymeti haiz teşhis vasıtaları değildirler. Muafiyet vermek ve telkihler ile kimyevî diğer tedaviler, klinik bir şifa meydana getirebilirler. Tam şifa ile hayvanın portörlüğünün izalesi şimdiye kadar kabil olmamıştır. Hastalıkla mücadele için intani Anemili bütün hayvanlara her memlekette I.A damgasını vurmalıdır.

T. Argun

Maucini, A. — Virusi hastalıklarda (Sığır vebası) allerjik teamüller ve demevi krizler. La Nuova Veterinaria, Jg. 13.H. 6, S. 181-188. 1935.

Müellif vebalı sığırlara edimme içine 0,5 s.mm. formol-virusı kan zerkinden sonra mevzii hiç bir reaksiyon husule gelmediğini ve fakat aşıkâr bir Leukopenie husule geldiğini ve burada bir Leucocytoze takip ettiğini bildirmektedir.

Ü. Maskar

Menzani, R. — Gelincik ısırmasından mütevellit bir „Sodoku„ vak'ası. *La Nuova Veterinaria*, 13.Jg.S. 35-36, 1935

Tavuk kümesine giren bir gelincigi yakalamak isteyen bir köylünün parmağını gelincik ısırdıktan 12 gün sonra yara evvelce iyi olduğu halde köylüde birdenbire titreme, humma, ekzantem, lenf ukteleri şişmesi ve parmakta şiddetli iltihabî teverrüm husule geldiğini müellif bildirmektedir. Yapılan Wasserman'ın müsbet netice vermiş olması tifus ve malarya olmadığını göstermiş ve kanda „Spirochaeta morsus muris„ bulunmuş ve bunun üzerine de fare ısırığı hastalığı teşhisi konmuştur. Salvarsan tedavisile hasta tamamen şifayap olmuştur.

Ü. Maskar

Mocsy — Beygirlerin İntanî Anemisi. 1934 *Arsulusal Baytarî Kongre raporlarından*.

İntanî Aneminin yaparı, filtran bir virusdur. Fakat bunun mahiyeti henüz anlaşılamamıştır. Virus, hastaların bütün ensacında, ifragatında, ekseri ifrazatında bulunur. Virus, pek dayanıklıdır, tefessuhta üç ay virusiyetini saklar. Tefrih müddeti ve hastalığın seyiri, hastanın çayanmasına ve dışın tesirlerine bağlıdır. Bulaşma genel olarak hazım yolundandır, bazan sineklerle intikâl eder. Hâd vekayide görülen araz, septisemi evsafındadır. Daha yavaş seyir ederse Retiküloendotelyal sistemin tegayyüratı görülür ki, bunlarda : Tahal kanındaki demirin önce fazlalaşıp sonradan azalması, karaciğerde demir pigmantasyonu, tahhalin Ret.End. hücrelerinin azalmasıdır. Daha sonra büyüyen tahalin kıvamı sert ve demir sıbagatından mahrum olur. Karaciğer fuseysatının kenarları belli fakat orta kısımları harap olur. Müzmin vekayide âraz, evvelce bildirilen âza tegayyüratının ilerlemiş şeklindedir. Anatomik olarak, septisemi afatı, kebed, tahal ve Ret. End. sistem tegayyüratı olup hastalığın şekline göre bulunurlar.

Şimdiye kadar hastalığın tipik arazi tesbit edilemediğinden, Anamnez ve diğer bütün teşhis vasıtalarından istifade ile teşhis konur. Hastalığın gizli devresinde intanın meydana konması güçtür. Bütün teşhis usullerinin fazla kıymetleri yoktur. Bu usullerden bir kaçı (kan tersip teamülü ve aglütinasyon) klinik teşhise yardım ederler. Portör hayvanların meyc'ana çıkarılması usulü, beygire deme telkihidir. Tedavi veya muafiyet denemeleri, semere vermemişlerdir. Hastalığın yayılması, bulaşan hayvanların kesilmesi, ticarete bulaşık ve şüpheli beygirlerin sıkı kontrolü ile men edilebilir.

T.Argun

Prior, M. — Bir eşekte iki mide. *La clinica Veterinaria*, jg. 58, S. 433. 1935.

Altı yaşında, iyi beslenmiş bir eşeğin merisinin nihayetine doğru ve her iki rie fusları altında çocuk başı büyüklüğünde bir teşekkül bulunmuş ve açıldığı zaman muhtevisinin tabîî gıdadan ibaret olduğu ve hazım filinin mevcudiyetini gösterir alâmetde bulunduğu ve bu boşluk dahilinin de tamamen tabîî bir mide teşekkülünde yâni Fuad ve Bevac kısımlarile beraber hududu mütevisinin mevcud olduğu görülmüştür. Müellif esas midenin de tabîî yerinde ve şekilde ve tabîî muhtevili olarak mevcudiyetini bildirmekte ve eşeğin beş senedir sahibi yanında hiç hastalanmamış olduğunu ilâve etmektedir.

Ü.Maskar

Seehawer — Beygirlerin mide-barsak parazitleri ile savaşı. *Zeitschr. f. Vet. Kde*, jg. 47, H. 8, 1935.

Müellif, beygirlerin en önemli mide-barsak parazitlerinin hayvanların sıhhatları üzerine yaptığı tesirleri ve parazitlerin yaşayışları üzerinde etraflı bilgiler verdikten sonra bunlarla savaş için gidilecek yollara ait denemeleri ve sonuçları bildirmektedir.

En iyi koruma, ahırların kuvvetli dezenfeksiyonu ve sık sık gübrelerin uzaklaştırılması ile ilâçlarla hayvanları tedavi etmektir. Müellif, denemelerinin verdiği sonuçlara dayanarak bu parazitlere karşı en müessir bulduğu ilâçları saymaktadır. Bu parazitlerle savaş için en çok tavsiyeye değer ilâçlar şunlardır : Sulfure de carbone-Oestre sürfelerine ve askaridlere karşı ; Tetraçlorure de carbone-askaridlere, strongllere ve gastrofil sürfelerine karşı ; Huile de chénopode-strongl ve oksiyürlere karşı ; Tartre stibié ile Kamala da tenyalara karşı tesirli bulunmuşlardır.

T.Argun

Şefik Kolaylı, Muzaffer Bekman, Mavrooğlu ve arkadaşları. — Nesci, mayî, dayanıklı sığır vebası aşısı. *Türk baytarlar cemiyeti mecmuası*, Yıl 5, Sayı 4, Sayfa 417-426. 1935.

Sığır vebası aşısı üzerinde Pendik müessesesinde yaptıkları tecrübe ve incelemelerden etraflıca bahs ettikten sonra şu neticeye vardıklarını bildirmektedirler.

Hazırlanan mayi formollü aşı 138 gün sonra dahi muafiyet hassasını muhafaza etmiş ve anaerobi, aerobi ekilmelerde hiç bir cersume neşvü-nema bulmamıştır. Bu mayi aşının zerki hayvanların hareketlerine müşkülât verecek hiç bir veca'lı ve devamlı ödem tevhit etmemiş ve husule

gelenler de yumruk büyüklüğünü tecavüz etmemiş ve bir kaç günde reşf olmuştur. Bir defada bu mayı aşından 50 smm zerk edildiği hallerde bile ne mevziî ve ne de umumî tegayyürat görülmemiştir. Müellifler yaptıkları bu formollü mayı aşının bu 138 günü de geçerek daha fazla dayanacağını kabul etmekte ve buna nazaran da aşığı bir yerde hazırlayıp memleketin her bir tarafına sevk edilebilmesinin mümkün olacağını ileri sürmekte ve bu husustaki müteakip tetkikatlarının neticelerini elde ettikçe bildireceklerini de vad etmektedirler.

Ü.Maskar

Wempe, L. — Üçüz doğuran bir kısırak. Veterinary Medicine, No. 9. P. 404. 1935.

Müellif, Amerikada bilhassa Ontario vilâyetinde çok miktarda ikiz doğum vak'alarına tesadüf edildiğini kayıt ederek bir Kısırağın üçüz doğumuna ait bilgi veriyor.

1935 yılı başında Kansasta Luckeroth adında bir baytar Stok çiftliğinde 7 yaşında bir Perşeron kısırağını muayene için çağırılıyor. Bu Kısırak iki yaşında bir Perşeron aygır ile çiftleşmiş bulunuyordu. Kısırak evvelce dört ve beş yaşlarında iken iki defa doğurmuş ve çıkan yavru-lar dişi imiş, bunlar dikkatle bakılarak büyütülmüş. Bundan sonra hayvan bir kerre çiftleştirilmiş, fakat gebe kalmamış, ertesi sene ilk bahar-da tek bir çiftleşmede gebe kalmıştır. 11 Kânunusaniden, yâni Baytarı çağırmadan bir hafta evvel Kısırak doğurma alâmetleri göstermiş ve o gün ancak 240 günlük bir gebelikten sonra Üçüz olarak doğurmuştur. Yavru-lar Cenin mayileri sebebiyle ıslak idiler ve yalnız burun delikleriyle ayak ve bacaklarında mevcut kısa ve beyaz saçlardan ve tüylerden başka vücudün diğer nahiyyelerinde Kıl yoktu. İki büyük Tay erkek olup her birinin ağırlığı 25 kilo idi. En küçüğü ise dişi ve ağırlığı 16 kilo kadardı. Hepsî de aynı derecede neşvünema bulmuşlardı. Amniyon ve Koryon keseleri her Tay için ayrı idi. Kısırak muayene edildiği anda tayların hepsî ölmüş bulunuyordu. Müellife göre Feresiyede ikiz doğum vak'aları nadir değildir, fakat bu memlekette şimdiye kadar üçüz doğum vak'aları görülmemiştir.

Almanyada Oettinger, ikiz doğum vak'alarının % 0,18-0,23 nisbetinde olduğunu, ancak 300,000 de 1 vak'ada üçüz bulunduğunu bildiriyor.

Zeki Öktem

Yeni neşriyat :

C. Kronacher (Türkçeye çeviren Dr. Selahattin Batu) — Yetiştirme Biyolojisi. Türk baytarlar cemiyeti neşriyatından. Köyhocasî basımevi. 1935. Fiyatı : 2 lira.

R. V. Ostertag — Leitfaden für Fleischneschaue. (Et mayyene edenlere kılavuz) 20. tabı. Verl. Richard. Schoetz, Berlin, 1935. Fiyatı : 9,80 Mark.

Eugen Fröhner — Lehrbuch der Gerichtlichen Tierheilkunde. (Hayvanî tıbbî adli.) 7.tabı. Verl. Richard Schoetz, Berlin. 1936. Fiyatı : 15,60 Mark.

O. Röder. U. E. Berge — Chirurgische Operationstechnik für Tierärzte und Studierende. (Baytarlar ve okurlar için cerrahî teknik.) 3. tabı. Verl. Paul Parey, Berlin 1935. Fiyatı : 8,60 Mark.

W. Pfeiffer, M. Westhues — Operationskursus für Tierärzte und Studierende. (Baytarlar ve Okurlar için cerrahî kursu.) 11. tabı. Verl. Richard Schoetz, Berlin. 1935. Fiyatı : 5,80 Mark.

L. Lund — Pathologisch-anatomische Diagnostik an Tierleichen mit Anleitung zum Sezieren. (Hayvan kadavralarında marazi teşrih bakımından teşhis ve otopsi.) 2.tabı. Verl. Schaper. Hannover. 1935. F. 22 Mark.

H. Baum, O. Zietzschmann — *Handbuch der Anatomie des Hundes. 1. Band: Skelett und Muskelsystem. (Köpek teşrihi. 1. cilt: kemik ve adelât cümlesi.) 2. tabı. Verl. Paul Parey, Berlin SW. 11. 1936. F: 26 Mark.*

**

H. H. Dukes — *The Physiology of domestic Animals. (Ehlî hayvanların fizyolojisi.) 3. tabı. Comstock Publish. Co. Ithaca, New York. 1935. f: 6 Dolar.*

**

L. A. Merillat, D. M. Campbell — *Veterinary Military History of the United States. (Amerika birleşik hükûmetlerinin askerî baytarlık tarihi.) İki cilt, 1160 sayfa; Veterinary Magazine Corporation, 75, East Wacker Drive, Chicago, Illinois, 1935. f: 10 dolar.*

**

G. Curasson — *Traité de Pathologie exotique vétérinaire et comparée. (Yabancı yurdlarda mukayeseli hayvan hastalıkları.) Birinci cilt: Maladies ultra-virus. (Ultravirus hastalıkları.) Vigot. fr. édit. Paris. 1936. f: 75 fr.*

**

H. Lafenêtre, P. Dedieu — *Technique systématique de l'inspection des viandes de boucherie (Kasaplık etlerin sistematiği muayene tekniği.) Vigot fr. édit. Rue de l'École-de-Médecine, Paris. 1936. f: 60 fr.*

**

P. Forgeot — *Traité des maladies infectieuses et contagieuses d'origine microbienne des animaux domestiques. 3 cilt, Pierre Johonet, 24 rue Combou, Paris, 1935. Fiati: 190 fr.*

Meslek Haberleri.

İstanbul K. hayvan hastanesi İç hastalıklar mütehassısı Baytar Binbaşı Dr. Hikmet Sezer Milli Müdafaa Bakanlığının iznile altı ay için harb gazları üzerinde tetkik ve tettebbuda bulunmak üzere Almanya'ya gitmişti. Bu defa izni bir yıl daha uzatılmış olup kendisi orta Avrupa memleketlerinde harb gazları ve Baytarlık teşkilâtı üzerinde tetkiklerine devam etmektedir. Kendisine muvaffakiyetler dileriz.

**

Askerî Baytar Tatbikat Mektebinde yeni yıl ilmi müsamerelerine başlanmış ve ilki 14 ikinci Kânun da verilmiştir. Bu müsamerede Ayak hastalıkları muallimi Albay Ali Karadeniz, sekiz yıllık Furbür görümleri üzerinde malumat vererek katırlardaki furbür üzerinde tafsilat vermiş ve vak'a göstermiştir. İntaniye muallimi Turgut Argun, Psoropt uyuzlu beygir üzerinde malumat vermiş, uyuzların fark ve teşhislerini anlatmış ve bilhassa uyuzların intikalleri mes'elesi hakkındaki son bilgileri izah etmiştir Bundan sonra intaniye muavini Yüzbaşı Zeki Öktem tarafından uyuz mevzuuna ait resim ve preparasyonlar ve canlı parazitler projeksiyonla gösterilerek parazitler hakkında mukayeseli malumat verilmiştir. Marazî teşrih muavini Yüzbaşı Şerafettin Özker bir beygirde Hydro-nephrose vak'ası bildirmiş ve buna ait preparasyonlar göstermiş, Marazî teşrih muallimi Üveis Maskar da beygirlerde nadir görülen bu vak'aya ait temamlayıcı malumat vermiştir.

Bu müsamerelerin her onbeş günde bir yapılması karar altına alınmış ve yakındaki meslekdaşlar için önemli faydalar vereceği umulmuştur.

**

Ankara Baytar Fakültesi Dahiliye şefi Dr. Selahattin Nejad, hastalığını tedavi ettirmek üzere gittiği İsviçreden dönerek Ankaraya vazifesi başına gitmiştir. Kıymetli meslekdaşımıza esenlik ve muvaffakiyet dileriz.

**

Baytarî tababet sahasındaki yenilik ve hareketlerden Fransız baytarlarını yakından haberdar etmek ve bu sahadaki inkişafların ilim ve ekonomi üzerindeki önemli rolünü meydana koymak gibi gayelerle Alfort baytar mektebinin, 1927 den beri iki senede bir tertip ettiği toplantı ve konfranslara mutad program dahilinde beşinci defa olarak 14 Haziran 1935 de başlanmış ve üç gün devam edilmiştir.

14 Haziran 1935 de Alfort'un şeref anfiteatrosunda toplanan ve içerisinde Office International des épizooties direktörü Leclainche, baytar generalleri, Alfort profesöleri, Institut Pasteur müdürü, tıp akademisi reisi, histoire naturelle müzesi ve tıp fakültesi profesörleri, umum müfettiş Nicolas, baytar akademisi reisi Cesari, Belçika ve Lüksemburg mürahas heyetleri ve bazı ecnebi baytarlar bulunan kalabalık bir hey'et huzurunda baytarlık işleri müdürü Drouin tarafından beşinci baytar günleri açıldıktan sonra Prof. Henry tarafından mektebe Prof. Railliet'nin büstü ve baytar akademisine parazitoloji mükâfatı tevdi edilmiş, Alfort müdürü Bressou mektep ve baytar akademisi reisi Cesari baytar akademisi namına teşekkürle bunları kabul etmişlerdir.

Bundan sonra mektebin kütüphane ve müzesine gidilerek bilhassa Henri Bouley'in hatıraları ve Railliet'in kolleksiyonu büyük bir alâka ile seyredilmiş daha sonra meşherler gezilmiştir. öğleden sonra teşrih anfiteatrosunda cryptorchidie, ventriculectomie ve köpekte cystotomie ameliyelerine ait üç filim gösterilmiş, ayrıca başka mevzulara dair iki konfrans verilmiştir. 15 ve 16 cı günleri microscopie fecal ile teşhis, brucellose'lar hakkında yeni bilgiler, mikrop harbi yapılabirmi? pseudo-rage adlı mevzular üzerinde konferanslar verilmiştir.

Alfort baytar mektebinde beşinci defa olarak yapılan bu toplantı çok faydalı olmuş ve çok alâka uyandırmıştır.

Dışarıda :

Önümüzdeki Nisan ayının 15 inden 18 zine kadar Atinada Arsiulusal üçüncü mukayeseli emraz kongresi toplanacaktır.

Bu kongrede genel tababet bakımından insan, hayvan ve nebatat hastalıkları mütalâa edilecektir. Bilhassa insan ve hayvanların müşterek hastalıkları arasındaki münasebetlerle iştigal edilecektir Bundan başka nebatat emrazı ile nebatat ve hayvanat emrazı arasındaki münasebatta müzakere edilecektir.

Kongre üç şubeye ayrılmıştır.

Birinci şubede insan hastalıklarından Nefroz, Amiloidoz, Ekinokok hastalıkları, Leishmaniose, Spirochetoz, Avitaminoz;

İkinci şubede hayvan hastalıklarından Ekinokok hastalıkları, Spirochetoz, Anaerobik intanlar, Leishmaniose ;

Üçüncü şubede nebatat patolojisi ve muafiyet bahsı bulunmaktadır.

.*.*

İran hükûmeti Tahrande bir Üniversite tesis etmiş ve buna bağlı olarak bir de Baytar Fakültesi vücade getirmiştir. Fakültenin profesörlerinden bir kısmını Almanyadan seçmiş ve Alman hükûmetinden istemiştir. Bunlar arasında Profesör Hans Dahmen Baytar fakültesi başkanlığına ve profesörlüğüne seçilmiş olduğu gibi Dr. Grau (Leipzig) teşrih profesörlüğüne, Dr. Luy (Hannover) Fizyoloji ve Farmakoloji profesörlüğüne tayin edilmişlerdir. Bunlardan başka daha dört baytar, İran baytarlık teşkilâtı için istenmiştir. Alman hükûmeti bu baytarlara izin vermiş ve kendileri de vazifelerini kabul etmişlerdir.

.*.*

Almanyada 1 ikinci Teşrin 1935 tarihinden itibaren Hannover şehrinde bir Askerî Baytar Akademisi açılmıştır. Bu mektep, Harbiye mektebi içinde bulunmakta olup adı (Heeres-Veterinaerakademie) dir. Buraya Askerî Baytar olarak yetişecek olan talebe alınacak ve bunlar yalnız Hannoverdeki Baytar mektebinde tahsil edeceklerdir. Talebe varı tedricen arttırılarak 1938 den itibaren 150 varı geçirilmeyecektir.

Akademinin komutanlığına Generalvet. Dr. Fontaine tayin edilmiştir.

Talimatname

Ziraat Vekâleti tarafından bu defa, 228 sayılı ve 22-8-934 tarihli Ruam mücadele talimatnamesinin 4 üncü maddesi mucibince içinde tek tırnaklı hayvanlar barındırılan han, ahır ve mümasili müesseselerin hâiz olacakları şartları gösterir bir talimatname neşir ve tamim edilmiştir. Vekâletin 1935 tarihli ve 18 Ne. 11 resmî bülteninde çıkan bu talimatnameyi aynen dercediyoruz.

1—Ahırların zemininin kuru olması ve kışın yeraltı sularının temellere kadar yükselmemesi için ahırın mümkün meretebe yüksekçe ve yabıs bir mahalde inşa edilmesi lâzımdır.

2 - Ahırların cephesi iklime göre değişmek üzere soğuk iklimlerde doğu güneye, sıcak iklimlerde kuzeye müteveccih olmalıdır. Eğer ahırların cepheleri güneye müteveccih olursa ahırların önüne ağaç dikmek lâzımdır.

3—Ahırların temelleri, divarları ve zemini temel ve divarlar granit, Bazalt ve iyi yakılmış tuğla ve beton gibi maddelerden yapılacak harç olacak ve çamur kullanılmıyacaktır. Zemin ya beton yapılacak ve yahut araları çimento ile kapatılmak şartıyla taş döşeme olacaktır.

4—Tavan ve çatı tahta olabilir.

5—Ahırların büyüklüğü aşağıdaki esaslar dahilinde hayvanların adedine tâbidir.

Ahırların dahilî ölçüleri

Atlarda : İki veya bir sıralı olduğuna göre değişir ; iki sıralı ahırlarda asgarî ölçüler.

A) Yemlik daima beton ve 50 santimetre genişliğinde, 30 santimetre derinliğinde ve 90 santimetre yüksekliğinde olacaktır.

B) Beher hayvan için derinlik 2,25 santimetre ve koridor 2 metredir.

C) Beher hayvan için genişlik 1,35 santimetredir.

Bir sıralı olursa :

Beher hayvan için derinlik asgarî 2,50, koridor asgarî 1,75 olacaktır.

6—Ahırlarda irtifa vasatı 3 metre olacak ve fakat vantilasyon tertibatına ehemmiyet verilecektir.

7—*Pençereler*: Pençerelerin mesahai sathiyesi, ahır zemini mesahai sathiyesinin 1/15 i nisbetinde olmalıdır. Genişlik 1,50 derinlik 70-75 santimetre olmalı ve at ahırlarında 3 başa 1,50-1,75 mesahai sathiyesine bir pençere hesap edilmelidir. Pençereler aşağıdan yukarı açılacak tarzda manivelalı olacaktır.

Kapılar: Aynı zamanda ahırlarda cephede bir veya iki kapı olmalı, bir de yan kapı bulunmalıdır.

8—*Gübrelikler*: Gübrelikler at başına 2,5 metre ve etrafı kapalı bir mahalle yapılacaktır. Zemin beton olacak, gübre şerbeti akması için yanında hususî bir kuyu yapılacaktır.

9—*Samanlık ve otluklar*: Ahırdan daima ayrı ve mümkün olduğu kadar uzakca bir mesafede olmalıdır.

10—*Yem kamaraları*: Ahırın ittisalinde olacak ve zemini beton ve divarları taş ve sıvalı bulunacaktır. Yemlerin bozulmaması ve temiz bulunması için mümkün olduğu kadar havadar olmak üzere pençereleri ihtiva edecektir.

11—*Sulama tertibatı*: Hayvanların bulaşık hastalıklardan korunması için yalak tertibatı yapmak memnudur. Her hayvanın bir koğası olacaktır.

12—*Müstahdimin koğuşları*: Hayvanlara bakacak seyislerin ahırlar içinde yatması hıfzıssıhhaya mugayir bulundugundan bunlar için de ahırların ittisalinde hususî odalar yapılması lâzımdır.

13—*Yangın tehlikesine karşı*: Ahırın muhtelif mahallerinde hızır gibi ateş söndüren aletler bulundurmakla beraber fazla miktarda su depoları ve yangın tulumbası veya koğalar bulundurulacaktır. Bununla beraber hayvanların yangın zuhuruunda kolayca ahırdan çıkarılmalarını temin için ahırın kapılarının müteaddit yapılmasına ehemmiyet verilecektir.

1 Eylül 1935 den 30 ikinci Teşrin 1935 tarihine kadar

Türkiyede salgın hayvan hastalıkları durumunun hulâsası.

(Tarım bakanlığının resmî bülteninden çıkarılmıştır.)

Antraks : Afyon, Antalya, Ankara, Amasya, Burdur, Bursa, Balıkesir, Bilecik, Bolu, Çorum, Çanakkale, Çankırı, Denizli, Elaziz, Erzurum, Eskişehir, Edirne, Gireson, Gümüşane, Isparta, İstanbul, İzmir, İçel, Kars, Kütahya, Kocaeli, Kayseri, Kastamoni, Manisa, Malatya, Muş, Niğde, Seyhan, Sivas, Siirt, Samsun, Tekirdağ, Tokat, Trabzon, Zonguldak, illerinde çıkmış, 16 baş tektırnaklı, 845 baş sığır 2491 baş koyun ve keçi yakalanmış, 16 baş tektırnaklı, 740 baş sığır, 2284 baş koyun ve keçi ölmüştür.

Barbon : Bursa, Sinop, Samsun, illerinde çıkmış, 30 baş Sığır yakalanmış 25 başi ölmüştür.

Cemrei araziye : Aydın, Bilecik, Çoruh, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Gireson, GaziAyıntap, İçel, İstanbul, Edirne, İzmir, Kırklareli, Kastamoni, Manisa, Seyhan, Tekirdağ, illerinde çıkmış, 254 baş sığır yakalanmış, 225 başi ölmüştür.

Çiçek : Amasya, Ankara, Afyon, Antalya, Aydın, Bolu, Bursa, Balıkesir, Burdur, Çoruh, Çankırı, Denizli, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Gümüşane, Isparta, İstanbul, İzmir, İçel, Konya, Kütahya, Kırşehir, Kocaeli, Kayseri, Manisa, Muğla, Niğde, Sivas, Samsun, Seyhan, Tokat, Trabzon illerinde çıkmış, 4181 baş koyun, keçi, 42 baş deve yakalanmış, 330 baş koyun, keçi, 1 baş deve ölmüştür.

Hummayi kulai : Balıkesir, Çoruh, Kars, Kayseri, Maraş, Sivas, illerinde çıkmış, 791 baş sığır yakalanmış 1 başi ölmüştür.

Keçi pastörellozu : Bursa, Denizli, Isparta, İzmir, Konya, Malatya, Mersin, Seyhan illerinde çıkmış, 10 baş sığır, 737 baş Koyun, Keçi, yakalanmış, 9 baş sığır, 79baş koyun, keçi ölmüş, 377 baş koyun, keçi paralı, 189 başi parasız öldürülmüştür.

Kuduz : Aydın, Amasya, Antalya, Bilecik, Bursa, Çoruh, Çanakkale, Denizli, İstanbul, Konya, Kastamoni, Kırklareli, Sinop, Zonguldak illerinde çıkmış 9 baş ot yiyen, 19 baş et yiyen yakalanmış, 19 insan, 29 baş hayvan ısırılmıştır.

Kanatlı hayvan hastalıkları : Ankara, Bursa, Çanakkale, Denizli, GaziAyıntap, İstanbul, Konya, Kastamoni, Kocaeli, Samsun, Seyhan, Tekirdağ, illerinde çıkmış 916 baş kanatlı hayvan yakalanmış, 746 başi ölmüştür.

Ruam : Ankara, Bursa, Balıkesir, Çanakkale, Denizli, Erzurum, Erzincan, Edirne, İstanbul, Konya, Kütahya, Kars, Muş, Maraş, Manisa, Niğde, Siirt, Tekirdağ, Uurfa illerinde çıkmış, 198 baş tektırnaklı yakalanmış, 144 başi paralı, 24 başi parasız öldürülmüştür.

Tüberküloz : Balıkesir ilinde 1 baş sığır yakalanmış ve parasız öldürülmüştür.

Uyuz : Aydın ve kars illerinde çıkmış, 15 baş deve 30 baş koyun keçi yakalanmıştır.

Pratik bilgiler.

Beygirlerin bıcılğan hastalığı ile köpeklerdeki ekzemaların tedavisinde Bromure de sodium dan çok istifade edilmektedir. Bunun için kullanılan tertip şöyledir :

Bromure de sodium	10,0 g
Glucose	4,5 g.
Eau dist.	100,0g.

Bu mahlûlden beygir için 150-200 smm. , köpek için 5-10 smm. verit içine zerk edilir. Had bıcılğanda on gün içinde 3-5, müzminde 1-1,5 ay içinde 10-15 enjeksiyon yapılmaktadır. Köpeklerin bilhassa kaşıntılı sırt ekzemalarında, had vekayide 3-4, müzminlerde 1-1,5 ay içinde 10-15 enjeksiyon lâzım gelmektedir. Bütün müzmin hallerde mevziî tedavinin de iştiraki tavsiye edilmektedir.

**

Hollanda da yapılan denemelerden anlaşıldığına göre savaş maddelerinden YPERİTE yakıcı maddesine karşı Gliserin veya Gliserinli Jelatin iyi bir koruma vasıtasıdır. Gliserin ve Jelatinli sargılar, bu maddenin beygirlere karşı tesirine mani olmaktadır.

**

Beygirlerin teneffüs yolu hastalıklarına karşı Eter, iyi bir tedavi vasıtasıdır. Bu hastalıklarla Eterin Teneffüs yolu zarları üzerine uyuşturucu, ifrazatı kolaylaştırıcı, öksürüğü kesici bir tesiri görülmektedir. Buncan başka Eter, kalbi takviye eder. Tertip şudur :

Ether

Huile d'olive aa 5,0 g.

Bu mikdar bir dozluk olup acale içine zerk edilir. Zerk boyunda yapıp yalnız verit içine gitmemesine dikkat edilir. Zerk, günde bir defa yapıp hararet normal dereceyi buluncaya kadar devam edilebilir.

**

Hayvan uyuzlarına karşı Hyposulfite mahlûlünün iyi tesirleri olduğu bildirilmiştir. Bu usulde önce hayvan kırılır, kabuk ve tefellüsat kaldırılır. Bundan sonra %60 Hyposulfite mahlûlü ile iyi bir friksiyon yapılır; bu kurudukdan sonra %10 acide chlorhydrique mahlûlü ile yeniden friksiyon yapılır. Bu ameliye bir kaç gün tekrar edilmektedir.

